planinski VESTNIK

REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

113. LETO / SEPTEMBER 2008 / 3,12 EUR

Revija
Planinske zveze
Slovenije

9

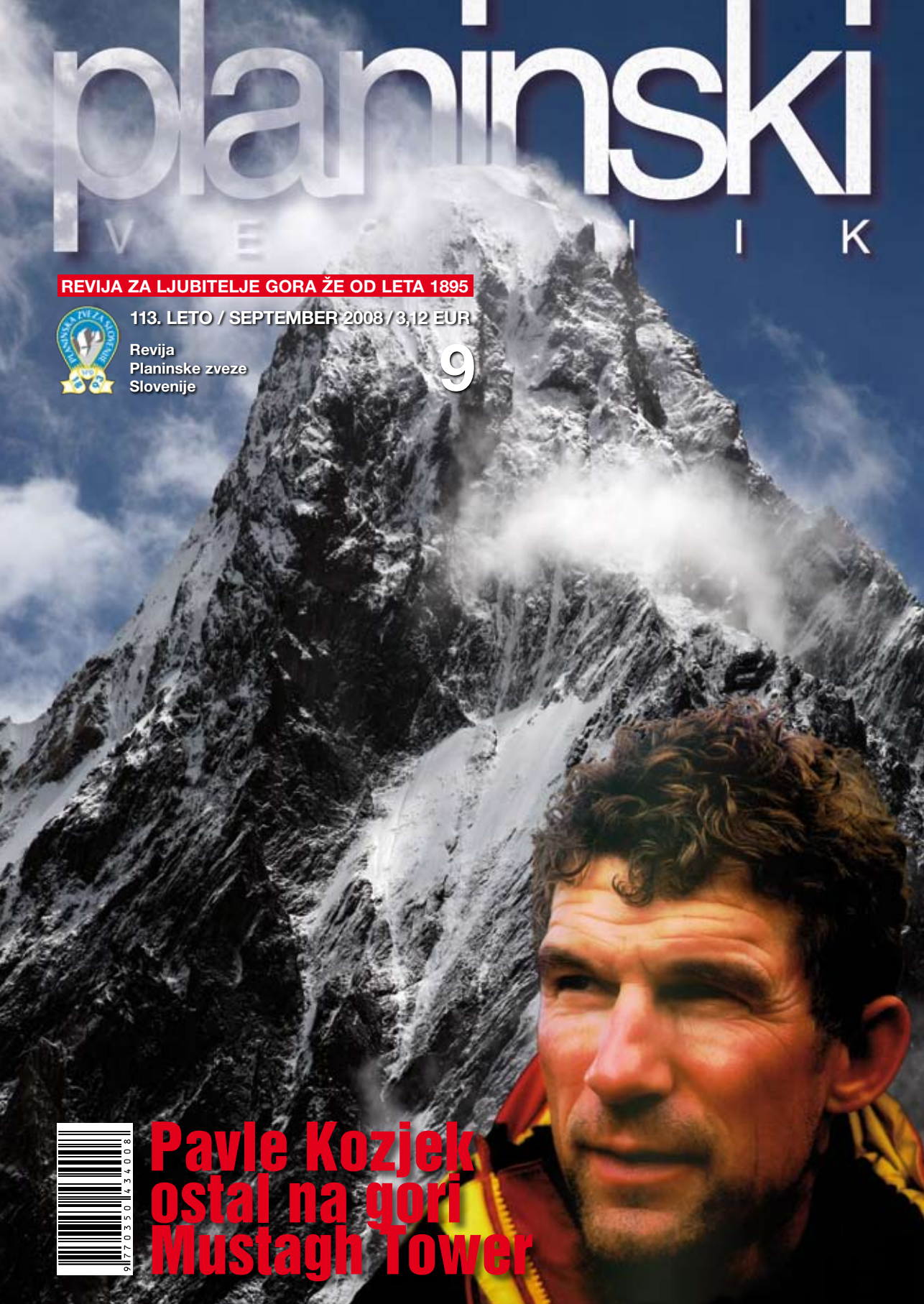

Pavle Kozjek ostal na gori Mustagh Tower

Mago

Mustang Gtx

SCARPA®

prodaja

ANNAPURNA

ANNAPURNA
Krakovski nasip 4, 1000 Ljubljana
t 01 426 34 28
info@annapurna.si
www.annapurna.si

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344
Izhaja petnajstega v mesecu.
Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

108. letnik

Naslov uredništva:
PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvoržakova ulica 9, p.p. 214
SI-1001 Ljubljana
T: 01 434 56 87, F: 01 434 56 91
E: pv@pzs.si
www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:
Marjan Bradeško, Andrej Mašera,
Mateja Pate, Irena Mušič,
Emil Pevec (tehnični urednik),
Andrej Stritar (namestnik odgovornega urednika),
Slavica Tovšak

Oblikovanje, likovno
in tehnično urejanje: Zvone Kosovelj
Grafična priprava: Repro studio SCHWARZ, d.o.o.
Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5170 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR, 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fundacija za šport

Slika na naslovnici: Mustagh Tower
Foto: Muhammad Azfal, Skardu, Pakistan.
G. Azfal je prispeval to fotografijo posebej za PV in izrazil globoko sožalje ob smrti velikega slovenskega alpinista.

Pavle Kozjek

»Nek res dober himalajski cilj se mi že dolgo mota po glavi: Mustagh Tower (7273 m), lepa in zahtevna gora, še nima alpskega vzpona … Projekta se lotevamo skrajno resno.« Tako je Pavle predstavil načrt tričlanske odprave s prošnjo za morebitno manjšo podporo, če bi bila potrebna. Bil je racionalen človek, zadržan in učinkovit. Medijski hrup mu ni dosti pomenil, v javnosti je bilo več povedanega šele po njegovi solo prvenstveni smeri na Čo Oju 2006. Med odpravo Everest 1997, ko je kot doslej edini Slovenec prišel na vrh brez dodatnega kisika, je vmesnih devet let napolnil z vrsto prvenstvenih smeri v Andih, s Čo Ojem pa ga je Himalaja spet potegnila v svoje skrivnosti. Dobro jo je poznal že prej. Že na prvi odpravi (Gangapurna 1983) je dosegel vrh s prvim vzponom s severa: »Čeprav sem vedel, da plezanje v Himalaji ni zabava, je bilo vseeno huje od pričakovanj. Po poti smo izgubili veliko opreme, zapadlo je meter snega in potem smo gazili, gazili in gazili. Takrat je Šrauf pokazal, kako se je treba boriti,« je povedal po radiu.

In o izgubi enega od članov odprave Jalung Kang 1985: »Prej si tega ne predstavljaš; za vse je bil šok, a v podzavesti mislim, da je vsak, ki gre v Himalajo, nekako pripravljen na to, da se nesreče dogajajo in da te možnosti ne moreš stoodstotno izključiti. Racionalno o tem ne moreš razmišljati, ker pa se to največkrat zgodi zaradi utrujenosti, veš, da bi se tudi tebi lahko zgodilo. Tudi to, da zdrsneš, če nisi stoodstotno pozoren. Ko se sam srečaš s takim položajem, odreagiraš čisto refleksno, ko pa je stvar za tabo, pa ugotoviš, kako tanka je tista črta med biti in ne biti.«

Ob prebiranju o njegovem alpinizmu me je presenetila njegova skoraj nenehna vrhunskost, pa naj bo v Andih, Alpah, Himalaji ali suhi skali. Tudi njegova hladnokrvnost, racionalnost. Uspehe in neuspehe je sprejemal enako mirno, zavedajoč se, da je sam storil vse, kar je bilo mogoče, drugo pa je bilo odvisno od narave – od gora in vremena. Čeprav odprt in prijeten sogovornik vsakomur, ni iskal stikov z mediji. Bolj pronicljivi so ga našli sami. Brezpredmetno je ugibati, kje je bolje izrazil svoje bistvo, ali v treh himalajskih obdobjih (1983–1989, 1997 in 2006–2008) ali v vmesnih dveh, ki ju je polnil z Andi. Bistven mu je bil alpinizem na kar najbolj preprost način.

In resnica! Uboj tibetanskega dekleta in posnetke kitajskih vojakov s še vročimi puškinimi cevmi je skupaj s kratko zgodbo preprosto objavil na svetovnem spletu in v tisku brez razmišljanja, ali je Kitajcem všeč ali ne, in brez vmešavanja v poznejše polemike, češ, tako je bilo in nič drugače. Pogrešali bomo knjigo, ki jo je nameraval napisati. Bila bi najbrž ena sama, a nabita z mislimi in dejanji.

Njegova misel na Himalajo ni brez otožnosti: »Če bo šlo tako naprej, kot kaže zdaj, bo čez pet let Himalaja postala velik turistični izziv. Pravih alpinistov, ki so tam sposobni sami priti na zahtevno goro, bo le peščica v množici, ki se tam zbira pod gorami.« To razmišljanje že spominja na rekviem izumirajočemu rodu.

Pavle je bil človek, za katerega kljub vsemu ne bi pomislili, da bo umrl v gorah. A stoodstotno in vedno pač ni nihče pozoren, le trudi se biti. Leta 1985 se z Jalung Kanga ni vrnil Borut Bergant, njegov mlajši soplezalec pa je prebil noč nad 8000 metri in se rešil sam. Leta 1997 je na Nuptseju umrl Janez Jeglič in njegov mlajši partner se je prav tako sam vrnil z gore. In zdaj na Mustagh Towerju? Podobno.

»V gorah nekaj iščemo, čeprav tam nismo ničesar izgubili. Če bomo imeli kaj iskati tudi v prihodnje, smo na pravi poti,« je nekje zapisal Pavle Kozjek sam. Gore so simbol; tam so ljudje od nekdaj iskali navdih, odgovore na temeljna življenjska vprašanja, prosili višje sile za nasvete, za razlago najvišjih zakonov stvarstva. Gore nas ne potrebujejo, toda – ali jih mi še? Pavle je šel po svoj odgovor. Ga bomo lahko slišali? S tuzemskimi ušesi gotovo ne. Ponj bomo morali sami. Vsak zase in človeštvo kot skupnost.

Tone Škarja

Vsebine vseh Planinskih vestnikov
od leta 1895 do danes na *www.pvkazalo.si*;
od 1986 do lanskega letnika v formatu *pdf*.

UVODNIK *1*
Pavle Kozjek *1*
Tone Škarja

TEMA MESECA *4*
Nevarne pasti nakupov *4*
Arnold Lešnik

Nakup pohodniških čevljev *11*
Arnold Lešnik

Kako sem kupoval idealne gojzarje Glosa *16*
Dušan Škodič

PLANINSTVO *20*
Slovesnost ob 150-letnici rojstva dr. Juliusa Kugyja v Trenti *20*
Uroš Vidovič

Trma *24*
Dušan Škodič

V gosteh pri Natu *28*
Jože Četina

Iz Škofje Loke na Triglav peš v enem dnevu *34*
Matjaž Rešek

Svečana obeležitev 230-letnice prvega vzpona na Triglav *35*
Danilo Sbrizaj

Sprehod po strehi Evrope *36*
Helena Drobnič

Takšne in drugačne resnične prigode *38*
Olga Kolenc

NA TURO *40*
Spomini na soško fronto *40*
Jože Vogrin

Krn, 2244 m *46*
Irena Mušič

V znamenju človeške norosti *48*
Matjaž Šerkezi

Punta Serauta, 2962 m *53*
Matjaž Šerkezi

GALERIJA *54*
Silhuete *54*

INTERVJU *56*
Prekmurci smo planinci z dušo in s srcem (Jože Ružič) *56*
Slavica Tovšak

ALPINIZEM *62*
Plezanje na Aljaski *62*
Matej Kladnik

Z najvišje gore Alp s smučmi *68*
Bor Šumrada

Padec *72*
Tina Leskošek

NAŠA SMER *76*
Nebeška lestev
Raz tančic, Cima della Madonna *76*
Iztok Rutar

NOVICE IZ VERTIKALE *80-81*
PISMA BRALCEV *81*
LITERATURA *82-85*
PLANINSKO BRANJE NEKOČ *86*
NOVICE IN OBVESTILA *87-95*

Kako poznamo naše gore? *96*

Kozoroga
Dan Briški

Arnold Lešnik

Nevarne pasti nakupov

V trgovini z gorniško opremo

✍ Arnold Lešnik

Kdor redno zahaja v hribe, ve, da le ustrezna oprema zagotavlja udobje in varnost. Danes na tržišču skoraj ni več slabe opreme, vsekakor pa se moramo natanko zavedati, kaj potrebujemo, saj bomo le tako izbrali ustrezno. Pri nakupu si zapomnimo zlato pravilo: najboljša oprema je tista, ki jo potrebujemo za svojo dejavnost in ki je hkrati takšna, da si ob uporabi z njo ne bomo belili las. V praksi to pomeni, da je najboljša tista, za katero sploh ne vemo, da jo imamo na sebi, in ki vedno in povsod zvesto izpolnjuje svojo dolžnost. Vedeti pa moramo, da je idealna oprema za alpinista, ki stavi na trdnost in lahkost, nekoliko drugačna od opreme nedeljskega pohodnika, ki se odpravlja v hribe le, kadar je lepo vreme, oziroma dvakrat ali trikrat na leto.

Prvi stik

Nekateri se pri svojih nakupih brezkompromisno odločajo za izdelke priznanih blagovnih znamk. Če se ne spoznate na opremo ali nimate prijateljev, ki bi vam svetovali, pa tudi strokovno usposobljenemu prodajalcu ne verjamete na besedo, prav gotovo ne boste kupili slabo, a še vedno ostane dejstvo, da lahko kupite ceneje. Naj vas ne premamijo svetleči se napisi na izdelku, v reklami ali na embalaži (extreme, gore-tex, najboljši izdelek leta itn). S takšnimi in podobnimi vabami manj priznani izdelovalci lovijo naivne kupce. Kaj sploh pomeni ekstremno? Ali je ekstremist alpinist, ki se sam napoti v samotno himalajsko steno, ali je to pohodnik, ki se prvič v življenju odpravi v hribe, in to naravnost na našega očaka? Vam postaja jasno? Ekstrem je samo beseda, ki vam v trenutku nakupa ne pomeni popolnoma ničesar. In če na nekem artiklu opazite napis gore-tex (na primer na nogavicah), to še ne pomeni, da gre za resnično najslavnejšo dihajočo membrano, čeprav še zdaleč ne edino. Lahko na primer pomeni, da je bil izdelek testiran oziroma da je primeren za uporabo s takšno membrano (npr. na čevljih). To, da je membrana gore-tex edina in najboljša in da je vibrampodplat daleč pred vsemi, danes tako ali tako trdijo le še tisti, ki ne sledijo razvoju na tem področju – seveda v vašo škodo. Res pa je, da sta omenjeni znamki pri nas najbolj znani in še vedno zelo zelo čislani, a to je spet nekaj popolnoma drugega, kar vam pri pravilni odločitvi ne bo dosti pomagalo. Seveda – če ste v dvomih, stavite na znane in preizkušene zadeve, a ko se bodo dvomi razblinili in obzorja razširila, boste lahko velikokrat izbrali bolje!

Ne verjemite, da obstajajo med vrhunskimi izdelovalci opreme velikanske razlike v kakovosti. Bolj malo je ljudi, ki so sposobni razložiti in občutiti razlike, pa še to le ob pomoči laboratorijskih analiz. Vaše potrebe in nagnjenja bodo tisti, ki bodo odločili v prid nakupu nekega izdelka. Kaj vam pomagajo čevlji vrhunske znamke, če ne »sedejo« na vaše noge in niste z njimi sposobni narediti niti koraka?

Tudi pri oblačilih so se z vidika funkcionalnosti zahteve z leti bistveno spremenile. Čeprav danes popolnoma prevladujejo sintetični materiali, še vedno obstajajo ljudje, ki prisegajo na bombaž. Bombaž je kot naraven in razmeroma poceni material v dolini še sprejemljiv, v hladnem in vlažnem hribovskem okolju pa popolnoma odpove. Lahkomiselna uporaba se hitro kaznuje vsaj s prehladom ali revmo, če ne še s čim hujšim. Na naravne materiale prisegajo po večini ljudje z občutljivo kožo.

Naj vam zaupam še eno zlato pravilo: nikoli ne plačajte za stvar več, kot je vredna. Če potrebujete vetrovko za kratke jesenske sprehode s psom, ne potrebujete takšne z elastičnimi dihalnimi membranami in raznimi okrepitvami na ramenih in komolcih, ki so poleg tega še bajeslovno drage. Zadostovala bo recimo takšna, ki zdrži manjšo ploho in ob tem omogoča dihanje telesa oziroma odvajanje znoja v normalnih razmerah – in takšno dobite že za tretjino vsote prej omenjene vetrovke.

Slepo zaupanje se maščuje

Danes je žal tako, da vsak šport ali dejavnost v naravi, če želite popoln užitek, zahteva povsem specifičen kos opreme. Sliši se lepo, vendar smo glede uporabnosti in predvsem vzdržljivosti opreme dosegli največjo možno stopnjo paradoksa. Imamo vedno boljšo in dražjo opremo, ki zdrži vse manj časa. Žal je to davek, ki ga plačamo za udobnost (teža, dihanje), hkrati pa seveda tudi za porabništvo. Levji delež gre tudi nam, ki pričakujemo vedno več. Včasih že preveč.

Ob nakupu se pustite voditi trgovcu, nikoli pa ne zaupajte enemu samemu in takoj na prvo besedo. Lahko se pošteno opečete. Ob različnih mnenjih si boste laže ustvarili celotno sliko, poleg tega pa več glav ve veliko več. Ob tem lahko trgovec hočeš nočeš prodaja samo artikle, ki so na zalogi ali pa jih je mogoče dobiti v kratkem roku. Nihče izmed njih ni tako pameten, da bi znal natanko predvideti obseg prodaje pohodniške opreme. ta je odvisna od številnih nihanj, ne nazadnje tudi od trenutne volje kupcev. Če neki artikel zastaja v trgovini, bremeni zalogo trgovca in tega si danes ne more nihče več privoščiti – tudi najboljši ne. Zato se bodo trgovci na vse možne načine trudili, da bi vam podtaknili takšne artikle. Pri tem bodo igrali na struno koristnosti in uporabnosti ter vas prepričevali o neizpodbitnih dejstvih o vaši varnosti. Najboljši kos opreme, ki visi v trgovini, tako ni nujno najboljši del vaše bodoče gorniške garderobe. Zato nikoli ne kupite prvega artikla, ki vam ga ponudi trgovec, razen če ste popolnoma prepričani, da veste, zakaj ga boste potrebovali!

Če ste začetnik, se nikoli ne napotite v trgovino brez osnovnih informacij. Besede »Veste, rad bi začel hoditi v hribe in ne vem, kaj potrebujem« bodo preluknjale vašo denarnico. Ob takšnih in podobnih besedah celo najboljši svetovalci zavohajo kri in si privoščijo kakšen nepošten manever. V današnji informacijski dobi bi si moral znati prav vsak poiskati vsaj osnovne informacije o potrebah za želeno dejavnost v hribih – zaradi svoje lastne varnosti pri nakupu. Če ste že star maček, načelno ne boste imeli težav, jih bodo pa z vami imeli trgovci, saj imate že podrobno izdelane predstave, kaj je dobra oprema in kakšen kos potrebujete za zadovoljitev svojih potreb. Največja napaka, kar jih lahko storite, je, da nenehno iščete »popolnoma takšen« del opreme, kot ste ga že imeli, nekako tako kot staro ljubezen, ki je nikoli ne morete pozabiti. Nič ni narobe, če želite eno funkcionalnost zamenjati za drugo, vendar se vam lahko zgodi, da vas bo pri tem povozil čas. Razširite si obzorje in spremljajte nove trende v razvoju pohodniške opreme. Prav tako ne kupujte lepih in tesnih oblačil z dobronamernimi mislimi »malo bomo še shujšali« ali »saj bo, le zrediti se ne smem več«; potem raje vrzite denar kar čez severno Triglavsko steno.

Najboljša izbira

Cena pove veliko o določenem izdelku, a še zdaleč ne vsega. Tukaj je še možnost hitrega in prijaznega načina reševanja reklamacij, popravila poškodovane opreme in nakupa rezervnih delov. Žalostna resnica je, da plemeniti in pošteni ljudje reklamacije po večini rešujejo neuspešno, saj na te vrline računajo tudi pri trgovcih. A v trgovini ne šteje čast, temveč le denar! Seveda, vaš nastop naj bo prijazen in korekten, če pa trgovec ne bo upošteval vašega mnenja, nastopite ostreje. Grožnja z inšpektorjem po navadi odpre ušesa in stvari stečejo. Še posebno danes velja, da je »kupec kralj«, zato izkoristite svoje potenciale!

Danes imamo na voljo številna oblačila domačih proizvajalcev, ki so izdelana iz materialov svetovno znanih proizvajalcev. Žal si nekateri domišljajo, da

Gradiška Tura nad Vipavo

Oton Naglost

morajo biti takšne tudi cene. Če boste primerjali cene podobnih artiklov vrhunskih svetovnih proizvajalcev z domačimi, boste velikokrat ugotovili, da se ne razlikujejo dosti. Takrat se vprašajte, ali so domači podjetniki v nekaj letih resnično dosegli kakovost izdelave večdesetletnih izkušenj izdelovalcev svetovnega ranga ali si le kujejo kapital na naših plečih. Po drugi strani je nekatere domače izdelke mogoče dobiti ceneje, čeprav zaradi razmaha globalizacije to komaj še drži. Le zakaj dajejo naši izdelovalci svojim artiklom zveneča tuja imena? Želijo biti moderni, prikriti izvor izdelka ali ciljajo na tuje trge?

Kakšen je dober trgovec? Prav gotovo mora biti predvsem dobro strokovno podkovan. To pomeni, da se mora sam ukvarjati z dejavnostmi, za katere svetuje. Če ni strokovnosti, prijaznost, ustrežljivost in srednješolska psihologija hitro zvodenijo. Vprašajte prodajalca, kakšno opremo uporablja in kaj si misli o njej, vendar se ne zgledujte po njem, saj vaše potrebe niso enake. Ko enkrat postanete »stara stranka«, ste bitko že dobili. Takrat bodo namreč nasveti prodajalca zasijali v vsej svoji uporabnosti. Vendar še niste zmagali, kajti zmaga vedno trgovec. Stara resnica, da seznam želja o potrebni opremi nikoli ni končan, namreč še danes velja.

Vprašanje, ali kupovati pri velikih ponudnikih športne opreme, ki ponujajo najrazličnejše vrste opreme za razne športe, ali pri specializiranem trgovcu, pravzaprav odpade. Morda prek spleta? Če potrebujete dobro svetovanje, je obisk trgovine z gorniško opremo neizogiben. Lahko se oglasite in vprašate samo za nasvet. Premislite, preverite cene in kupite kjer koli. To je vaša pravica in prednost.

Nasveti trgovcev so odvisni od številnih dejavnikov, ne nazadnje tudi od urejenega delovnega okolja. Tako kot vsi so tudi oni v tem norem času hlastanja za denarjem samo ljudje z družinami, ki jih nihče ne spoštuje, s prostim časom in nadurami, ki jih nihče ne plačuje. V neurejenem delovnem okolju boste zaman pričakovali dober nasvet. Pojdite raje drugam.

Seveda pa se moramo zavedati, da je dobra oprema le del zgodbe o uspehu. Drugega prinaša znanje in tega ne odtehta nobena oprema. Znanja in izkušenj tudi ni mogoče kupiti za noben denar tega sveta. Te si lahko pridobimo le na posebnih tečajih na planinskih društvih ali v alpinističnih šolah ter ob druženju v gorah s sposobnimi ljudmi, ki znajo prenašati znanje naprej. A tudi to ne bo veliko pomagalo, če ne bodo stvari v glavi dobro pospravljene in zložene na pravo mesto.

Za zimo primerno opremljen planinec, v ozadju Triglav

Oton Naglost

Arnold Lešnik

Moj korak

Kako se nakup pohodniških čevljev ne bo spremenil v nočno moro

✍ Arnold Lešnik

Vsakdo, ki hodi v hribe, se bo strinjal, da so pohodniški čevlji najpomembnejši del gorniške garderobe. Lahko smo mokri in potrpimo. Lahko nas zebe, pa preživimo. Neudoben nahrbtnik prenesemo, a žuljev na nogah – nikoli, nikdar. Zato je prav zanimivo in popolnoma nedoumljivo opazovati, s kakšno lahkoto se ljudje lotevajo enega najbolj delikatnih nakupov – nakupa pohodniških čevljev.

O izbiri

Najprej moramo seveda razčistiti, kakšne čevlje potrebujemo. To je odvisno od nas samih, zato bomo težko zahtevali od trgovca, da odločitev sprejme namesto nas. Če nam je vsaj približno jasno, v katerem letnem času bomo čevlje uporabljali in v kakšnem okolju se bomo gibali, smo dobili že polovico vojne. Čevlji se danes še kako ločijo na zimske, letne in kombinirane (ti so pogojno uporabni tako pozimi kot poleti), preostale podvrste čevljev pa pustimo ob strani. Dobro je vedeti, da se trend že leta giblje proti dvojni obutvi. V letnih oz. kopnih razmerah naj bo čevelj kar se da lahek in udoben, v snežnih, zimskih razmerah pa mora biti toplejši in trši zaradi uporabe derez. Značilnost prvih čevljev je majhna teža zaradi uporabe lahkih materialov, največkrat gre za kombinacijo blago - usnje - dihajoča membrana. Zimska obutev je težja in trša, saj so podplati dodatno okrepljeni z vložkom, ki povečuje torzijsko stabilnost. S tem izdelovalec doseže primernost za uporabo avtomatskih derez. Če podplat spredaj in zadaj nima posebnega roba, je še vedno primeren za uporabo s klasičnimi derezami na trakove. Zato je uporabljeni material predvsem debelejše usnje, ki ob zategovanju trakov ne vpliva na

prekrvitev okončin. Zadnja leta je opaziti naraščajočo ponudbo čevljev, primernih za polavtomatske dereze, ki imajo številne prednosti. Čevlji so lahko lažji in mehkejši in tako zelo primerni tudi za kombinirane ture. Pri tem so dereze varno nameščene na njih, brez bojazni, da bi se snele. Takšne čevlje spoznamo po zarezi zadaj. Če nimamo namena uporabljati derez, ker se gibljemo v gorskem svetu le v kopnih razmerah, vsakršno razmišljanje o tem odpade. Uporaba zimskih čevljev z dobro toplotno izolacijo poleti je svojevrstna neumnost. Tisti, ki prisegajo na težke in robustne čevlje tudi poleti, naj raje izbirajo med poletno ponudbo.

V hribih velikokrat opazujemo poskočne fante in dekleta v nizkih čevljih. Seveda, alpinisti. Ne zgledujmo se po njih za vsako ceno. Točno vedo, v kaj se spuščajo in zakaj. Dejstvo je, da visok čevelj v gorah daje najboljšo zaščito za gleženj. To se še posebno izkaže pri sestopih in takrat, ko so noge že zelo utrujene. Res pa je tudi, da so nizki čevlji lažji in teža je pri plezanju velikokrat odločilen faktor.

Ko se odpravljamo po nakupih, je najbolje prinesti s seboj tudi nogavice, ki jih imamo namen uporabljati z izbranimi čevlji. Če nogavic še nimamo, izberimo takšne, ki bodo primerne za našo dejavnost. Če se bomo odpravili v trgovino v sandalih, nam bodo trgovci najverjetneje posodili kakšno testno nogavico, vendar bomo s tem izgubili prednost, ki bi jo imeli »na domačem terenu«. Poleg tega bomo preizkušali čevelj z nogavico, ki je zamenjala že nič koliko prepotenih nog.

Kako velik naj bo čevelj?

Najpomembnejše, najbolj zlato pravilo pri nakupu čevljev je: čevlji morajo biti dovolj veliki. To pomeni, da moramo imeti spredaj za kak prst prostora. Pri čevljih iz trdih materialov to najlaže preverimo tako, da odvežemo čevelj in zrahljamo vezalke. Obvezno vstanemo in potisnemo nogo do konca sprednjega roba. Zdaj poizkusimo potisniti kazalec v čevelj zadaj pri peti. Če nam je uspelo, je velikost prava. Veliko ljudi še vedno ne ve, da ima vsak človek različno veliki stopali. Zato moramo čevlje vedno kupiti glede na večjo nogo. Se pravi, da moramo vedno pomeriti oba čevlja – levega in desnega. Ko smo ugotovili velikost, pride čas, ko se moramo s čevlji bolje seznaniti. Ne hitimo in se mirne duše sprehodimo po trgovini. Za dober nakup čevljev je odločilen čas, zato nikoli ne prihitimo v trgovino zadnjih pet minut, saj tako nikdar ne bomo izbrali kakovostne obutve. V nekaterih trgovinah lahko preizkušamo obutev tudi na posebnih klančinah.

Čeprav sem prej dejal, da obstaja le eno pravilo za pravilen nakup pohodniških čevljev, bom dodal še eno, nič manj pomembno, a manj tehnično in bolj filozofsko naravnano: čevlji morajo obvezno ustrezati vaši nogi. Vsak izdelovalec je namreč oblikoval čevlje po svojem kopitu in ta se zelo razlikujejo med seboj. Natančno moramo poznati svoja stopala – so ozka ali široka? – in jim prilagoditi nakup. Zato je čas, ki ga v trgovini preživimo v čevljih, tako zelo pomemben. Nikjer ne sme tiščati! Če tiščijo v trgovini, jih ne bomo razhodili, kot trdijo nekateri, marveč bodo po večurni hoji le še bolj tiščali. Čevlji se resda zmehčajo in prilagodijo nogi, a če kopito ne ustreza, ne bo pomagal noben domači recept čevljarja – kupiti bomo morali nove čevlje. Ker so danes cene dobrih čevljev izredno zasoljene, se zgrešen nakup ne bo poznal samo naši duši, temveč tudi v naši denarnici.

Posebno pozorni bodite na petni del, ki ne sme biti preširok. Če ne bo ustrezal, boste zaradi dvigovanja pete skupili neprijetne odrgnine. Podplat mora biti dovolj tog, ker s tem razbremeni mišice nog pri vzponu; po drugi strani pa je prav podplat tisti, ki daje zgornjemu delu čevlja dodatno oporo. Trši podplati zagotavljajo boljši občutek pri stiku čevlja s podlago, vendar niso zato nič manj udobni, saj za lažjo hojo poskrbi posebej ukrivljena oblika podplata.

Ko kupujemo pohodniške čevlje, nas velikokrat zmedejo številke, ki označujejo velikost. Ko razčistimo evropske, angleške in ameriške oznake, nas še vedno zmedejo proizvajalci, pri katerih najdemo čevlje, ki se od naših ustaljenih številk razlikujejo za dve ali tri vrednosti. Velikosti obutve ne pokriva noben standard, zato bomo najbolje ravnali tako, da bomo čevlje preizkusili, kajti ena številka lahko med proizvajalci niha tudi za dve vrednosti in več.

Dobro, postali smo ponosni lastniki novih pohodniških čevljev. Kaj zdaj? Takoj na noge in hajdi na Triglav? Ne. Počasi jih moramo razhoditi na krajših turah. Čevelj in noga se morata dodobra spoznati. Dobro izbrani čevlji se vedno prilagodijo stopalom, čeprav se včasih zgodi tudi nasprotno – stopala se naučijo prenašati ne popolnoma idealne čevlje. Odvisno od značaja posameznika potem hodimo, dokler se obutev ne obrabi, ali pa si priznamo, da smo zgrešili, in kupimo nove čevlje. Drugi način je načelno manj boleč.

Skrb za obutev

Imam prijatelja, ki je zagrizen ljubitelj gora. Pohodniške čevlje ima vedno varno spravljene v prtljažniku avtomobila. Tako za vsak primer. Pravilno,

Po kratki in strmi ferati na Pihavec

Oton Naglost

Nevarno snežišče na Hanzovi poti na Prisojnik

Oton Naglost

boste dejali. Prava gorniška duša. S stališča romantike bo bržkone držalo, strogo racionalno gledano pa je to smrt za njegove čevlje. Predstavljajte si temperaturna nihanja, ki jih doživljajo njegovi čevlji, predvsem poletno vročino v avtomobilu, ki je ure in ure parkiran na soncu. Tega ne zdrži nobeno sodobno lepilo. Zato pamet v roke.

Kakovost obutve v zgornjem razredu danes tako ali tako ni več sporna. Vendar je v postopku izdelave še vedno veliko ročnega dela. Možne so napake v proizvodnji in v materialih. Zato imajo čevlji po navadi najmanj eno leto garancije. V letu dni se pokaže, ali so čevlji kakovostno izdelani ali ne. Seveda obstajajo ljudje, ki so sposobni uničiti čevlje že prej. Nekateri imajo celo srečo in prepričajo prodajalce, da gre v tem primeru za reklamacijo – vse v slogu poizkusiti ni greh. Kako dolgo čevlji sploh držijo? To je težko vprašanje. Pohodnik, ki se hvali, da ima doma dobre čevlje že dvajset let, bi se morda moral vprašati, kaj je teh dvajset let počel v gorah. Ob redni hoji v gore je življenjska doba čevljev morda dve do tri leta. Potem se profil na podplatih obrabi, tako da ne omogočajo več optimalnega oprijema. Seveda je marsikaj odvisno tudi od načina uporabe – melišča so za čevlje velik preizkus.

Čevlji iz dihajočih membran so zelo dobro nepremočljivi, čeprav je o absolutni nepremočljivosti težko govoriti. Stoodstotno zaščito dajejo le gumijasti škornji. Tudi če bo material v največjem nalivu ali najbolj južnem snegu zdržal, se bo mokrota gotovo prikradla od zgoraj, pri vrhu čevlja. Pri dihajočih membranah se pojavlja še en problem – utrujenost materiala. Čevelj se namreč neprenehoma pregiba na istem mestu – v višini prstov. Noben material ne zdrži takšne obremenitve dalj časa. Membrana prej ali slej popusti. Če imamo kombinirane čevlje z usnjem, lahko to nekoliko omilimo z dobro kremo; če je kombinacija materialov blago, se moramo s tem sprijazniti ali nabaviti nove čevlje. Izdelovalci vetrovk iz dihajočih membran imajo tu veliko lažje delo, saj je pregibov materiala v časovni enoti veliko manj.

Vzdrževanje? Ne boste zgrešili, če boste prisluhnili prodajalcem. So vešči, zato se bodo z nalogo dodatne prodaje in dviga zaslužka sami potrudili in vam predstavili široko ponudbo. Ime izdelovalca ni tako zelo pomembno, kot trdijo nekateri. Na voljo imamo pršila, ki so namenjena predvsem čevljem iz blaga oziroma kombinirane izdelave, in kreme za usnjene čevlje. Kreme so primerne za katero koli vrsto usnja, le da čevelj, ki je izdelan iz brušenega usnja, ob uporabi kreme potemni. Pazimo pri čevljih iz dihajočih membran – te zahtevajo posebno kremo, sicer preprečimo odvajanje pare.

Neučakanost se kaznuje

Ko čevlje kupimo, seveda shranimo račun – zaradi garancije. Preden se bomo z njimi odpravili v naravo, jih bomo še enkrat pomerili doma. Najbolje zjutraj in zvečer. Tako bomo opazili razliko med spočitimi ter utrujenimi in otečenimi stopali. Šele zdaj smo pripravljeni, da čevlje spustimo z vajeti. Seveda ne smemo pozabiti na primerne nogavice. Če imamo problematične noge ali v prihodnosti načrtujemo daljše ture, je pametno uporabljati dvojne nogavice. Po najbolj neugodnem scenariju boste šele v naravi ugotovili, da vam čevlji nikakor ne ustrezajo. V tem primeru imate zelo malo možnosti, da jih boste lahko vrnili v trgovino. Če na njih, potem ko ste jih dobro očistili, resnično ni videti sledi uporabe, jih odnesite nazaj in poskusite zamenjati, vendar nikar ne povejte, da ste jih že uporabljali, saj boste v tem primeru zagotovo pogoreli. Nihče namreč ne želi prodajati rabljenih čevljev, saj jih tudi nihče ne želi kupiti.

Kadar se torej odpravljamo nakupovat pohodniške čevlje, je najbolje preizkusiti več različnih modelov v različnih trgovinah. Imeti moramo dovolj časa, da se lahko v miru odločimo, in sveže umite noge – predvsem zaradi drugih. Tako gotovo ne bomo zgrešili in na vsaki turi bomo lahko razmišljali le o lepotah gorske narave.

dobro jutro

Planinski vestnik
tudi v oddaji Dobro jutro
na TV Slovenija

Kako sem kupoval idealne gojzarje

Glosa

✍ Dušan Škodič

Sam sodim med tiste hribovce, ki menijo, da je primerna obutev za hojo po gorah najpomembnejša. Nikoli nisem šel v hribe obut v »superge«, razen enkrat izjemoma, in to pozimi na Porezen, ker sem šele na parkirišču na Petrovem Brdu ugotovil, da sem gojzarje pozabil doma za vrati. Toda ta neumnost si morda kdaj prisluži še samostojno obravnavo, zato za tokrat dovolj o njej.

Od lahkih k težjim

Priznam, da sem imel pri nakupu planinske obutve vedno smolo. Še najmanj boleče je bilo verjetno spoznanje, da sem plačal veliko več, kot sem v resnici dobil, čeprav sem po pravilu skoraj vse nakupe opravil pred sezonskimi popusti ali po njih. Eden izmed mojih prvih parov gojzarjev je bil čudovito lahek izdelek slovenskega proizvajalca, ki ga ne bom oglaševal samo zato, ker mu zdaj nobena reklama več ne pomaga. Čudovita lahkost se je že po nekaj izletih izkazala za občutljivost, saj sta se mi oba čevlja kmalu odpirala na vseh pregibih. V tovarni so mi sicer pošteno upoštevali reklamacijo in mi jih kar dvakrat brezplačno prešili, a ko mi je pri divjem spustu po verjetno najdaljšem melišču pri nas, izpod Bivaka II. v Vrata, odpadel podplat, sem se odločil, da žensk v tisti šivalnici ne bom več hodil nadlegovat. Tedaj sem se rešil tako, da sem iz nahrbtnika izvlekel vrvice in si podplat za silo privezal na nogo in čevelj. Zračenje je bilo odlično, nogo pa sem imel opraskano, kot da bi bos romal na Sveto goro. Niti do doma nisem zdržal, že v Mojstrani sem jih vrgel v kontejner.

Naslednjič sem kupil nekoliko težji model, narejen pri drugem slovenskem proizvajalcu; tega pa ne bom omenil zato, ker še vedno dobro posluje,

📷 Dušan Škodič

jaz pa mu kot zaveden državljan ne maram delati negativne reklame na neizprosnem evropskem trgu. Šlo je za kombiniran usnjen model z neprepustno goreteksovo membrano. Kaj hočem, ujeli so me na čisto otroško finto. V izložbi trgovine so imeli nastavljeno neko čudno napravo, na katero so nataknili tisti čevelj, ta pa je z njim vsakih nekaj sekund, kot kakšen nemaren pobalin, čofnila v spodaj nastavljen lavor vode. Bilo je prav zabavno in stopil sem noter ter jih brez dodatnega prepričevanja simpatične prodajalke kupil. Znotraj so bili kljub namakanju suhi kot poper in ne glede na to, da so bili precej zasoljeni, sem bil dobre volje. Končno nekaj, kar sem že dolgo iskal. Punca je bila prijazna, a ker sem iz denarnice postrgal skoraj vse do zadnjega fičnika, nisem vzel še tistega impregnacijskega spreja, ki mi ga je ponujala. Ne spomnim se več, ali je bilo tistega poletnega dne tako vroče, da se mi ni ljubilo do prvega bankomata, ali me je morda zmešala z nekoliko preveč odpetim dekoltejem (niso premogli klimatske naprave), ali je bil kriv le tisti lavor vode v izložbi. Vsekakor nisem razmišljal, čemu mi vendar ponuja impregnacijski sprej, če pa so čevlji vendar nepremočljivi. Odgovor sem dobil že pred prvim jesenskim deževjem, ko se je struktura neprepustne membrane spremenila in so mi premočili že kar v avtu, če sem se zjutraj peljal mimo orošenega travnika. Takrat jim nisem šel težit z reklamacijo, ker sem med pogovorom z znancem izvedel, da je tovrstna obutev nepremočljiva le, če z njo sediš doma pred televizorjem, z nogami v lavorju vode, sprehajaš pa se le z daljincem med programi. To naj bi bila splošna slabost te obutve, ki je menda niso rešili niti tuji, v svetu bolj znani proizvajalci. Svetoval mi je le, naj se odpravim čez mejo, ker imajo tam več izbire kot pri nas.

Pa spet čez mejo – neuspešno

Ubogal sem ga in nekega dne skočil v Celovec. Mislim, da je bilo to prvič po vstopu Slovenije v evropsko bratovščino, ker se mi po tistem preprosto ni več zdelo zanimivo nakupovati na oni strani meje. Trgovina, ki mi jo je priporočil znanec, je bila velikanska in vse je kar dišalo po odlični gorniški opremi. Imeli so celo umetno plezalno steno in v kotu nagrmadenih nekaj tovornjakov ogromnih skal (le kdo jih je znosil do tja?), z zavrtanimi klini in stopami; na njih si lahko celo nekoliko poplezal in tako dobil pristen občutek. Na tak, trd kapitalistični pristop nisem navajen, odkartal sem jim dvakrat več, kot sem kdaj plačal za kakšne gojzarje, in se odpeljal proti domu. Nisem zdržal dlje kot do Lju-

belja. Parkiral sem in se zakadil na Zelenico in še naprej, do Suhega ruševja. Po grapi, po kateri smo nekoč vlekli tečajnike, sem pripraskal do grebena Na Možeh, potem pa naprej vse do Palca in še na Zelenjak. Zdelo se mi je, da novi gojzarji hodijo kar sami od sebe, čeprav danes mislim, da sem imel le lažen občutek lahkosti, ker so me jodlarji olajšali za tolikšen kup evrov. Potegnili bi me še skozi grapo Ipsilon na Vrtačo, a me je pogled na uro že na polovici prepričal, da bo za tisti dan dovolj testiranja. Obrnil sem se in se oddričal v dolino. Naslednji dan sem jih ponosno pokazal znancu, ki mi je priporočil nakup onkraj meje. Poznavalsko jih je vrtel po rokah, na koncu pa rekel: »Ja vidiš, tole je pa v redu čevelj. Škoda le, da nisi kupil novih!« Zaman sem mu zagotavljal, da jih nisem kupil prek oglasa, temveč v prav tisti trgovini, ki mi jo je priporočil. Zaradi raznih neumnosti, ki jih včasih napišem v tole revijo, mi seveda ni verjel, s prstom je pokazal na podplat in zatrdil, da sem moral vsaj leto dni hoditi z njimi po najslabših poteh. Ob pogledu na izredno izrabljene vibrame na svojih včeraj kupljenih gojzarjih sem utihnil. Pomislil sem celo, ali mi jih niso barabe na blagajni, na kateri so mi jih na željo predévali iz nerodne kartonske škatle v vrečko, zamenjali z rabljenimi. Če ni bil med njimi kakšen heimatdienstovec, ki ima kranjske Janeze v želodcu? Sklenil sem, da se s tem vprašanjem ne bom ukvarjal, v Avstrijo pa se vseeno ne bom vozil zaradi reklamacije. A toliko denarja, kot sem dal zanje, tudi ne morem mirno pozabiti! Doma sem na internetu izbrskal naslov čevljarja, ki se ukvarja tudi z menjavo izrabljenih podplatov na planinski obutvi. Ta mi bo nalepil nove, prave vibrame, ki mi bodo zvesto služili nekaj let, sem razmišljal, ko sem še isti teden stopil v njegovo delavnico.

»Švasani« ali »nacvikani«? Klasika ali akcija?

Možakar si je vzel čas, si ogledal tisto gumo, ki jo je bilo menda treba menjati tako pogosto kot pri formuli ena, me vmes dvakrat pogledal iznad očal ter končno, ko se je menda po mojem ne preveč bistrem izrazu prepričal, da vendarle ne brijem norcev iz njega, rekel: »Gospod, tole so vendar *švasani* gojzerji, brez notranjega podplata. Zamenjava je možna le, če je čevelj izdelan klasično, z *nacvikanimi* podplati, ali pa tudi strojno, mora pa vsekakor imeti notranji podplat!« Gledal sem ga čukasto kot stara mama, ki ji na tehničnem pregledu avtomobila povedo, da bo morala k optiku, ona pa se hoče skregati, ker je pred nekaj meseci drago plačala za nova očala, brez pomoči socialne. Kako *švasane* pa *nacvikane*? Tip vendar govori kot kakšen klepar, ne pa strokovnjak za menjavo podplatov. »Torej pravite, da se ne da?« sem vprašal še enkrat, za vsak primer. Le odkimaval je in godrnjal: klasične lahko menjamo, tega pa ne zamenjajo niti v tovarni, v kateri so jih izdelali. Fino, sem si mislil, bom pač vprašal še za drugo mnenje.

V naslednjih dneh sem obiskal še dva mojstra, ki sta se mi po telefonu hvalila, da opravljata menjavo podplatov. Pri obeh sem po ogledu dobil podoben odgovor, ki je prav tako omenjal klasične podplate, in s tem je bila moja avstrijska avantura dokončno zapečatena. Zatrdno sem se odločil, da si bom naslednjič nabavil klasične gojzarje, kar koli naj bi že to pomenilo. Čez kakšen mesec sem obiskal svojega strica Jožeta, ki je bil pred mnogimi leti zagrizen planinec in več let tudi alpinist. Če on ne bo vedel, ne vem, kdo bi lahko. Dobrohotno je poslušal moje težave in mi prikimaval. Nato je vstal in po nekaj minutah brkljanja po stari omari v predsobi privlekel na plan svoje stare gojzarje. »Vidiš, poba, to so tisti stari klasični. Téle mi je naredil tržiški mojster pred več kot tridesetimi leti. Podplat je nekoliko obrušen, tale je Vibram Roccia, sam sem jih "prišvercal" iz Trsta, za pasom, ker je imel mojster na zalogi samo naše, nekakovostne podplate. Preostalo pa je njegovo delo, skoraj pol centimetra debel goveji boks in mehka, nepremočljiva podloga; čevelj je težak, ampak samo potipaj, kako je usnje mehko. Bog ve, kolikokrat sem ga premazal z zaščitno kremo, da se je tako dobro prepojil. Z njimi sem lahko hodil po vsakem terenu, v dežju in snegu, še na Čopa sem lezel z njimi leta sedemdeset. Pusti novotarije, zapelji se v Tržič in si kupi gojzarje, narejene po meri. Dal boš nekaj več, zato pa boš rešil velik problem.« Moral sem se strinjati. Na listek sem si prepisal ime proizvajalca, saj je bil mojster očitno priznan in je vsak čevelj nad višino členka žigosal z vročim žigom, ki ga je vtisnil v usnje. Doma sem pobrskal po telefonskem imeniku in takoj našel številko čevljarske delavnice v Tržiču. Verjetno je delo nadaljeval že mojstrov sin, a nič ne de, pomembno je le, da se tradicija še vedno ohranja. Pogovor pa je potekal približno takole: »Dober dan, je tam ta in ta čevljarska delavnica, v kateri ste pred mnogimi leti izdelali mojemu stricu tiste dobre klasične gojzarje, take, ki imajo z dreto prišit notranji podplat in ki so *nacvikani*, ne pa *švasani,* in se jim dá zamenjati Vibramov podplat, ko se izrabi?« Možakar me je pridno poslušal in končno pritrdil, da gre po mojem opisu sodeč prav gotovo za gojzarje, ki jih je ročno izdeloval še njegov oče. Končno pravi naslov

Taka obutev ni primerna za hojo čez snežišče. *Ciril Tovšak*

za moje težave! mi je poskočilo srce. Kar takoj sem hotel vedeti, kdaj se lahko naslikam v njegovi delavnici, da mi bo naredil tiste prave, ročno in po meri narejene, sicer nekaj dražje, kot mi je rekel že stric Jože, zato pa kot ulite in trpežne gojzarje, s katerimi se bom morda čez trideset let tudi sam hvalil kakšnemu nečaku. Glas na drugi strani je nekoliko zastal, nato pa: »Gospod, vam bom kar naravnost povedal. Naš ata, ki je čevlje delal še ročno, je umrl že pred dvajsetimi leti. Mi čevlje sicer še vedno izdelujemo, a kar se tiče ročnega dela, je tako, da na roke samo še molimo v cerkvi, vse preostalo pa delamo strojno.« Požrl sem slino, se zahvalil za pojasnilo in odložil. Kar zjokal bi se.

Jutri se bom odpravil v tisto veliko športno trgovino, saj jo vsi poznate, danes je prispela njena reklama. Notri sem zasledil tudi vsaj na sliki čudovite, anatomsko prilagojene, udobne, trpežne in z vibrami podkovane pohodne čevlje, ki so povrhu vsega še v akciji. Vem sicer, da se bo na koncu spet izkazalo nekaj drugega, a pustil se bom presenetiti. Mogoče bo podplat dober, mogoče ne bodo prepuščali vode, mogoče se ne bodo niti odprli po šivih, mogoče – me bodo samo ožulili.

Slovesnost ob 150-letnici rojstva dr. Juliusa Kugyja v Trenti

✍ Uroš Vidovič

Spomenik dr. Juliusu Kugyju v Trenti
Mirko Bijuklič

Udeleženci proslave se zbirajo *Tone Škarja*

V nedeljo, 20. julija 2008, je na Logu v Trenti potekala osrednja slovesnost v počastitev 150. obletnice rojstva Slovenca, Tržačana in velikana Julijskih Alp dr. Juliusa Kugyja. Najprej so se predstavniki Planinske zveze Slovenije s predsednikom Francijem Ekarjem na čelu, Triglavskega narodnega parka, Slovenskega planinskega društva iz Trsta in Gorice, CAI za Furlanijo - Julijsko krajino, OAV iz Avstrijske Koroške ter številni ljubitelji in častilci Juliusa Kugyja zbrali pri njegovem spomeniku ob vršiški cesti v Trenti. Na krajši slovesnosti sta o Kugyjevem življenju in delu spregovorila Tone Škarja iz PZS in Jože Mihelič iz TNP. Obiskovalce so pozdravljali posamezni sončni žarki, ki so občasno pregnali oblake, in odprl se je pogled na Kugyjevo ljubljeno goro Jalovec.

Ob 18. uri je sledila osrednja slovenska slovesnost ob 150. obletnici rojstva dr. Juliusa Kugyja v informacijskem središču Triglavskega narodnega parka na Logu v Trenti. Prireditev so pripravili domačini iz Trente ob pomoči in podpori MDO PD za Posočje, občine Bovec, KS Trenta, TNP in PZS. Zbranim so spregovorili Danijel Krivec, župan občine Bovec, predsednik Planinske zveze Slovenije Franci Ekar, predsednik OAV Karel Palasmann, CAI Furlanija Lombardini ter predstavnica slovenske gimnazije iz Celovca. Govorniki so iz različnih vidikov orisali življenje in delo dr. Juliusa Kugyja ter poudarili njegovo veliko ljubezen do Trente in Julijskih Alp. Sam se je namreč pogosto identificiral za prebivalca Trente in ni naključje, da mu je Planinska zveza Slovenije prav v njegovi ljubljeni dolini postavila tako mogočen bronast spomenik. Slovesnost so s kulturnim programom obogatili člani pevskega zbora Triglav iz Trente ter recitatorji Kugyjevih del. Ob koncu prireditve so zbrane z nastopom presenetili še člani planinske skupine iz Turingije v Nemčiji, iz katere je izhajal Kugyjev sodobnik Rudolf Baumbach, predsednik PZS pa je zaslužnim podelil priznanja za pripravo in izvedbo slovesnosti. Udeleženci so se razšli po pokušanju kulinaričnih dobrot Trente in besedah predsednika MDO PD za Posočje Gregorja Rupnika, naj nikoli ne pozabimo na delo in evropskega duha dr. Juliusa Kugyja.

Ob 150. obletnici rojstva dr. Juliusa Kugyja so povedali:

Franci Ekar: »Planinska zveza Slovenije, planinska društva, planinci in preostali ljubitelji gora smo se javno in slavnostno zahvalili dr. Juliusu Kugyju za dela, dejanja in planinsko zapuščino. V Trenti so 3. septembra 1953 planinci PZS odkrili spomenik dr. Juliusu Kugyju, ki je zaslužen za to, da so naše Julijske Alpe ostale prepoznavne in znane tudi zunaj meja Slovenije. Planinstvo se tudi v današnjem času vse bolj potrjuje s prepoznavnostjo in dejanji v

Tone Škarja

umetnosti, kulturi in morali. Človek, ki se je zapisal danostim in vrednotam gora, spoštovanju do njih, je človek, ki izraža trdnost, dokazuje zanesljivost in moč. In prav s takšnimi vrednotami planinstva se je dr. Julius Kugy popolno in predano zapisal goram, skupaj s poezijo, glasbo in humanostjo. Zanj so zapisali, da je bil vedno pokončen mož, tudi v revščini, še posebno v zadnjih trenutkih življenja, da je imel izjemno dovršen in urejen spomin in da je zapisal ves svoj planinski sen v sedmih knjigah v šestdesetih letih. Moči za vse to si je nabiral na gorah in vrhovih, ki jih je osvajal ob pomoči trentarskih vodnikov. Znameniti planinski pisec Evgen Lovšin je zapisal: »*Čim več sem bral Kugyjeve spise, tem bolj sem spoznaval, da jih je pisal po notranjosti naš človek. Ljubezen do gora je sicer splošni človeški pojav, tako globoka ljubezen do Julijskih Alp pa je pristno domače občutje.*« Kugyjeva alpinistična dejavnost in aktivnost se je razen v vzhodnih, osrednjih in zahodnih Julijcih ter Karavankah razvijala tudi ob velikih planinsko-alpinističnih dosežkih, kot so Mont Blanc s preplezanjem Brenve, Matterhorn, Ortler, Castor in še posebno območje Monte Rose, na katerem je nastalo izjemno knjižno delo Božanski nasmeh Monte Rose. Pomemben je bil tudi njegov prvenec Iz življenja gornika; v knjigi Delo, glasba, gore je povedal nekaj več o sebi, naravi in veliki navezanosti na glasbo. Z govorico »srca« je prišel do svoje ljubljene gore, Triglava, in napisal veličastno knjižno stvaritev o Julijskih Alpah – Pet stoletij Triglava. Kugy se je tako znašel med veličinami slovenskega planinstva, ki so opisovale slovenske gore, slovenski planinski svet in še posebno tudi Trento z okolico – Abramom, Aljažem, Tumo, Mlakarjem, Tominškom. Prijateljeval je z dr. Henrikom Tumo, saj sta imela podoben odnos do gora in podobna hotenja. Oba sta spoštovala in uporabljala »domače izrazoslovje« in ga tudi zapisovala v svojih knjižnih delih. Dr. Julius Kugy, ki je goram naklonil toliko spoštljivosti, pozornosti in plemenitosti, bo med narodi in ljudmi Julijskih Alp živel in ostal za večno trden, tako kot je trden njemu namenjeni spomenik v Trenti.«

Tone Škarja: »Na prvi pogled je dr. Julius Kugy hvaležna osebnost za obravnavo in še posebno za slavilne govore. Tržačan, oboževalec Julijskih Alp, Avstrijec v širšem pomenu besede, ne strogo Nemec, je – če prej ne – letos spet postal ‚last' treh narodov. To je dobro za širjenje njegove slave, nekoliko krivično pa do njegove osebe, do njega kot človeka. Trst njegove mladosti je bil cvetoče glavno pristanišče Avstro-Ogrske, Julijske Alpe so bile največja ljubezen njegovega življenja, za plezanje po njihovih stenah in na vrhove je najemal slovenske vodnike, obojim – Julijcem in vodnikom – pa je širil slavo s knjigami, ki jih je pisal v nemščini, izdajal pa še v mnogih drugih jezikih. Sočustvoval je s trpljenjem Slovencev med vojno. Če so se mu fašistični zločini glede na izvor zdeli naravnejši, jih Nemcem ni oprostil, saj so bili po njegovem mnenju zanje same ponižujoči. Bil je svetovljan, nadnacionalen, nagnjen pa k duhovnemu obzorju nemške kulture. Ob tem je genetika manj pomembna in vsako »lastninjenje« njegove osebe po nacionalnosti je žaljivo za njegovo veličino in tudi osebno zavest; ni vredno njegovega spomina. Vsemu področju Julijcev je vtisnil svoj pečat, stičišče treh kultur ga je zaznamovalo po svoje. Dobra štiri desetletja se je predajal alpinizmu. S trinajstimi leti je bil prvič na Triglavu, potem pa je sistematično raziskoval Julijce in iskal še neodkrite, a vse težje pristope na vrhove, škrbine in grebene. Gibčni gorjani, njegovi vodniki, so ga imeli za nekoliko nerodnega in počasnega, a z njim so uresničevali njegove ideje in zamisli. Vsaj petdeset prvenstvenih smeri in prvih pristopov se je nabralo v teh štirih desetletjih. Severna stena Razorja, severovzhodna stena Škrlatice, Triglav z zahoda, Prisojnik in Kanin s severa, direktna smer na Poliški Špik, prvi vzpon na Mali Mangart, Kugyjeva polica pod glavo Triglava, Kotova špica, severna stena Viša in še mnoge

druge ture ga izdajajo za sistematičnega klasičnega alpinista. Na takratnih dolgih pristopih – saj ni bilo ne cest ne dobrih prometnih sredstev – je moral velikokrat bivakirati. Res je imel s seboj vse možno udobje, a s tem so tudi njegovi vodniki in nosači kar dobro zaslužili. Prav oni so tudi glavni junaki njegovih knjig; nič ne povzdiguje sebe in odkrito govori o njihovi spretnosti, pogumu, požrtvovalnosti in razsodnosti. Postavil jim je trajen spomenik.

Če že kar dobro poznamo njegove vzpone v Julijcih, tudi nekaj zimskih, pa smo manj pozorni nanj, ko zastavi korak proti zahodu, ven iz ožje zamejenosti. Tam ga je uročila Monte Rosa, njena silna vzhodna stena, najvišja v vseh Alpah. Spremljala ga je vseh dvajset alpskih let. Začel jih je z vzponom na Monte Rosin glavni vrh Dufour, končal z njenim najponosnejšim vrhom Nordendom; na oba je prišel po vzhodni steni, vmes pa ju je obiskal še z bolj običajne švicarske strani. Bera njegovih vzponov v Zahodnih Alpah, tudi prvenstvenih, je še po današnjih merilih izjemno velika, glede na tiste čase pa kaže, da Kugy sploh ni počel nič drugega kot načrtoval in »izvajal« vzpone; potrpežljivo, pa tudi previdno in odločno. Za obuditev spomina na njegov opus naj navedem le nekaj najznačilnejših gora: Mont Blanc, večkrat (tudi prečenje in čez Brenvo), Aig. du Midi, Mont Dolent, Triolet, Aig. Du Moine, Les Droites, Les Courtes, Aig. Noire de Peuterey – vse v območju najvišje evropske gore. V Bernskih Alpah je bil na Finsterarhornu, Jungfrauu, Schreckhornu, v Waliških Alpah ne le na Monte Rosi, ampak tudi na Lyskammu, Weisshornu, Dent Blanchu in podobnih vrhovih, v Dauphineji na Pelvouxu, Barre des Ecrinsu, La Meijeu, Ailefroidu, Les Bansu. To je le majhen izbor bolj znanih imen, celotno število je nekajkrat večje.

Kugyjevih sedem knjig je trajen spomenik njemu samemu, njegovim vodnikom, Julijcem in Alpam na splošno, za nas pa veličastna vpetost našega sveta v širši svet in predstavitev naših gora v njem. Ob Kugyju se spomnimo Henrika Tume, neutrudnega raziskovalca Julijcev in plezalca tudi v športnem pogledu, imenoslovca našega gorskega sveta. Delal je v veliko težjih razmerah, brez bogatega zaledja. Še prej pa pomislimo na Valentina Staniča, prvega samostojnega alpinista Vzhodnih Alp. Zanimivo je primerjati te tri stebre naše alpinistične zgodovine, pa tudi naš odnos do njih. Raziskava bi jasneje pokazala tudi našo lastno podobo. Kakšne razlike in hkrati kakšna podobnost! Samo hvaležni smo jim lahko, da so bili in da nam še danes svetijo kot trije zanesljivi svetilniki.«

Trma

Poučna zgodba

✍ Dušan Škodič

Še v temi sva priplesala pred Vrata, ki so bila sicer na stežaj odprta, vendar razen na vseh koncih gnilega ruskega *terenca*, ki očitno edini ni imel *rešpekta* pred zasneženo cesto, vse do Peričnika ni bilo opaziti nobene druge motorizacije. Od tu naprej je vodila le še ozka gaz, ki je jasno govorila, kako se poti z oddaljevanjem od civilizacije vedno bolj redčijo in postajajo težke in polne preizkušenj. »Glej!« je pokazala s prstom navzgor, skozi veje, kjer je rožnat svetlobni prt ravnokar legel na vzhodna lica najvišjih vrhov.

Sneg in led – vsega preveč

V izteku grape Črlovca sva naletela na drobno gaz. Kako lepo, da se je našlo še nekaj takšnih, ki jim ni le do posedanja v zakurjenih domovih. Žal najino veselje ni trajalo dolgo, saj so si nepričakovani dobrotniki za cilj izbrali Vrtaško sleme in nama prepustili vse užitke v nadaljnjem mletju, teptanju, gaženju in ostalem predelovanju snega. V rosi potnih čel sva končno prišla do spoznanja, zakaj izkušeni mački odsvetujejo hojo v gore, dokler sneg še ni dobro predelan. Do vrha naju je ločilo še celih tisoč metrov tega nepredelanega belega prahu, ki je komaj čakal na svoje zasvojence, da jim bo skozi od mraza pordele nosove prodrl tja do možganov, ki so zahtevali svojo dozo adrenalina. »Ali je vredno, *madonca*?« sva se spraševala, tako zelo sva namreč sopihala tja do Gulc in čez in še naprej, proti vrhu Kukove Špice, ki se je vsa prevzetna pravljično osončena bleščala in žal tudi mehčala. Sto metrov pod vrhom, ko naju je pamet že itak pustila na cedilu, saj je bilo rinjenje v mehak sneg precej tvegano opravilo, sva v obupu in brez moči vendarle klonila. Med

Zagruščena grapa Velikega Črlovca, nad njo Škrnatarica (levo) in Kukova špica *Oton Naglost*

tem mučenjem se nama je sneg kar sam podstavljal pod *riti*, toliko in še več ga je bilo, a ni se ne plazil ne kako drugače opozarjal, preden naju ni izpil do zadnje kapljice. Usedla sva se nanj in se podričala navzdol. Toda to še ni konec te zgodbe, ampak le uvod.

Najlažje bi bilo iti navzdol po cesti, samo ne za naju, dve kreaturi z ranjenim ponosom, verjetno navajeni, da jima življenje na pot ne nastavlja previsokih ovir. Bova prečila kar do planine Višek in nad Peričnikova slapova, pa potem navzdol ob zaledenelem potoku in pod strehami ledenih sveč! »Genialna zamisel,« sem ji rekel, pa se mi je le nasmehnila, kot po navadi, kadar me meče iz kože. Prečnica do planine je bila le naporna formalnost, a ob prihajajočem januarskem mraku in pod meter debelo snežno odejo ni bilo ne duha ne sluha o stezici, ki naj bi se odcepila navzdol. Šla sva na pamet, po desni. Kot po navadi mi ni ugovarjala, kar me je le še dodatno prepričalo, da ne morem *faliti*, saj voda mora vendar tudi dol, do ceste, mar ne? Že čez nekaj minut sva razočarano zrla v prepad. Snega zaradi strmine skoraj nič, ledu pa za izvoz. To pot je že glasno razmišljala, da se ne gre več te moje igre, pametno je ostala zgoraj in mi dala vedeti, da se bo vrnila po isti poti, ko sem še kar rinil navzdol. Če ne gre, ne gre, je bil odločna, jaz pa sem postajal le še bolj jezen. Brez velikih besed sva se na mojo pobudo ločila. Ona je odkorakala nazaj po sledeh in skozi gozd z edino lučjo, ki sva jo premogla, jaz pa sem se odpravil v temo božat ledene oprimke, ki sem jih s cepinom sproti rahljal in prepričeval k prijaznejšemu sodelovanju. Luna mi je svetila, ko sem izvajal neko prečnico na drugo stran struge in se spraševal, kaj, za vraga, se sploh grem. Tako mi je bilo žal, da sem jo pustil oditi samo, tja dol, kamor bi morala oba, pa me je premagala trmoglavost. Ko sem se prekobalil čez rob, sem končno zaslišal glasno žuborenje.

Iz pekla do raja. Mar res?

V mesečini se je svetilo na tisoče ledenih sveč malega zgornjega slapu in šele lesena ograja mi je dala vedeti, da sem stopil na potko. Zrak je miroval v spokoju, voda pa je pred mojimi očmi gradila svoje ledene gradove. Sam bog ve, skozi katero špranjo se mi je v misli prikradel tisti *pocukrani* komad, ki se je *rolal* na radiu zjutraj, ko sva si pri avtu še obuvala gojzarje. »Iz pekla do raja, a čutiš kaj se nama dogaja?« Ob tem sem se spomnil na punco, ki sem jo pustil samo lomastiti skozi zasneženi gozd ter ji dovolil v miru premišljevati, kaj naj naredi, če me še nekaj ur ne bo do parkirišča. Pogoltnil sem cmok in se mimo spodnjega Peričnika, ki ga nisem hotel več niti pogledati, pretipal do ceste. Vse je bilo v temi, Bistrica je šumela nekje spodaj in nič me ne bi moglo bolj razveseliti kot lučka, ki se mi je bližala po cesti. Stopil sem ji naproti, kolebajoč, ali naj se ji opravičim za svoj napad nepotrebnega moškega ponosa ali naj *glumim* še naprej, v stilu: »Daj no, saj je bilo vse skupaj samo ena majčkena, nenevarna *zajebancija*.« Šele na dvajset korakov sem dojel, da mi gre naproti ženska s cigareto v ustih, ki na povodcu žene velikega ovčarja. Po kratkem pozdravu je odšla v temo s tisto sopečo pošastjo in zopet sem ostal sam.

Mraz je pričel glodati vlažno kožo, maloprej še opazil nisem, da mi je pošteno kapljalo iz hladilnega sistema, sedaj pa mi je trdnost karoserije že načenjalo neko rahlo drgetanje. Pogled, dvignjen med drevjem, kjer so se zjutraj rdečili zasneženi vrhovi, je bil neprijeten. Polno luno so odkrivale in zakrivale meglice, ko sem se zagrizel v Kredo. Le kako, da je še ni? Šele na vrhu klanca me je prešinila misel, da jo lahko vendar pokličem. Iz prsnega žepa sem izvlekel *mobilca*, ki mi je ob stisku na gumb z barvnim zaslončkom obsijal obraz in odtipkal sem njeno številko. Skupaj s sporočilom, da je številka trenutno nedosegljiva, je čez nekaj sekund ugasnila tudi tista svetloba na zaslončku, jaz pa sem še kar buljil vanj. Veja nad cesto, ki se je nenadoma otresla snega, me je posula z belimi kristalčki, ki so neslišno padli na tla. Simbolika malega dogodka me je pahnila v stanje, ki naj ga ženska pri moškem ne bi nikoli opazila, če le ni njegova največja želja v življenju postati njena copata. A ko si takole sam …

Pri oznaki za osmi kilometer sva se srečala. Na hitro sem se *skuliral* in ji korajžno stopil naproti. Dva koraka vsaksebi sva nehote obstala. Negotovost me je kljub vsemu izdala, nisem mogel naprej, dokler ni ona storila prvega koraka, me objela in tiho rekla: »Trma, trmasta. Si se kaj naučil iz tega?« Joooj, kako mi je bilo težko, ampak rekel sem samo: »Ja, *lubi*, še eno *lampo* bo treba nujno nabavit!«

Grapi Veliki in Mali Črlovec, levo Kukova špica, desno Vrtaško Sleme *Vladimir Habjan*

V gosteh pri Natu

Italijanska vojska pred štiridesetimi leti

✍ Jože Četina

Bilo je davnega leta gospodovega 1966, ko je naša takratna država začela ukinjati izstopne vizume, pišem pa to, ko smo že četrto leto enakopravni člani Nata in EU, evro imamo že več kot eno leto in nekaj časa smo tudi že enakopravni prebivalci šengenske trdnjave.

Z ženo sva se leto pred tem na Kriških podih seznanila s simpatičnim parom iz Nemčije in dogovorili smo se za skupen obisk Zahodnih Julijcev naslednjo sezono. Bil sem že nekaj časa ponosen lastnik fička in ker sta Nemca pripotovala z vlakom, smo se sončnega septembrskega jutra v Kranjski Gori vsi štirje z obilnimi nahrbtniki stlačili v moje vozilce in se odpeljali proti mejnemu prehodu v Ratečah. Nekaj mark, ki sem jih prej nabavil na črnem trgu,

Skupina Viša s Prestreljenika
📷 Tomaž Marolt

sem skrbno skril in upal, da se mi to ob strogem vprašanju – ponavadi v bratskem jeziku –, če imam kaj deviz, ne bo poznalo že na obrazu. Prehod v svobodni svet pa je minil brez težav in po krajšem postanku pri romantičnih Belopeških jezerih smo nadaljevali vožnjo mimo temnomodrega Rabeljskega jezera, dokler se nismo ustavili pri dveh drvarskih kolibah blizu ceste, kjer se je začela tudi ena od poti na kočo Corsi. Fička smo pustili pri kolibah, se otovorili z nahrbtniki in zakorakali proti planini s kočo, kjer smo nameravali prenočiti. V dobrih dveh urah smo bili pri Kapni steni, več deset metrov dolgi polici, preko katere z glasnim šumenjem pada prav tako razpotegnjen slap, da se zdi, kot da hodiš v nekakšnem predoru.

Natov vojaški kotel z merlotom

Malo pozneje smo se ustavili pri koči. Tam in po planini pa je mrgolelo vojakov, bil je pravi mediteranski živžav. V koči so nam povedali, da ima naslednji dan italijanska vojska v okviru Nata manevre z gorskim topništvom in da je zaradi tega koča povsem zasedena. V skrbeh, kje bomo prespali in ali se bomo naslednji dan sploh lahko povzpeli na Viš, smo glasno razmišljali, kaj bi. Višji oficir, droben majhen mož z bogatimi našitki na uniformi in s šopom perja meni neznanega ptiča na alpinskem klobuku – klicali so ga spoštljivo dženerale – je opazil našo zaskrbljenost in nam kmalu pomagal iz zadrege, glede našega namena za naslednji dan pa je dejal, da bo še razmislil. Očitno smo mu bili simpatični, čeprav sva dva

Koča Corsi, nad njo Koštrunove špice *Peter Strgar*

prihajala iz krajev za železno zaveso. V depandansi nad kočo, ki je sicer tudi bila zasedena, smo dobili štiri ležišča, še prej pa dobro večerjo iz Natovega vojaškega kotla. Potem smo v koči pozno v noč bili gostje veselega vojaškega večera. Merlot je na mize prihajal kar v dvolitrskih steklenicah po neverjetno dosegljivi ceni, kljub temu pa smo se zaman trudili, da bi tudi mi prispevali vsaj za eno.

Dženerale nam je naslednje jutro priskrbel izdaten zajtrk, nato pa nam je sporočil svojo salomonsko odločitev. Zadeva je bila malce zapletena, ker so streljali tudi s pravo municijo, zato so nam dovolili, da lahko gremo na vrh, toda pod pogojem, da se vrnemo najkasneje v treh do štirih urah, italijanska vojska pa začetek vaje za ta čas prestavi. To je seveda bilo enkratno presenečenje. Nahrbtnike smo pustili v koči in se nadvse dobro razpoloženi odpravili proti vrhu. Mili žarki septembrskega sonca so nas greli, nebo je bilo sinje, kot je lahko le kje visoko, pot lepa in drzno speljana, ponekod tudi krušljiva. Najlepši pa je bil razgled na vse strani, ko smo stali na vrhu. Enkraten amfiteater od Triglava do Višarij in Montaža. Tudi besedo smo držali in bili že predčasno spet pri koči. Blagodati italijanske vojske (in Nata, seveda) pa še ni bilo konec. Počastili so nas še z vojaškim kosilom in merlotom, potem pa je bil skrajni čas, da se zahvalimo, poslovimo in odhitimo v dolino. Malo zatem ko smo bili že onkraj Kapne stene in na varnem, se je šumu padajoče vode pridružil še inferno topniške bitke, ki je začela divjati nad nami. Hiteli smo v dolino, kanonada pa je trajala kar naprej, le da je grmenje postajalo vedno bolj oddaljeno. V poldrugi uri smo bili spet v dolini, se stlačili v fička, ki nas je zvesto čakal, in se zapeljali k jezeru.

Nato kar ne neha biti prijazen

Po potrebnem počitku in kopanju v še vedno topli jezerski vodi smo se odpeljali spet proti Nevejskemu sedlu, kjer smo nameravali prenočiti. Tam pa se je na naše presenečenje zgodilo isto kot na koči, le v drugačni obliki. Zaman smo povpraševali, prostih sob ni bilo. Že se je začelo mračiti, ko smo pri hotelčku, kjer se cesta prevesi proti Reklanski dolini, zaskrbljeno stali ob fičku in razmišljali, kaj storiti. Takrat pa se je z vrha sedla zaslišalo brnenje avtomobilskega motorja. Kmalu smo opazili tudi džip, ki se je naglo bližal, v njem pa majhnega moža v uniformi z bogatimi našitki in s šopom perja meni neznanega ptiča na alpinskem klobuku. Tudi on nas je že spoznal. Zavore so zacvilile in general se je poudarjeno mladeniško, čeprav ni bil več najbolj mlad, zavihtel preko stranice džipa in že je stal pred nami. Seveda smo mu takoj potožili o naših težavah s prenočiščem. Začudeno je pogledal proti hotelčku, »momento per favore«, in odhitel skozi vrata tja, kjer so malo prej še obžalovali. Po nekaj minutah se je vrnil zadovoljnega obraza z zagotovilom, da nas čakata dve sobi. Ostalo nam je neznano, zakaj prej sob ni bilo, nedvomno pa je pri posredovanju imela veliko zaslugo uniforma. Zahvaljevanju in poslavljanju seveda ni bilo konca. Spanje pa je potem bilo dolgo in zdravo. Naslednje jutro, ko je sonce spet vzhajalo, tudi nebo je bilo brez oblačka in prav tako živo modro kot prejšnji dan, smo se po strmi cesti, ki jo je naš fičko zmogel le, ko so pred največjo strmino izstopili vsi razen mene, zapeljali na planino Pecol, in pred nami je v nebo kipela mogočna siva gmota Montaža, naš cilj.

Pa naj še kdo trdi, da Nato ni super.

Na vrhu Viša

Peter Strgar

Nad kočo Corsi. Z leve: Gamsova mati, Turn, Mala špica (Innominata), Divja koza

Peter Strgar

Iz Škofje Loke na Triglav peš v enem dnevu

✍ Matjaž Rešek

S spremljevalno ekipo na Kredarici

S prijateljem Juretom sva si letos zadala drzen cilj: v enem dnevu priti peš iz Škofje Loke na Triglav. Pot sva dobro proučila in izdelala načrt vzpona. 5. 7. 2008, točno ob polnoči, sva začela s hojo v dežju in sopari. Da bi dosegla cilj, je bilo potrebno časovnice skrajšati za dobrih 35 %, v to pa vriniti še potrebne odmore za malico.

Trasa je iz Škofje Loke najprej vodila na Križno goro, nato pa so sledili Čepulje, Bezovški vrh, Dražgoše, Rastoka, Jesenovec, Planina Klom, Ratitovec, Soriška planina, Vrh Bače, Črna prst, Rodica, Šija, nadaljevala se je pod Voglom preko Konjskega sedla, čez Planino Govnjač do koče pod Bogatinom, mimo koče pri Triglavskih jezerih, čez Hribarice, Dolič in na Triglav.

Začetek poti je bil popolnoma vlažen: od zgoraj dež, od spodaj para iz razgrete zemlje, tako da sva do jutra hodila brez majic. Malo pred Dražgošami

se je nebo osušilo in tu sva malce prigriznila. Med vzponom na Ratitovec sva uzrla pozdrav krvavo rdeče zarje, kot da bi hotela sporočiti, da ne bo lahko. Na Soriški planini naju je pričakala spremljevalna ekipa s toplo juho in zalogo hrane in pijače za nadaljevanje poti, pridružila pa se nama je tudi Lea, ki je bila preostanek poti zelo dobrodošla družba. Bolečine v sklepih (gležnji, kolena, kolki) so se začele pojavljati malo čez polovico poti, na Rodici, in so bile s stopnjevanjem tempa zveste spremljevalke vse do konca. Morala je bila na trenutke na višku, kasneje spet na psu, vedno pa je nekdo stisnil zobe in potegnil naprej ter držal tempo, ki ni smel pasti. Težko pričakovano joto s klobaso v koči pod Bogatinom smo preskočili, ker smo bili v časovnem zaostanku. Del poti proti koči pri Triglavskih jezerih smo dobesedno pretekli. Naslednji težji odsek je bil vzpon na Hribarice. Tu smo plačali davek za tek do Triglavskih jezer. Lea je narekovala korak, z Juretom pa sva se kot dve izžeti krpi vlekla za njo. Spust do Doliča in začetek vzpona na Triglav, kjer je tempo spet narekovala Lea, sta potekala, no ja, dobro, dokler malo pod varovano potjo na Triglav, nismo v temi izgubili markacij. Po četrt ure tavanja po snegu in kamenju smo našli vstop. Po uri plezanja smo ugledali silhueto Aljaževega stolpa. Na vrhu smo bili točno ob 23.20. Sledili so objemi in čestitke; zmaga v dirki s časom in samim seboj. Na Aljaževem stolpu je visela loška zastava z zamorcem, ki je bil v jasni noči z milijoni zvezd in krajcem lune črn, kot mora biti. Zastavo je navezala spremljevalna ekipa, ki je bila na vrhu še pred nočjo, z namenom, da ne bi pozabili, kje se je pot tisti dan začela. Na vrhu smo se zadržali 20 minut. Za spust do Kredarice je bila potrebna popolna zbranost, utrujenost in razboleli sklepi so nas namreč pošteno načeli. 6. 7. 2008 smo se ob 00.50 uri izmučeni privlekli do koče in zbudili Ireno, ki je takoj poskrbela za naša ležišča. Z našim prihodom smo spremljevalno ekipo dodobra presenetili, saj je pozno popoldan kazalo, da nam ne bo uspelo. Nad finišem, od koče pod Bogatinom do vrha Triglava, smo bili presenečeni tudi sami.

V enem dnevu oz. v 23 urah in 20 minutah sva z Juretom premagala pribl. 9100 m nadmorske višine (vzpon 5760 m, spust 3335 m) in pribl. 110 km dolžine, Lea pa pribl. 5800 m nadmorske višine (vzpon 3665 m, spust 2140 m) in pribl. 60 km dolžine v 15 urah in 17 minutah.

Spremljevalno podporna ekipa: Irena Gartner, Tanja Berčič, Majda in Miloš Četrtič ter Primož Rakovec. Pohodniki: Lea in Jure Oblak ter Matjaž Rešek

Svečana obeležitev 230-letnice prvega vzpona na Triglav

Danilo Sbrizaj
Matjaž Šerkezi

Planinska zveza Slovenije je v sodelovanju s PD Gorje v počastitev 230. obletnice prvega vzpona na Triglav v ponedeljek, 25. avgusta, organizirala vzpon na vrh Triglava in kulturni večer v Domu Planika. Dogodka so se udeležili nekateri člani vodstva Planinske zveze Slovenije, UO PZS in predsedniki MDO ter vabljeni predstavniki iz tujine: generalni sekretar Alpske konvencije Marco Onida, predsednik PS Hrvaške Vladimir Novak, član IO PS Hrvaške Dubrovko Butale, predsednik Beljaške sekcije ÖAV Karl Pallesmann in član Beljaške sekcije ÖAV Walter Lackner. Pozdrave in opravičila zaradi neudeležbe so poslali predsednik CAA Joseph Klenner in predsedniki CAS, ÖAV, AVS in DAV. Gostje in vsi ostali so se povzpeli na Triglav in na Aljažev stolp položili cvetje ter privezali zastavice PZS. Vse je v priložnostnem nagovoru pozdravil predsednik PZS Franci Ekar, ki je poudaril pomembnost podviga štirih srčnih mož izpred 230 let. Za posebno vzdušje so poskrbeli pevci Obrtniškega pevskega zbora Notranjske, ki so zapeli nekaj pesmi z uvodno »Oj, Triglav, moj dom«, pihalna godba iz Gorij pa je zaigrala slovensko himno in nekaj »udarnih« Avsenikovih skladb. Zvečer je v Domu Planika potekal kulturni program s priložnostnimi govori, v katerih sta zlasti Karl Pallasmann in Vladimir Novak poudarila pomen in povezovalno vlogo Triglava za koroške in hrvaške planince.

Sprehod po strehi Evrope

Iz planinskega dnevnika

✍ Helena Drobnič

Jutranji Mont Blanc (fotografiran s teleobjektivom z Monte Rose)

April 2008: odločitev je padla – v avgustu grem na Mont Blanc (4808 m).

Maj, junij, julij: kondicijske in materialne priprave. Telo je bilo treba pripraviti za nevsakdanje napore in dopolniti opremo za visokogorje, kjer vladata večni led in sneg (cepin, dereze, čelada, čelna svetilka, plezalni pas, vponke, *prusik*, boljši gorniški čevlji, poleg tega pa še šotor, samonapihljiva blazina, spalna vreča, plinski kuhalnik …) No, če ste me videli kdaj zjutraj teči proti Novi Štifti ali s polnim nahrbtnikom odhajati proti Kamnemu griču in Travni gori, je bilo to to: kondicijske priprave. Za zanesljivejši korak z derezami in s cepinom pa sem šla na turo v Savinjske Alpe, kjer je bilo junija še dovolj snega.

Teden pred odhodom v Francijo: telo je bilo potrebno preskrbeti z veliko tekočine, ker na takšni višini obstaja nevarnost dehidracije. Zelo je pomembna tudi primerna prehrana. Porajala so se vprašanja: Sem dovolj telesno pripravljena? Imam vso opremo? Kakšno bo vreme?

Sobota, 2. 8.: z Ladom in Vikom se peljemo proti Chamonixu v Franciji, kjer v kampu preživimo nekaj nestrpnih, a lepih dni. Izza okoliških hribov, na katerih se vsaj malo aklimatiziramo, se nam nasmiha Bela gora, za katero zaradi gneče v planinskem domu na višini 3817 m (Goûter) še ne dobimo zelene luči. Vreme je ves čas lepo.

Torek, 5. 8.: želja je bila velika in ker v planinski koči nismo dobili prostora, smo v nahrbtnike nabasali opremo, nanje privezali šotor in spalne vreče ter se z zobato železnico povzpeli na višino 2373 m, tam pa se je začela naša pot proti cilju. Brez šerp (ha ha) smo prinesli opremo na ledenik Tête Rousse (3167 m), kjer smo se utaborili, si potem topili sneg za čaj in juho, se basali s špageti in skrbeli, da so bila naša telesa polna tekočine. Zvečer smo občudovali sončni zahod, ki je na takšni višini nekaj posebnega. Sledilo je spanje, oziroma počitek.

Sreda, 6. 8.: ob 2.00 vstajanje, zajtrk in odhod navez s skrbno napolnjenimi nahrbtniki v 650 m

Vladimir Habjan

visoko krušljivo steno, ki nam je vzela dve uri in pol hoje. Nad nami zvezde, pred nami skale, osvetljene z naglavnimi svetilkami. Naporno, a čarobno. Hitro smo pridobivali na višini, a nekateri so se zaradi slabosti že morali vrniti v tabor.

Vik in Lado sta s svojima navezama bila že kakšno uro pred mano. Ko sem si na robu ledenika še nadela dereze in se navezala, je že vstajal nov dan. Treba je bilo pohiteti, saj je bil vrh daleč, še isti dan pa smo morali priti nazaj v dolino. Vztrajno sem premagovala strmino in razdaljo, koraki pa so postajali čedalje krajši. Na višini okrog 4200 m je v glavi že zazvonil prvi alarm. Piti, piti pa kakšen aspirin je treba pogoltniti! Prvi sončni žarki so ogreli nekoliko prezeble noge in na nebo pričarali nepozabne prizore. Fotografirati! Ja, to je dobra ideja, se bom malo odpočila … Nato naprej do bivaka Vallot (4362 m), kjer bo krajši postanek. Dobro. Moči v nogah je še ogromno, v glavi pa že zazvoni drugi alarm. Ne znam opisati tistega občutka, ki me je takrat spremljal … rad bi, pa ne moreš, misli se ti od časa do časa zameglijo, slišiš vodnika, ki ti pravi: »Zdaj pa dvanajst korakov, potem pa počitek in pet vdihov ...« Nekaj časa je šlo, a občutek negotovosti je napravil svoje. Pred vršnim delom gore, tam nekje na višini 4500 m, sem se odločila: Ne grem za vsako ceno naprej, ne morem in ne smem izzivati usode, še danes je treba priti v dolino. Odpela sem vponko z vrvi, ostala dva v navezi sta nadaljevala pot, jaz pa sem počakala Vika, ki se je že vračal z vrha. Brez besed sva se objela in odšla proti koči, kamor so počasi prispele še ostale naveze. Medtem je začelo snežiti. Opremili smo se za pot do tabora. Zelo krušljiv del poti, na katerem je prejšnji dan nekoga zbil kamen (s helikopterjem so ga odpeljali v dolino), je še prežal na moje telo. Vse se je srečno končalo. Samo še tabor je bilo treba pospraviti, odnesti vso opremo do zobate železnice in …

Četrtek, 7. 8.: zopet v avtu, vsak s svojimi mislimi. Pišem sporočilo na mobi: Mont Blanc je za mano, zdaj so na vrsti spet naši hribi. Srečno!

Takšne in drugačne resnične prigode

✍ Olga Kolenc 📷 Zvone Kosovelj

Tatovi v Vratih

Planinska sezona je dosegla višek. S hčerko in njenim cimrom smo pod večer prispeli v Vrata. Koča je bila napolnjena do poslednjega kotička, le visoko zgoraj, prav pod streho, smo našli v skupnem prostoru nekaj praznih ležišč. Namestili smo se, kot se v takih pogojih namestiti da, še malce poklepetali, nato pa se pogreznili vsak v svoje misli. Naslednje jutro nas je čakala pot na Triglav.

Ležala sem na prvem ležišču ob vhodu, postavila nahrbtnik na tla, poleg njega pa še polivinilasto vrečko s svežimi jabolki ter nekaj drugih živil, ki sem jih dodatno kupila na poti skozi Mojstrano. Večerno vzdušje na skupnem ležišču se je počasi umirilo, sem in tja je kdo že »potegnil dreto«. Tudi mene je premagal spanec, a ne za dolgo. Kmalu me je predramilo šumenje moje vrečke. Najprej sem pomislila, da hči kaj potrebuje, nato pa sem v polmraku ugotovila, da povsem mirno spi ob meni. Zadeva se je v presledkih ponavljala vso noč; vsakokrat sem z roko segla po vrečki, posvetila z baterijo, a žive duše ni bilo nikjer.

Končno smo le dočakali jutro in kar malce zdelana sem se zaradi nemirnega spanca dvignila z ležišča. Odvezala sem nahrbtnik, da zložim vanj živila, ki so se nahajala v vrečki in nočni tat je bil razkrit! Lepe, male živalce, ki se jim reče polhi, so se vso noč mastile s pečkami mojih jabolk. Vsa jabolka so bila pregrizena na pol, iz njih pa pojeden posladek.

Dvakrat na Vršič

Recimo ji Roži, ime je izmišljeno, zgodba pa povsem resnična. Zrelo poletje je klicalo v gore, ona pa kar ni in ni mogla prepričati moža, da bi skupaj napravila kakšno pošteno turo. Končno ji je obljubil, da jo bo v petek po službi morda pa le odpeljal za dva dni na Vršič.

Na četrtek, malo pred tretjo uro, je Roži povsem nepričakovano poklical stari znanec. Povabil jo je, če bi šla z njim naslednji dan, v petek, na božjo pot na Brezje. Peljala bi se s primorske strani čez Vršič in tako prijetno združila s koristnim. Roži pa ne bi bila Roži, če ne bi rekla ja in takoj vzela dan dopusta, saj ni bila povsem prepričana, da bo mož zares izpolnil obljubo. Tako bo hribe videla vsaj od daleč. Takrat ni bilo tako, kot je danes, ko ženske pustimo može kar same doma in izginemo v neznano.

Doma je Roži strogo molčala, njen mož je bil namreč zagrizen član komunistične partije in bog ne daj, da bi jo videl v kakšni cerkvi. Zjutraj se je še pred njim, tako kot ponavadi, odpravila v službo. Prijatelj jo je za prvim vogalom pobral v avto in krenila sta na dolgo pot, sončnemu dnevu naproti. Tistih več kot sto kilometrov do Vršiča jima je med klepetom hitro minilo, postanek na prelazu, pot do Brezij in povratek domov, pa so trajali kar ves delovni dan. Naključje je hotelo, da sta se vrnila domov prav v času, ko bi Roži sicer redno zaključila delo.

Roži se je povsem pomirjena vrnila »iz službe«, mož pa je medtem končno le privlekel iz omare nahrbtnik. Kot da se ni nič zgodilo, je vzela še sama svoje stvari in bila pod večer, na isti dan, še enkrat na Vršiču.

Spomini na soško fronto

Po Komni in Krnu – in zgodovini

✍ Jože Vogrin 📷 Oton Naglost

Bilo je daljnega leta 1963, ko sem se prvič podal v brezpotja Komne, Lanževice, Krna, Batognice. Brezpotja so mi bila že od otroštva všeč, v njih sem vedno odkril nekaj novega. Takrat sobote še niso bile proste dela, prosti smo bili le ob nedeljah, zato sem se za raziskovanje Komne in okoliških gora odločil med dopustom. Bil je lep, ne prevroč julijski dan, ko sem se ustavil pri Koči pri Savici. Pravijo, da ima v Bohinju dež mlade, kar se je izkazalo tudi takrat. Nebo nad Komarčo je nevihtno godrnjalo že prej, ulilo pa se je minuto zatem, ko sem snel nahrbtnik pred kočo. Nad Komno je bilo jasno in zanimivo je bilo videti bleščanje deževne zavese, skozi katero so prodirali sončni žarki. V nekaj minutah se je izlilo in nadaljeval sem s potjo. Kakor vedno, kadar grem na Komno, sem mimogrede zavil še k slapu Savici, ki v skritem kotu pod ostenjem Komarče deluje precej romantično. Če smo sami in si med šumenjem padajočega vodovja pričaramo v spomin Prešernove verze Krsta pri Savici, se zdi, da je duh Bogomile in Črtomira še vedno prisoten v tem prvobitnem prostoru. Tokrat v okolici Savice ni bilo žive duše, le slap je šumel in bobnel kot že stoletja ali tisočletja, nekaj dodatnega šumenja pa je prispevalo vodovje, ki se je zlivalo s sten Komarče, nad katero je malo prej divjala nevihta. V prijetno ohlajenem in svežem zraku bi bilo kar prijetno posedeti še nekaj časa, toda vabila me je pot proti Komni in naprej proti Krnu.

Planota V Laštah pod severno steno Krna

O soški fronti v šoli pa nič

Nekako sem slutil, da bodo trije dnevi dopusta v teh hribi zanimivi in da bom izvedel kaj več o kalvariji prve svetovne vojne, o kateri so nam pripovedovali starejši ljudje. Nekje v tretjem razredu osnovne šole nam je sošolčev oče večkrat opisoval vojne doživljaje na Rombonu, ker pa smo v prekmurskih šolah med okupacijo imeli madžarske zemljevide, si nismo znali predstavljati, v katerem delu takratne avstro-ogrske države naj bi bil Rombon. Pozneje smo se v šoli učili le o bitkah na Sutjeski, na Neretvi, na Kozari …, o moriji ob Soči, kjer je bila največja gorska bitka v zgodovini človeštva in v kateri je v treh letih padlo več kot 300.000 vojakov in o kateri je svetovno znani pisatelj Ernest Hemingway napisal knjigo Zbogom orožje, pa nič. Na senčni mulatjeri, ki je pričela vijugati proti Komni, sem se spomnil pogovora dveh starejših planincev, ki sta se pred enim letom pri Koči pri Savici pogovarjala, koliko zarjavelega orožja in druge opreme so pred desetimi leti znosili s Krna in Batognice, ko je bila akcija zbiranja starega železa za železarno Jesenice. Tudi tistega dne, bil je 19. julij, sem si z zanimanjem ogledoval ostanke konjske opreme, vojaških čutaric, praznih nabojev in drugih stvari, ki so bile razmetane na brezpotju pobočja Bogatina. Čeprav je od konca prve svetovne vojne do takrat minilo že 45 let, so bile oprema in kosti, ki so ležale med travo, neverjetno dobro ohranjene. Mogoče zato, ker so v tistih časih bile zime zelo dolge in hude, pod debelo snežno odejo pa je zamrznjena oprema počasneje propadala. In ko sem takole sam hodil proti Krnu, sem si skušal vsaj približno predstavljati, v kakšnih nečloveških razmerah so potekali boji v tem neobljudenem visokogorju. Kaj so doživljali naši dedki in strici na ruski fronti, sem v zimskih večerih slišal že velikokrat. Ker v mojih otroških letih ni bilo radia, smo vsi radi prisluhnili pripovedovanju dogodivščin starejših. Tudi moj dedek je bil vojak med prvo svetovno vojno. V začetku vojne nekje na Tirolskem, potem pa na ruski fronti, kjer so ga zajeli Rusi in ga za štiri leta poslali na delo v Sibirijo. Ob zimskih večerih je posebno rad pripovedoval o bojih na fronti in življenju pri minus 50 stopinjah. Kar se mojega dedka tiče, sem pa doživel posebno presenečenje aprila 1945, ko je *Sovjetska Krasnaja armija* zasedla Prekmurje. Po nepretrganih kolonah topništva in »katjuš«, ki so hitele proti avstrijski meji, se je pojavila »pozadina«. Tej se ni tako hudo mudilo naprej kot motoriziranim kolonam, ki so drvele skozi vas kot neskončno dolg vlak, kateremu ni bilo videti konca. In takrat sem doživel srečanje dveh vojakov, enega iz prve, drugega iz druge svetovne vojne. Lepega sončnega popoldneva, ko so se spet vile dolge kolone, tokrat pokritih vojaških voz s konjsko vprego, na katerih je bilo vse mogoče – moka, sladkor, tobak … –, za njimi pa velike črede goveje živine, sveža zaloga mesa in mleka za vojsko, je nekaj voz zavilo tudi na naše dvorišče, kjer naj bi prenočili. Med hišnimi vrati se je pojavil starejši vojak in obstal kot vkopan, ko mu je dedek na pozdrav »zdravstvuj« odzdravil z »zdravstvuj pan«. »Ti ponjimaješ po ruski?« ga je presenečen vprašal. »Jest, ja bil dva goda u Taškentu.« Ko bi Rusa skoraj kap in ko je povedal, da je on prav iz Taškenta doma, je pohitel k dedku in ga objel kot brata. Potem se je hitro obrnil in odhitel na dvorišče vojakom povedat, da pri tej hiši ne smejo delati "drena", dedku pa je prinesel polno naročje zavojčkov tobaka in pogovarjala sta se dolgo v noč.

Veterani prve svetovne vojne na Krnu

Spomini na pripovedovanje o prvi svetovni vojni so me malo zanesli še v drugo, zato se bom vrnil nazaj na Komno. Po »raziskovanju terena« sem se spustil nazaj na mulatjero in nadaljeval pot proti Krnu, kjer sem dohitel skupino kakih deset planincev, ki so prihajali iz Trente. Pridružil sem se jim in kmalu smo bili pri Krnskem jezeru. Tu so si nekateri privoščili okrepčilo iz nahrbtnika, drugi pa smo si hladili razgrete noge v jezeru in opazovali ribice, ki so se zvedavo zbirale okrog bosih nog. Po kratkem počitku smo pot nadaljevali po precej strmi in debeli plasti snega, ki je pozimi zdrsel z Batognice. Zime v tistih letih so bile drugačne, kot so danes, in čeprav se je mesec julij bližal h koncu, je snežišče nad Krnskim jezerom bilo še več kot dva metra debelo. V Gomiščkovem zavetišču na Krnu so nas bili veseli, saj smo bili prvi gostje tistega dne. Posedli smo okrog mize in ob pivu poslušali zanimive dogodivščine štirih nemško govorečih možakarjev, katerih pripovedovanje nam je prevajal inženir iz Velenja. Če je slučajno kje ohranjena vpisna knjiga tega zavetišča iz leta 1963, na strani 19. julija vpisanih obiskovalcev najdemo imena teh današnjih planincev, veteranov soške fronte, ki so kot mladi fantje doživljali leto 1916 prav tukaj na Batognici. Že večkrat so bili v naših hribih, posebno radi pa gredo na Komno, Krn in Batognico obujat spomine na kraje, kjer jim je dolgi dve leti trda predla. Glavni govornik je bil še vedno krepak možak z brki. Najbolj smešno se nam je zdelo, ko je opisoval nekega generala, ki se je po mulatjeri vozil s kolesom. Povedal je tudi, kako so vrtali rov v Batognico, nato pa del skalovja

Krnsko jezero, v ozadju se dviguje Velika Baba

Vrh nad Peski (levo) in Batognica s Krna
Mirko Bijuklič

odstrelili z razstrelivom, ki ga je bilo za ves tovornjak. Najbolj so trpeli v dolgih zimskih mesecih, ko je gore pokrila več kot deset metrov debela snežna odeja, temperatura pa je največkrat padla na 30 stopinj pod ničlo. Neko zimo jim je zimski metež podrl žičnico, ki je bila speljana do Bogatinskega sedla. Takrat so morali strelivo in hrano prenašati gor vojaki na svojih hrbtih, saj v visokem snegu konji tega niso zmogli. Na Peskih, kjer je bilo precej veliko vojaško naselje, so vodo pridobivali iz snega, katerega so topili v velikih kotlih. Večkrat je poudaril, da to ni bila samo vojna za ozemlje, v zimskih mesecih je bila tudi težka vojna za preživetje. Poleti so imeli še dodatnega sovražnika, ki je v visokogorju posebno nevaren; tako so jih razen Italijanov ob nevihtah tolkle tudi strele. Že pred nevihto so se jim zaradi naelektrenega ozračja iskrile puške in padale so tudi žrtve v zaščitenih okopih. Na koncu je veteran povedal še nekaj pretresljivih zgodb, po katerih smo vsi še nekaj časa ostali brez besed.

Skupna ležišča in stara zgodba

Proti večeru sem se povzpel na vrh Krna, zvečer pa smo pred kočo opazovali čudovit sončni zahod. Bil je nepozaben pogled na Zahodne Julijce, kjer je na oranžnem ozadju v nebo kipela gorska veriga Kanina, Poliškega Špika, Viša in drugih vrhov. Od tistega mojega prvega srečanja s Komno je preteklo že nekaj desetletij, v spominu pa mi je ostal, kakor da bi ga doživljal pred letom dni. Še bolj zanimivo pa je bilo prenočevanje na skupnem ležišču, ko je teta Marija preprečila načrte Bežigrajčanoma Jožetu in Minki, med katerima je preskočila iskrica. Ta dva se zaradi hladne noči nista mogla stiskati eden k drugemu, ker je teta Marija jasno zapovedala, kje bo kdo spal: »Pri steni bom jaz, potem si ti, Minka, potem pa Franjo.« In tako se je punca znašla na varnem, med teto in stricem. Noč je bila mirna in zanimiva, razen smrčanja, ko je stric Franjo pri žaganju večkrat naletel na grčo. To bi pa bila že druga zgodba.

Krn, 2244 m

Krn, 2244 metrov visoka mogočna gora nad Sočo, je najvišji vrh Krnske skupine. Od vsepovsod je videti kot izrazita piramida in zaradi tega nezgrešljiv. Svoj »nos« dviga nad Sočo, ki teče pod njegovimi južnimi pobočji. V njegovo pobočje se zarezujejo doline Tolminka, Lepena, Slatenik, na osrednji del Julijcev ga veže preval Prehodci. Gora s položnejšim južnim travnatim pobočjem in prepadno zahodno steno se na severu počasi spušča preko planote V Laštah. Jugovzhodno se v istem grebenu nahajajo Batognjica, Maselnik in drugi vrhovi, severozahodno pa greben Krnčice. Krnsko pogorje je bilo med prvo svetovno vojno prizorišče ostrih bitk in hudega trpljenja, mnogo vojakov je tu našlo svoj zadnji dom. Zaradi izrednega razgleda vse do morja na jugu, Pece na vzhodu, Visokih Tur na severu in Dolomitov na zahodu ter številnih markiranih poti je med planinci zelo priljubljena gora. Poti so speljane večinoma po mulatjerah, zanimivi pa sta tudi dve plezalni poti iz Drežnice. Vse poti na vrh so dolge, a slikovite. Najdaljša je iz doline Tolminke (7–8 ur). Pozimi je Krn z južne strani zelo obiskan turnosmučarski cilj, vendar pa v primeru poledenelega pobočja tudi prikrito nevaren.

Zavetišče

Gomiščkovo zavetišče, 2182 m, stoji 60 metrov pod vrhom Krna na njegovem južnem pobočju. Zavetišče je odprto od začetka junija do konca septembra. Za zimske ljubitelje Krna je na voljo zasilna zimska soba v prizidku zavetišča.

Dostopi

Iz Lepene mimo Doma pri Krnskih jezerih. Od Doma dr. Klementa Juga v Lepeni se po mulatjeri odpravimo proti jugovzhodu. Strm vzpon se konča pri zgornji postaji tovorne žičnice, do Doma pri Krnskih jezerih, 1385 m, nas čaka krajši sestop. Mimo planine Duplje pridemo do Krnskega jezera, kjer nadaljujemo po njegovem vzhodnem bregu oziroma po pobočju Malega Šmohorja, potem pa se strmo dvigne do planine Na Polju, 1530 m. Nadaljujemo po planoti V Laštah in se povzpnemo do Krnske škrbine, 2058 m. Tu zavijemo desno, kjer se lahko odločimo za levo, zložnejšo pot do Gomiščkovega zavetišča ali pa za strmo pot navzgor naravnost do vrha. Nezahtevna markirana pot, od Doma pri Krnskih jezerih 2.30 ure, skupaj 4.30 ure.

Od Koče pri Savici mimo Doma na Komni. Od Koče pri Savici v Bohinju do Doma na Komni, 1520 m. Od tu nas pot pelje na Bogatinsko sedlo ali Vratca, 1803 m, spustimo se v krnico Za Lepočami in po travnati globeli Doliči pridemo na planino Duplje. Tu zavijemo levo in nadaljujemo proti vrhu, kot je opisano zgoraj. Celotna tura je precej dolga, če jo začnemo iz doline, zato priporočamo prenočevanje v kateri od koč ob poti. Nezahtevna markirana pot, od Doma na Komni najmanj 5 ur, skupaj 7.30 ure.

Z Vrsnega čez Planino Kuhinja. Do Vrsnega pripelje asfaltirana cesta (odcep med Kobaridom in Tolminom za vas Kamno). Strma cesta pelje naprej skozi vas Krn do parkirišča. Tu nas markacije vodijo na severozahod proti planini Kuhinja, 1020 m, in višje do planine Slapnik, 1250 m. Po desni strani zaobidemo Kožljak, na sedlu severno od njega se nam pridruži spodaj opisana pot iz Drežnice. Vrh je s te poti videti zelo blizu, vendar je to optična prevara. Tura v posebej vročih poletnih dneh ni najbolj priporočljiva. Nezahtevna markirana pot, 4–4.30 ure.

Iz Drežnice. V vas se pripeljemo iz Kobarida. Malo nad njo se proti vzhodu pričnejo markacije, ki nas vodijo do kolovoza na senožetih Na svinjah. Zavijemo desno in nadaljujemo po njem, pri kažipotu (levo odcep za Zahodno drežniško smer) zopet zavijemo desno in gremo navzgor do lovske koče na Sedali. Kmalu stopimo na travnata pobočja in se vzpnemo do travnatega prevala pod Kožljakom, 1587 m (z desne pride pot z Vrsnega). V nadaljevanju pot v številnih zavojih poteka po jugozahodnem grebenu Krna, ves čas pa je strmina enakomerna. Tu in tam se pot skoraj dotakne prepada pod zahodno steno Krna in nas pripelje najprej do Gomiščkovega zavetišča in nato do vrha. Nezahtevna markirana pot, 5–6 ur.

Iz Drežnice po Zahodni drežniški smeri. Malo nad vasjo se začno markacije, ki nas vodijo do kolovoza na senožetih Na svinjah. Zavijemo desno in nadaljujemo po njem, nato pa pri kažipotu (desno odcep za vzhodno pot na Krn) levo skozi gozd mimo Bivaka na Črniku, 1160 m, (urejen) do vznožja stene. Pot zavije čez grapo (v zgodnjem poletju je lahko sneg) dolgo v levo v sistem gred do pomola Lev na sredi stebra, ki se dviga v vrh Krna (odcep Poti Silva Korena). Zavijemo desno, navzdol in preko grape, od koder se skoraj vodoravno povzpnemo na jugozahodni greben, kjer se priključimo običajni poti na vrh. Pot je zavarovana na izpostavljenih odsekih, poteka pa po trasi nekdanje vojaške poti iz prve svetovne vojne, po kateri so italijanski vojaki zavzeli vrh Krna. Zahtevna zavarovana markirana pot, skupaj 5 ur.

Iz Drežnice po Poti Silva Korena. Po zgornjem opisu pridemo do pomola Lev v stebru v zahodni steni Krna. Zavarovana pot se drži rezi stebra naravnost navzgor in pripelje do večjega pomola z vpisno knjigo. Nad njim s pomočjo lestev preplezamo dve strmi »stenci« in nato nadaljujemo desno po umetno izklesani polici. Pot, ki ves čas pelje po stebru, izstopi iz stene tik pod Gomiščkovim zavetiščem. Priporočamo samovarovanje. Zelo zahtevna zavarovana markirana pot, skupaj 4.30 ure.

Vodnik: Tine Mihelič: Julijske Alpe (Planinska založba).
Zemljevidi: Krnsko pogorje in Kobarid, 1 : 25.000 (Planinska založba), Julijske Alpe (zahodni del), 1 : 50.000 (Planinska založba).

V znamenju človeške norosti

Punta Serauta – Via ferrata Eterna Brigata Cadore

✍ Matjaž Šerkezi 📷 Darin Chadwick, Tromsø, Norveška

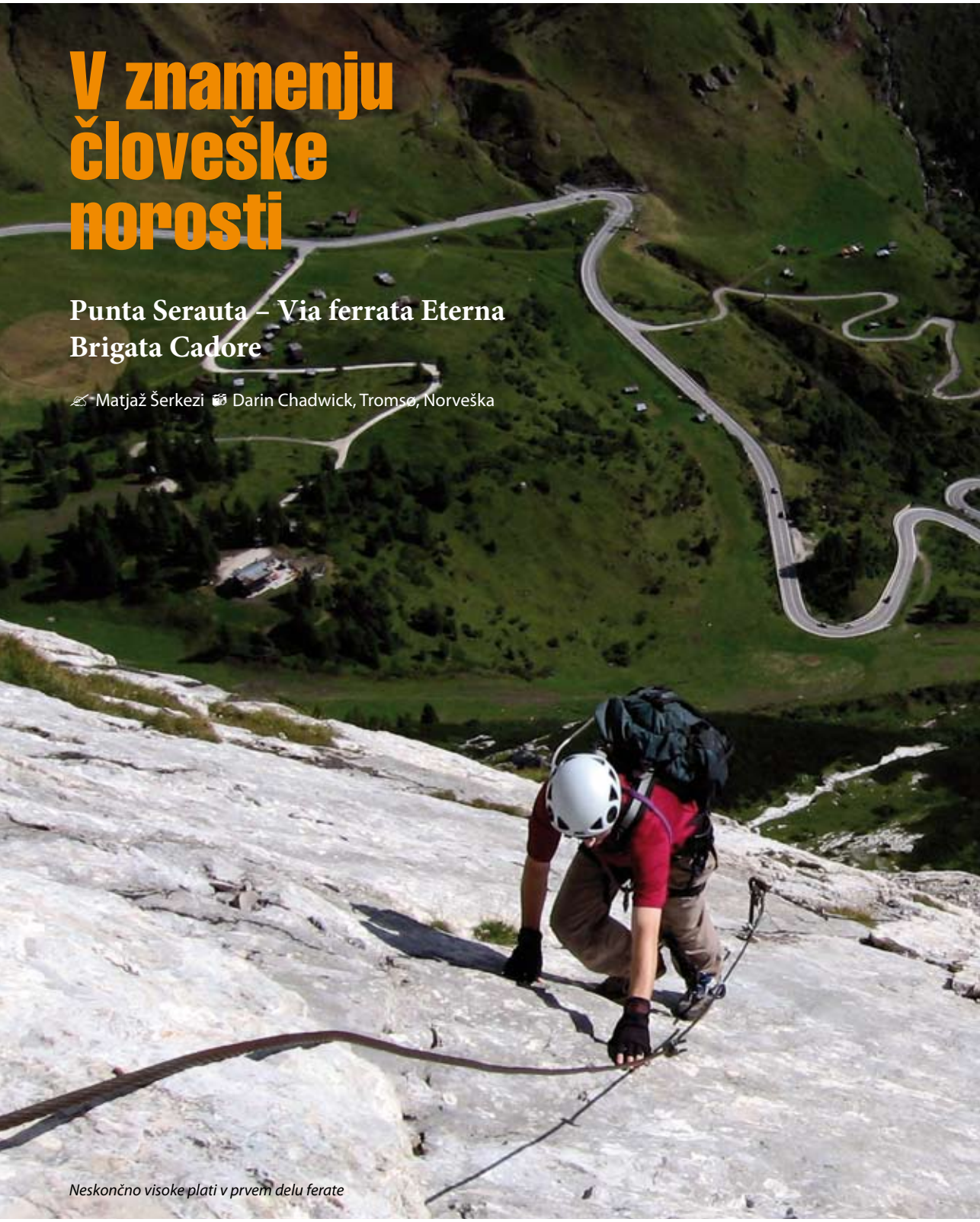

Neskončno visoke plati v prvem delu ferate

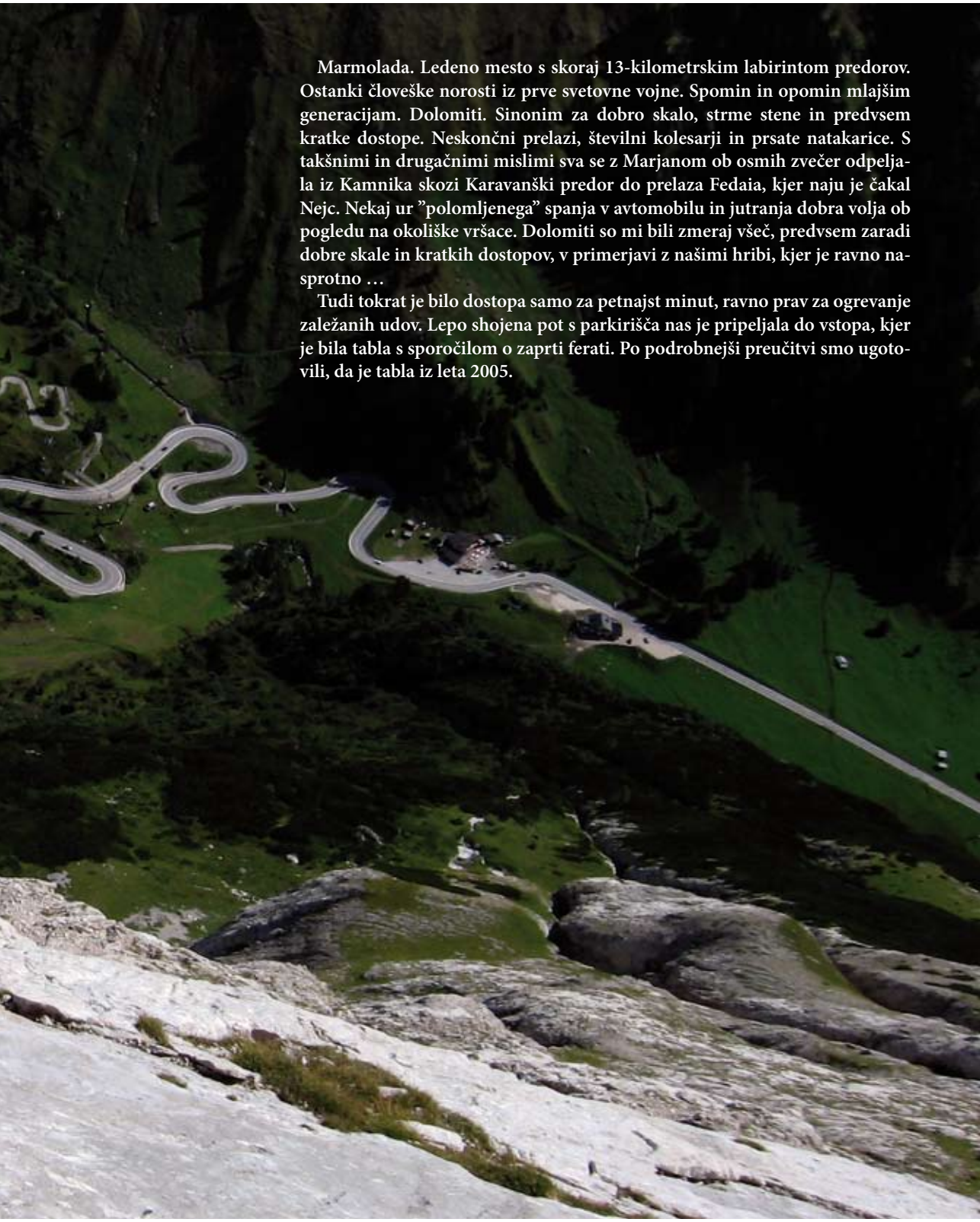

Marmolada. Ledeno mesto s skoraj 13-kilometrskim labirintom predorov. Ostanki človeške norosti iz prve svetovne vojne. Spomin in opomin mlajšim generacijam. Dolomiti. Sinonim za dobro skalo, strme stene in predvsem kratke dostope. Neskončni prelazi, številni kolesarji in prsate natakarice. S takšnimi in drugačnimi mislimi sva se z Marjanom ob osmih zvečer odpeljala iz Kamnika skozi Karavanški predor do prelaza Fedaia, kjer naju je čakal Nejc. Nekaj ur "polomljenega" spanja v avtomobilu in jutranja dobra volja ob pogledu na okoliške vršace. Dolomiti so mi bili zmeraj všeč, predvsem zaradi dobre skale in kratkih dostopov, v primerjavi z našimi hribi, kjer je ravno nasprotno …

Tudi tokrat je bilo dostopa samo za petnajst minut, ravno prav za ogrevanje zaležanih udov. Lepo shojena pot s parkirišča nas je pripeljala do vstopa, kjer je bila tabla s sporočilom o zaprti ferati. Po podrobnejši preučitvi smo ugotovili, da je tabla iz leta 2005.

Močno izpostavljena prečnica pod grebenom Punte Seraute

Skalne plati brez konca in kraja

Prva tretjina ferate je opremljena s starimi jeklenicami, pri katerih je treba paziti na štrleče konce, ki sumljivo grozijo v višini oči, v nadaljevanju pa jih zamenjajo nove, ki služijo samo za varovanje, saj niso napete. Začetni del preko plati prestavlja lepo plezanje po čvrsti skali, ki te pripelje na greben, s katerega je dober razgled proti Piz Boe, Civetti in drugim znanim vrhovom. Številne kaverne, ostanki prve svetovne vojne, ti krajšajo čas in burijo domišljijo. Orientacija je enostavna, saj te med številnimi stolpi in stolpiči jeklenice vodijo prav do neizrazitega vrha Punta Serauta (2962 m).

Edina družba ta dan so bile planinske kavke, ki so čakale na priboljšek iz naših nahrbtnikov. Žal pa jim razen ostankov jabolka in koščka energijske ploščice nismo imeli kaj ponuditi in so se hitro vdale v usodo. Verjamem, da se jim kolca po starih časih, ko so v ta svet priromale še kakšne klobase.

S Punta Seraute vodi široka, z jeklenicami opremljena pot do naslednje norosti človeštva – srednje postaje gondolske žičnice, ki z Malge Ciapelle pelje na Marmolado di Rocco. Če je kdo utrujen, se lahko za 11 € odpelje v dolino, mi pa smo se odločili za slikovit sestop po zapuščeni vojaški poti.

Tisoče zarjavelih konzerv

Od postaje levo (južno) je napeljanih 150 višinskih metrov jeklenic, ki so vpete samo zgoraj in te pripeljejo na melišče v široko krnico nad Malga Ciapello. Iskaje prehodov v levo vodi do stene, kjer te pozdravi na tisoče zarjavelih konzerv. Revni obroki vojakov, ki so sem mesece tovorili orožje in ga nato porabili v nekaj urah. Sizifovo delo, Herkulov pogum in pamet Pandarusa.

Izpod strme stene je pot, ki te po dobri uri pripelje v dolino, nakazana desno med alpskim cvetjem in rušjem. Mestoma izgine, vendar jo po nekaj metrih takoj ujameš. Na razcepih jo ubereš vedno v levo.

Če nimaš sreče in nisi dobil *avtostopa* nazaj do prelaza Fedaia, lahko med pešačenjem po cesti opazuješ celotno turo. Mi smo imeli srečo, saj nas je z avtomobilom čakala Nejčeva punca. Res je, dobra priprava na turo je bistvenega pomena.

Tura je zanimiva, ker te popelje v čas prve svetovne vojne, saj je ogromno ostankov različnih nabojev, kavern, usnjenih vojaških čevljev … Osebno se mi ferata tehnično ni zdela preveč zahtevna, saj je dobro opremljena v stilu modernih dolomitskih ferat (samo jeklenice za samovarovanje), verjamem pa, da bi lahko kdo imel težave z zračnostjo v prvem delu poti z malo možnostmi za počitek, ter s stopanjem na trenje po neskončnih plateh. Obvezni so osnovna oprema za ferate, stabilna vremenska napoved, priporočam spremstvo gorskega vodnika.

Na robu grebena, v ozadju postaja gondolske žičnice in Marmolada z ledenikom.

Sestop po navpičnem kaminu olajšajo klini iz 1. svetovne vojne

Punta Serauta, 2962 m

✍ Matjaž Šerkezi

Na vzhodnem koncu se osrednji greben Marmolade na vrhu Pizzo Serauta, 3069 m, razcepi v dva kraka. Proti severovzhodu se požene markanten greben, ki se sprva spusti na škrbino Forcella Serauta, 2950 m, nato pa se v isti smeri rahlo valovito nadaljuje do neizrazitega vrha Punta Serauta, 2962 m. Malo naprej se prevali proti dolini v obliki obsežnih, strmih skalnatih plošč – Lastia di Serauta, ki se brez prekinitve končajo v bližini sedla Passo Fedaia, 2056 m. Po teh ploščah in grebenu do srednje postaje žičnice na Forc. Serauti poteka znamenita ferata Via Eterna (Večna pot).

Kako do izhodišča: Skozi Karavanški predor se peljemo po Turski avtocesti do Spittala, kjer zavijemo po dolini Drave do Lienza. Nadaljujemo proti Silianu, Toblachu in Cortini, preko prelaza Falzarego do našega izhodišča, prelaza Fedaia, kjer je urejeno parkirišče za osebne avtomobile. Čas vožnje iz Ljubljana do prelaza Fedaia je 5–6 ur.

Dostop: S parkirišča na prelazu Fedai se spustimo vzhodno po dobro uhojeni in z rdečimi puščicami označeni poti. Ko se ta spusti najnižje, zavijemo desno, kjer že od daleč na skali vidimo velik rdeč F, tisti z boljšimi očmi pa tudi prve jeklenice.

Opis: Ferata je od začetka do konca opremljena z jeklenicami, ki te vodijo do cilja. Skala je dolomitsko čvrsta. Potrebno pa je tehnično znanje plezanja po feratah in veliko kondicije.

Sestop: 1. Z gondolsko žičnico do Malga Ciapelle, od koder dvakrat na dan pelje avtobus do prelaza Fedaia (ob 14.50 in 16.50 uri). Zadnja gondola pelje v dolino ob 16.25 uri.
2. Desno čez ledenik do prelaza Fedaia (2 uri sestopa). V tem primeru so obvezna oprema dereze in cepin.
3. Po opisani opuščeni vojaški poti (2 uri sestopa). Samo za izkušene stezosledce.

Ocena: PP 4 – 5 (pri lestvici 1 – 6), 1200 m, 6 ur plezanja. Obvezna oprema: plezalni pas, komplet za samovarovanje, čelada.

Literatura: Smith John, Fletcher Graham: Via Ferratas of the Italian Dolomites Vol. 1. Cicerone, Cumbria 2002.

Zemljevid: Marmolada, Pelmo, Civetta, Moiazza. Tabacco 015, 1 : 25 000

Silhuete

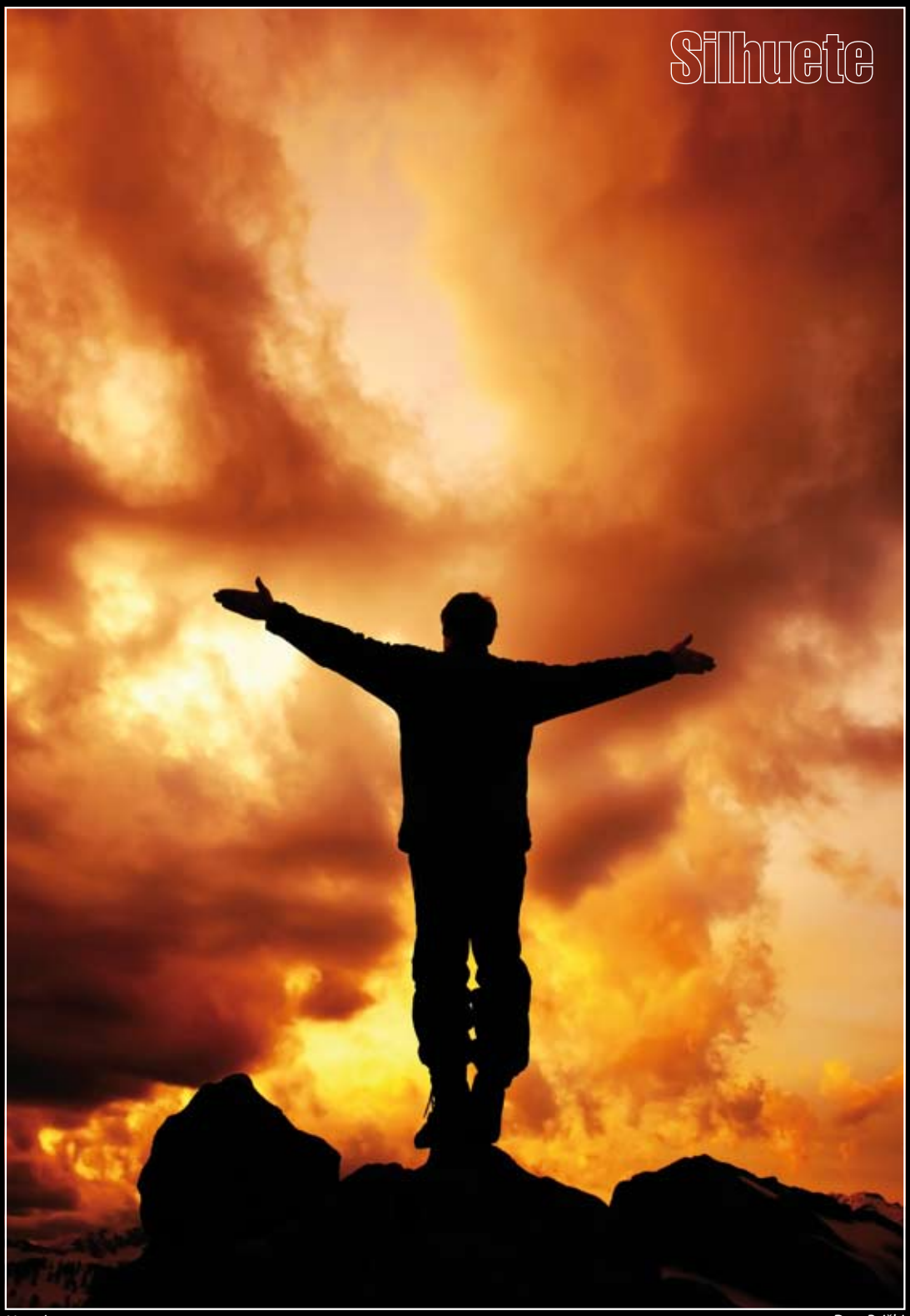

Na vrhu

Dan Briški

Silhuete *Oton Naglost*

Sončni vzhod na Kredarici *Teja Logar*

Prekmurci smo planinci z dušo in s srcem

Pogovor z Jožetom Ružičem

✍ Pogovarjala se je Slavica Tovšak

Jože Ružič pri vzponu na Rjavino, v ozadju Triglav

Kdor le malo sodeluje v organih PZS, pozna Jožeta Ružiča. Njegovo aktivno in dolgoletno sodelovanje v upravnem odboru PZS je dobro poznano, njegovi predlogi in ideje o boljši organiziranosti in boljši vsebinski zasnovi planinske organizacije so pogosto obrodili sadove. Znan je kot dolgoletni predsednik PD Matica v Murski Soboti in predsednik Meddruštvenega odbora PD za Pomurje. Njegova pot na sestanke v Ljubljano je bila zagotovo najdaljša, a le redko je bil na katerem izmed njih odsoten. Je tudi mentor mladim planincem in prostovoljni vodnik PZS, vodnik, ki želi pokazati lepote naših gora tudi invalidom. Njegovo življenje je povezano z naravo, z neskončno prekmursko ravnico in griči, ki prekinjajo mehkobo in zasanjanost pokrajine ob Muri.

Veliko takšnih in drugačnih razglabljanj in razprav je že bilo o tem, ali je mogoče planinariti tudi v Prekmurju. Kako bi odgovorili vsem, ki jih to vprašanje posebej zanima?

»Vsekakor je možno, imamo eno najstarejših planinskih poti v Sloveniji, Pomursko planinsko pot, ki je lani praznovala 40-letnico. Transverzala kurirjev in vezistov prične svojo dolgo pot preko Slovenije v Gančanih, evropska pešpot E7 pa se na Jeruzalemu priključi Pomurski planinski poti in se v Gornjih Petrovcih usmeri proti Madžarski. K nam prihaja iz Madžarske v Domanjševcih Kulturna pot sv. Martina, ki bo tudi delno potekala po trasi Pomurske planinske poti, prečila Slovenijo, Italijo in se končala v Toursu v Franciji. Poleg navedenih poti je še ogromno tematskih pešpoti, v novejšem času pa oživljajo poti, ki povezujejo sosednje dežele (Porabje), zdaj ko meja ni več ločnica med državami. Možnosti za planinarjenje je torej ogromno, čeprav nimamo visokih hribov, saj prekmurski »Triglav« – Sotinski breg – premore le 418 m, imamo pa lepo markirane poti po prekmurski ravnici in tudi po razgibanem terenu Goričkega. Opažamo, da smo v zadnjem času postali zelo zanimivi za preostali del Slovenije, pa tudi iz tujine (Hrvaška, Avstrija, Madžarska) prihajajo planinci na naše poti. Dobivam dosti e-pošte in telefonskih klicev z željami po vodenju ali vsaj po predlogih pohodov po Prekmurju. Upam si trditi, da vsakemu odgovorim s predlogom pohoda ali pa uredim vodenje.«

Ste skrbnik Pomurske planinske poti. Kdo je dal zanjo idejo, kje vodi in koliko planincev jo je že prehodilo?

»Prve zamisli o planinski poti segajo v leto 1957. V začetku naj bi zajela le Prekmurje, kasneje pa tudi Prlekijo in Slovenske gorice. Navezala naj bi se tudi na Slovensko planinsko transverzalo. Prvi pohod po Prekmurski transverzali, kot so jo takrat imenovali, je bil organiziran od 23. do 29. maja 1960. V letu 1962 je Počitniška zveza za Pomurje sklenila, da se trasira Pomurska pot in da bodo vsi, ki jo prehodijo, dobili značko. Traso so začeli označevati dijaki Srednje šole za telesno vzgojo. V letu 1963 so bili izdelani žigi, katerih obliko so si zamislili člani PD Murska Sobota in jih isto leto raznosili na kontrolne točke skupaj z vpisnimi knjigami. Po ustanovitvi MDO za Pomurje leta 1966 je bila pot razdeljena med društva in ta so prevzela odgovornost za markiranje. 22. oktobra 1967 je bila slovesna otvoritev Pomurske poti z 32 kontrolnimi točkami in je bila sedma odprta planinska pot v Sloveniji. Dvakrat je bila razširjena, prvič leta 1976 za dve točki, Zgornjo Ščavnico (sedaj Sv. Ana) in Zavrh, nato pa leta 1999 še za dve novi kontrolni točki, in sicer Tromejnik in Sveto Trojico. Največ zaslug za pot imata nedvomno prof. Evgen Titan in Marija Lah Vildova. Prvi je v začetku oral ledino, pri njegovem delu pa so mu veliko pomagali dijaki Srednje šole za telesno vzgojo. Ga. Marija je to delo prevzela po letu 1976, imela pa je tudi dobre sodelavce v planinskih društvih iz MDO za Pomurje, ki jih je z svojo zagnanostjo in vztrajnostjo znala dobro organizirati za delo na PPP. Pot se začne v Murski Soboti in se preko Goričkega in Ravenskega poda preko Mure v Radgonske in Kapelske gorice, pa čez Apaško polje v Slovenske gorice in Prlekijo, kjer preko Mure pride na Dolinsko in konča tam, kjer se začenja – v Murski Soboti. Pot je po do sedaj znanih podatkih prehodilo 580 pohodnikov, za prvih 10 let žal ni podatkov, vendar si upam trditi, da jo je takrat v začetnem elanu prehodilo sigurno več, kot kaže polovica manjkajočih častnih znakov, to je približno 200.«

Slovenski planinci vas poznamo kot dolgoletnega predsednika Meddruštvenega odbora planinskih društev Pomurja. Koliko društev šteje in ali Meddruštveni odbor opravlja naloge, ki so v korist planinskim društvom, za katere je pristojen?

»Dva mandata, od leta 1997 do 2005, sem bil predsednik MDO PD za Pomurje, ki šteje sedem planinskih društev, in sicer PD Matica in Mura Murska Sobota, PD Lendava, PD Ljutomer, PD Gornja Radgona, PD Lenart in PD Hakl Sv. Trojica. Število članstva se giblje med 1.600 in 2000. Vodi ga predsedstvo, ki opravlja vse dejavnosti, še posebej pa na področju informiranja, propagande, vzgoje in izobraževanja, finančnega poslovanja, podeljevanja in predlaganja priznanj PZS. Delo MDO poteka tudi preko vodniškega odbora, odbora za markaciste, odbora za varstvo gorske narave, mladinski odseki po društvih pa so združeni v Pokrajinski odbor za Podravje in Pomurje. Kljub nekaterim poskusom rušenja MDO v preteklosti si upam trditi, da je MDO nujno potreben in pomemben vezni člen med PZS in društvi. Delo MDO je aktivno, saj se na tak način preko planinskih društev zagotavlja številčnost članstva in prenos aktualnih informacij in programov v planinska društva. Res je tako in nihče me ne bo prepričal, da je MDO nepotreben in da samo brezpredmetno troši sredstva; ali pa še hujša obtožba, da je fosilni ostanek samoupravljanja. Nobeden od akterjev pa nikoli ni podal vizije povezave planinskih društev in PZS. Kdo v Ljubljani bi sploh vedel, da so tudi v Pomurju planinska društva, ki zelo dobro delajo, če ne bi bilo MDO oz. njegovega predstavnika v UO PZS?«

Z ozirom na oddaljenost od najvišjih slovenskih vrhov vas prosim za mnenje o tem, koliko so Prekmurci planinci?

»Prekmurci smo izredno dobri planinci in to se kaže na vseh množičnih pohodih širom Slovenije. Prisotni smo povsod, čeprav smo zaradi oddaljenosti od gora v drugačnem položaju kot planinci iz notranjosti Slovenije. Glede aktivnosti v našem društvu lahko povem, da je letno na pohodih udeleženih v povprečju okrog 1.200 planincev. Verjetno sta zato potrebni še večja trma in pripadnost, saj smo praviloma več na poti in smo odvisni od prenočevanja. Zato nas še posebej moti nespoštovanje sklepov GK in UO PZS nekaterih PD, o čemer smo razpravljali že na dveh skupščinah PZS.

Sicer pa smo tudi prekmurski planinci bili zmeraj zraven, ko je bilo kaj potrebno prispevati za koče, kar nekaj tudi za Kredarico; če samo naštejem pregrinjala in prte za postelje, kuhinjske krpe, zavese in še kaj bi se našlo. Včasih smo izdelovali tudi kline in varovala za Komisijo za pota. Vseskozi smo bili podporniki ideje o slovenskem planinskem muzeju, pa ne zato, ker smo izredni prijatelji z Mojstrančani, temveč zato, ker se zavedamo, kaj za slovensko planinstvo pomeni muzej. Torej smo Prekmurci planinci z dušo in s srcem.«

Pohod Muranija *Lazslo Ligetti*

Ste tudi prostovoljni vodnik PZS. Vodniško funkcijo opravljate v svojem društvu in radi priskočite na pomoč z informacijami vsem, ki vas za to prosijo. Kaj pomeni biti planinski vodnik v Prekmurju?

»Včasih smo ogromno improvizirali, tudi na področju vodništva, zato smo se v društvu lotili izobraževanja na vseh področjih, še posebej planinskih vodnikov. Marija Vildova je v okviru MDO za Pomurje organizirala prvi tečaj na naših tleh in tako smo v društvu dobili prve planinske vodnike, tudi sam sem bil med njimi. Res je, da smo imeli tudi pred tem nekaj vodnikov, ki pa niso bili aktivni. Nadaljevanje izobraževanja je rodilo sadove in tako imamo v društvu 17 planinskih vodnikov različnih kategorij, ki varno vodijo naše člane v gore. Sam sem začel planinariti kot samouk, nato z družino in šele kasneje organizirano v društvu. Skozi leta so se nabrale izkušnje, zato mi ni težko pomagati z nasveti o poteh vsem, ki me zato prosijo, rad pa tudi priskočim na pomoč z vodenjem, predvsem tistim društvom, ki nimajo zadosti vodnikov, ali za kakšno posebno turo. Moram priznati, da nam je vodnikom včasih bilo zelo težko voditi naše ravninske planince v gore. Enostavno si niso predstavljali težav, ki jih lahko čakajo tam visoko v gorah. Najhujši problemi so bili z obutvijo, češ moj sosed je prišel s copati na Triglav, ja kaj si pa zdaj vi izmišljujete o obveznih čevljih ... No, z izobraževanjem svojih članov, mlajših in starejših, smo prebrodili tudi te težave in iz razpisov je že razvidno, kakšno opremo morajo imeti pohodniki. Drugače se pa planinski vodniki iz Prekmurja ne ločimo od ostalih, razen po tem, da moramo ostati malo dalj časa v gorah in da prvi dan opravimo malo več višinskih metrov kljub zgodnjemu vstajanju, saj prebijemo kar nekaj časa v prevoznih sredstvih na poti do gora.«

Precej delate tudi z mladimi. Pred časom je bilo veliko srečanje mladih planincev iz Pomurja in Podravja na Tromejniku. Kako ocenjujete to srečanje?

»Zadnja leta smo se v društvu namenoma odločili za delo z mladimi, predvsem z osnovnošolci. Ustanovili smo Mladinski odsek in začeli z izobraževanjem mentorjev. V preteklih letih smo organizirali dva dvodnevna seminarja za vzgojitelje in učitelje in en tečaj za mentorje planinskih skupin. Rezultati dela v MO so izredni. Bili smo 5., 7., 13. in 25. na državnem tekmovanju Mladi in gore. Organiziramo planinske šole in vodimo mlade planince v gore na priprave za tekmovanja. Zelo odmevno je bilo srečanje mladih planincev Podravja in Pomurja na Tromejniku in pri Gradu na Goričkem. Zbralo se nas

Tečaj mentorjev planinskih skupin, Hudičev graben *Primož Trop*

je 622, in to od otrok iz vrtcev in osnovnošolcev do odraslih spremljevalcev. Kar malo strah me je bilo, ko sem izvedel za število prijavljenih. Na koncu se je vse dobro izteklo in udeleženci so se zadovoljni vračali na svoje domove. Moram pa priznati, da so bili za udeležbo »krivi« mentorji, ki so končali tečaj za mentorje. Želim si lahko le, da bi jih bilo še več, saj na osnovne šole izredno težko prodremo.«

Posebej znano je vaše delo z invalidi. Kako načrtujete izlete zanje in kakšen je njihov odziv?

»Kmalu bo deset let, odkar so nas povabili na Varstveno delovni center v Murski Soboti, da njihovim varovancem predstavimo planinsko društvo. Center ima svoje enote še v Gornji Radgoni, Ljutomeru in Lendavi. Tako smo ustanovili sekcijo, v katero je vključenih štirideset varovancev, osem spremljevalcev in dva planinska vodnika, Stanko in jaz. Začeli smo s pohodi v bližnji okolici, po Pomurski planinski poti in po različnih tematskih poteh. Pohod je potrebno načrtovati tako, da ga zmorejo vsi udeleženci. V teh letih našega druženja se je nabralo kar nekaj pohodov, ki terjajo od posameznika že kar lepo mero vztrajnosti in premagovanja lastnih meja. Imam občutek, da se je ves ta čas krepila pripadnost in večja povezanost med njimi, to, kar je tudi za uspešno planinstvo tako zelo pomemben faktor. »Zmogel sem, čeprav je bilo težko!« Priznanje po opravljenem pohodu in iskren stisk roke sta vzpodbuda za nadaljevanje druženja. A to ni le iskanje notranjega miru, sproščanje ali le zdravo zapolnjevanje prostega časa, je pridobivanje novih izkušenj in samopotrjevanje, kar je lahko zelo pozitivno, saj imajo invalidi odnos do zdravega druženja pogosto oslabljen ali pa so od okolice ožigosani. Čeprav so malo drugačni, so vendar tako prisrčni, zadovoljni in hvaležni. Na pohodih praktično ne manjka nihče, skoraj vedno smo kompletni. Običajno se poslovimo z besedami: »Kdaj bo naslednji pohod?«

Pred leti ste dali pobudo za razstavo o zgodovinskemu razvoju Planinskega vestnika. Razstava je bila odmevna in toplo sprejeta. Ali planinci premalo spregovorimo o svojem delu?

»Ideja je zrasla pri Ladu Klaru, našemu članu, ki je edini do sedaj prejel najvišje priznanje PZS, svečano listino, na eni izmed sej UO našega društva, ko smo razmišljali, kako bi obletnico Planinskega vestnika predstavili na našem koncu. On je predlagal razstavo, jaz pa sem idejo predstavil na UO PZS in s tem urednika prisilil, da je začel razmišljati o tem, za idejo pa se je ogrela tudi Marjeta Keršič Svetel. Hoteli smo

jo organizirati na sejmu Lov v Gornji Radgoni, zato nam je primanjkovalo časa. Eksponate sem dvignil v tiskarni v Ljubljani popoldan, naslednji dan pa je bila otvoritev sejma. No, a nam je vseeno uspelo. Prava uradna predstavitev razstave je bila potem v Pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti, nato pa je bila predstavljena na skupščini PZS v Podpeči. Res je, planinci se premalo »hvalimo« s svojim delom. Malokdo ve, kaj vse delamo v planinskih društvih. Najbolj znano je organiziranje pohodov, ne ve pa se, koliko truda in vloženega dela je potrebno, da pride do izvedbe pohoda. Pri najmlajših in tudi pri odraslih je potrebno izobraževanje, vodnik mora na preizkusno turo in še bi lahko našteval. Enostavno ne znamo svojega dela pravilno predstaviti in ga obešati na veliki zvon.«

Predstavite nam svoje društvo in njegovo vlogo včeraj, danes in jutri.

»Planinsko društvo Matica Murska Sobota je bilo ustanovljeno 1950. leta, torej bo kmalu praznovalo 60 let svojega obstoja. Ali so se naši predhodniki zavedali, kaj so zaplodili, ko so v prekmursko zavest zasejali podobo slovenskih gora? Verjetno ne, vsaj čisto natanko ne. Seme planinstva je pognalo in danes s ponosom ugotavljamo, da je Prekmurje znano po planinstvu in planinskih zanesenjakih širom Slovenije. Planinci z ravnice se ne ukvarjamo s povsem enakimi problemi kot drugi v Sloveniji, vsaj ne s problemi gospodarjenja in upravljanja z lastnino, a želja po množičnosti nas je v začetku 90. let prisilila k razmišljanju o negativnih pojavih v zvezi s tem. Planinstvo je vse manj način življenja. Čas, odmerjen za obisk gora, postaja vse krajši. Cilji obiskovalcev so vse bolj zahtevni, kar pomeni večje tveganje. Vse te navade današnjega življenja slabo vplivajo na varnost obiskovalcev gora, zato sta vzgoja in izobraževanje vseh starostnih skupin članstva osnovni in najvažnejši nalogi društva. V zadnjih dvajsetih letih smo ogromno vlagali v strokovno usposabljanje kadrov in tako pridobili dvajset planinskih vodnikov, šest mentorjev planinske vzgoje, deset markacistov in še drugih strokovnih kadrov. Z vsem tem strokovnim kadrom izvajamo program planinske vzgoje v planinskih odsekih na nekaterih šolah, saj se zavedamo, da je vzgojno-izobraževalno delo proces, ki prinaša rezultate šele po daljšem času. Ta strokovni kader pa skrbi tudi za varno vodene pohode, saj letno varno vodi v gore čez tisoč planincev, markira in vzdržuje Pomursko planinsko pot in opravlja vse potrebno za uspešno delovanje društva. Z dejavnostjo društva je od nekdaj povezana tudi reka Mura. Nekoč smo imeli Vodni odsek, danes imamo Memorialni spust po Muri, našo vsakoletno najbolj množično prireditev. Društvo ima dolgo prehojeno pot, bili pa so na tej poti tudi vzponi in padci. Žal se temu ne da izogniti. Upam, da smo še vedno na pravi poti in da se nam prihodnosti ni treba bati. Načrtno delo z mladimi je osnovni pogoj za to. S ponosom lahko zatrdim, da nam to uspeva.«

Kako bi povabili slovenske planince, npr. z Gorenjske, v vaše Prekmurje?

»Nasprotje med visokogorskim svetom in prekmurskimi dobro obdelanimi ravninami ali valovitim Goričkim pritegne vsakogar, ki zna pozorno opazovati, in je enkratno doživetje za vse, ki bi se odločili priti k nam. Pokrajina ob reki Muri je polna divjadi in ptic, štorklje so tu najštevilčnejši in najlepši okras pokrajine. Polna je tudi umetnostnih spomenikov. Opečna romanska rotunda z gotskimi freskami v Selu, Plečnikova mojstrovina – cerkev z okroglim zvonikom in razgibano notranjščino, popestreno z domačo keramiko – ali freske v turniški cerkvi, ki so po starosti in umetniški vrednosti med najzanimivejšimi v Evropi so le trije biseri. Zanimive so vinske kleti po Filovskih, Strehovskih in Lendavskih goricah in seveda Goričko s Tromejnikom in gradom v Gradu, vse to je ena sama skrita lepota, polna miru in odmaknjenosti, iz katere diha nekaj starodavnega čara. Tu je še Pomurska planinska pot, po kateri se lahko popotnik naužije vseh teh lepot. To je le del tistega, kar lahko doživite in si ogledate na najsevernejšem delu slovenske zemlje, predvsem pa spoznate širokogrudnost in gostoljubnost Prekmurcev. Pridite, z veseljem vas bomo sprejeli!«

Še vaše mnenje o Planinskem vestniku …

»Naročnik Planinskega vestnika sem že več kot trideset let, tako lahko rečem, da je najstarejši medij v hiši. Smatram, da je UO PZS pred leti naredil izredno potezo z novim odgovornim urednikom in uredniškim odborom. Dela so se lotili na pravi način in tako se iz leta v leto dviga kvaliteta v vseh pogledih. Res pa je, da je naklada prenizka, da bi se dalo napraviti še več. Kljub številčnosti planincev sta nam pripadnost in zavednost še vedno malce tuji, sicer ne bi ugotavljali, da ima Planinski vestnik le vsak dvanajsti slovenski planinec. Revija je izredno lepa in zanimiva, vsak najde nekaj za sebe, zato bi se vsi planinci morali zavedati, da jo bomo ohranili naslednjim rodovom samo na tak način, da jo imamo doma, in to na prav posebnem mestu.«

Plezanje na Aljaski

V deželi polarnega dne

✍ Matej Kladnik

Na najbolj severnem delu Amerike leži zvezna država Aljaska. Aljaško gorovje je verjetno cilj marsikaterega alpinista, saj se lahko primerja z bolj znanimi himalajskimi izzivi. Visoke stene in dolgi dostopi, hitri vremenski preobrati in razgibani ledeniki dajejo plezanju na Aljaski poseben čar, le nadmorska višina je nekoliko nižja kot v Himalaji. Nizek zračni pritisk pa naj bi v polarnih krajih plezanje še oteževal. Posebnost na Aljaski je polarni dan, ki dobro pripravljenim alpinistom omogoča plezanje v slogu *single push* tudi do 60 ur. Vse to sem doživel leta 2006, ko sem s Tinetom Cudrom in Rokom Blagusom želel preplezati Cassinov raz v južni steni Denalija. Po tem poizkusu so se naše poti razšle in tako sem sam vztrajno čakal na ponovno lepo vreme. Čakanje je bilo poplačano, ko sem sam preplezal omenjeno smer. Ko sem po tridesetih dneh bivanja pod aljaškimi gorami poletel z ledenika, sem si rekel: »Sem še pridem!«

Urban Novak na začetku smeri Deprivation

Matej Kladnik

Ogrevanje – Mini Moonflower in Mount Frances

Tokrat sem na Aljasko odšel skupaj z Alešem Koželjem, Ambrožem Bajdetom, Aljažem Tratnikom, Davorjem Velikanjo in s soplezalcem Urbanom Novakom. V mestu Anchorage, ki velja za največje mesto Aljaske, smo kupili nekaj opreme in hrano, nato pa nadaljevali pot do majhnega mesteca Talkeetna. Nadzorniki so nam tam razložili pravila, ki veljajo na ledeniku, za popotnico smo dobili premične WC-je, poravnati pa smo morali tudi takso. Naslednji dan smo pri letalskem prevozniku TAT morali pretehtati vsak kos prtljage, da so piloti vedeli, če z vsem tovorom sploh lahko vzletijo. Po dnevu čakanja na lepše vreme za vzlet smo končno prileteli na ledenik Kahiltna, ki je izhodiščna točka za normalni pristop na Denali (6194 m). Za ureditev baznega tabora smo potrebovali kar nekaj časa, največ nam ga je vzela gradnja skupne jedilnice in obzidij iz snežnih kock okoli šotorov, ki služijo za zaščito proti vetru. Posebnost plezanja na Aljaski je, da je treba ves tovor po ledeniku transportirati z lastnimi močmi, pa tudi za kuhalnico je treba poprijeti, če hočeš kaj pojesti.

Za ogrevanje sva si z Urbanom izbrala Severni ozebnik v Mini Moonflowerju. Po preslišani budilki sva z dveurno zamudo odšla proti steni in že takoj na začetku plezanja ugotovila, da nama led tako slabe kakovosti ne bo dovolil hitrega plezanja; suh in krhek led ni dopuščal nobene napake. Plezanje nama je popestril najtežji raztežaj – zaradi tankega ledu se ga ni dalo preplezati, zato sva se odločila za levo varianto po skali in mestoma previsnem ledu. Smer sva preplezala do grebena, na opast pa nisva stopila. Vrh sva opustila zaradi moje poškodovane roke in hitro bližajoče se nevihte. Pod steno sva prišla z dvanajstimi spusti po vrvi, po večini po sistemu »abalakov«. Ostali štirje so istega dne preplezali JZ greben Mount Francesa.

Akcija – Mount Hunter

Naslednjih nekaj dni smo porabili za počitek in pripravo na plezanje v Mount Hunterju. V smer Deprivation sva z Urbanom vstopila ob petih zjutraj, uro pred nama pa Aljaž in Davor. Prehod čez krajno zev je bil težak, saj je bil led na nekaterih mestih previsen, potem pa je plezanje steklo tako, kot sva pričakovala. Hitro sva napredovala in pod najtežjim delom, v spodnjem delu smeri, dohitela Aljaža in Davorja. Prehod na prvo snežišče je ponujal neprestano strmo plezanje z mestoma slabim varovanjem in enim mestom zahtevnega skalnega plezanja. Potem je sledilo plezanje po v desno obrnjeni polici, ki je bila iz doline videti mnogo lažja, kot pa je bila v resnici. Nekje nad rampo na drugem snežišču smo proti večeru, v času, ko je stena še obsijana s soncem, načrtovali počitek. S seboj nismo nosili spalnih vreč, želeli smo se namreč izogniti mrzlim bivakom, saj temperatura na Aljaski ponoči pade tudi trideset stopinj pod ničlo. Na zgornje snežišče smo zaradi slabih razmer izstopili po smeri North Buttress, tako kot prva ponavljavca, in nato nadaljevali do bivaka Cornice. Izstop na vrhnje snežišče je bil zopet težaven, k čemur je veliko pripomogel hud nočni mraz, vendar je to za nas pomenilo konec tehničnih težav. Na bivaku sva si z Urbanom nakuhala nekaj tekočine. Oči so se nama neprestano zapirale, saj je bilo za nama že petindvajset ur plezanja. Raztežaj nad bivakom smo se zaradi hitro bližajočega se slabega vremena odločili, da opustimo vzpon na vrh ter da sestopimo po preplezani smeri in ne po orientacijsko zahtevnem zahodnem grebenu. Sestop je bil sila težaven, saj se zaradi megle in snega na začetku nismo mogli orientirati in ostati smo morali zbrani, čeprav bi najraje v trenutku zaspali. Ko sem se spraševal, kje sta Aleš in Ambrož, ko sem spraševal ostale tri, katero smer smo sploh plezali in ko mi nihče ni znal odgovoriti, sem ugotovil, da je čas brez spanja naredil svoje ... Dvanajst ur smo porabili za okoli 40 spustov po vrvi, večinoma po sistemu »abalakov«, da smo dosegli vznožje. Po 46 urah smo se vsi zelo utrujeni vrnili v bazni tabor. Nekaj ur za nami sta se v bazo vrnila še Aleš in Ambrož, ki sta plezala smer Grison-Tadeshi (1984), ki je znana tudi kot Francoska smer.

»Ohlajanje« – Denali in Mount Frances

V naslednjih dneh smo spoznali še ostale plezalce v bazi, med njimi tudi Američana Fabrizia Zangrillija, ki je bil navdušen nad našim hitrim plezanjem, pomagal pa nam je tudi, da so nam iz Talkeetne dostavili zaboj piva, ki smo ga seveda takoj izpraznili. 6. junija zvečer smo odšli proti baznemu taboru Denali. Po petih urah hoje smo se bili zaradi vetra in sneženja prisiljeni utaboriti sredi Ski Hilla (to je del poti na Denali), naslednji dan pa smo v ne najboljšem vremenu prišli do tabora 11000-foot Camp. Po dnevu počitka so se glede na obetajoče več dni trajajoče slabo vreme Ambrož, Aleš, Aljaž, Davor in Urban odločili, da gredo po najlažji smeri na Denali. Vrh so v hudem mrazu dosegli okoli polnoči in takoj nadaljevali sestop do šotorov. Med tem sem si krajšal čas s smučanjem in se spraševal, kako sem lahko pred dvema letoma sam tako vztrajno čakal

Aljaž Tratnik v zgornjem delu smeri Deprivation

Matej Kladnik

Skupinska fotografija v baznem taboru na ledeniku Kahiltna *Fabrizio Zangrilli*

na lepo vreme. Zaradi ponovnega slabega vremena so se Ambrož, Aleš, Aljaž in Davor vrnili nazaj v letalsko bazo, od koder so naslednji dan poleteli v Talkeetno. Z Urbanom sva ostala na ledeniku ter se utaborila v bližini gore Kahiltna Peak. Nameravala sva preplezati ozebnik v desnem delu južne stene, a sva pod njo ugotovila, da v vpadnici ozebnika grozi serak, zato sva se vrnila v letalsko bazo. Za konec sva preplezala še JZ greben Mount Francesa, ki je ponudil lepo plezanje v dobrem granitu in preizkušanje najinih živcev, ko se nama je na trenutke sneg udiral do pasu. Pred vrnitvijo domov smo vsi skupaj preživeli še dva dni v Anchoragu.

Na Aljaski smo od 20. 5. 2008 do 23. 6. 2008 plezali Aleš Koželj (AO Kamnik), Ambrož Bajde (AO Kamnik), Aljaž Tratnik (AO Idrija), Davor Velikanje (AO Idrija), Urban Novak (AO Kamnik) in Matej Kladnik (AO Kamnik). Preplezane smeri :

- *Mini Moonflower: Severni ozebnik, 4, 85°, M6, R, 700 m, Kladnik-Novak;*
- *Mount Hunter: Deprivation, Alaska grade 6/6, M, 1500 m, Kladnik-Novak, Tratnik-Velikanje;*
- *Mount Hunter: Grison-Tadeshi, Alaska grade 6/90°, M6, 1500 m + 500 m do vrha, verjetno 2. ponovitev, Koželj-Bajde;*
- *Denali: West Buttress, Alaska grade 2, 50°, Novak, Koželj, Bajde, Tratnik, Velikanje;*
- *Mount Frances: Smer po JZ grebenu, IV, 5.8, 60°, 1200 m, Kladnik-Novak, Koželj, Bajde, Tratnik, Velikanje.*

Aljaska - informacije

Aljaska je največja država ZDA, meri kar 1.530.700 km^2. To je dežela visokih gorskih vrhov, ledenikov in gozdov, dežela enkratnih, nedotaknjenih naravnih lepot; 27 odstotkov njene površine zavzemajo narodni parki ali pa živalski rezervati. Skoraj tretjina države leži severno od tečajnika, najzahodnejšo točko loči od Rusije le 83 km širok Beringov preliv. Zanimivo je, da na takšni ogromni površini živi le 600.000 prebivalcev, od teh skoraj polovica na jugu, okoli mesta Anchorage in v glavnem mestu Juneau. Aljaska je dobila ime po aleutski besedi, ki pomeni velika dežela, njena pokrajina in podnebje pa ga prav gotovo upravičujeta. V Aljaškem gorovju je najvišja gora ZDA Mount McKinley (6194 m). Narodni park Denali, ki jo obkroža, je enkraten živalski rezervat, kjer najdemo grizlije, karibuje, lose in trope volkov. Doline in nižine so večinoma ledeniškega izvora. Na Aljaski je še vedno izredno veliko ledenih gmot. Okoli Anchoraga je nekaj rodovitne zemlje, sicer pa ta po večini ni primerna za poljedelstvo. Gozdovi pokrivajo približno tretjino države, središče lesne industrije pa je na jugovzhodu.

Kako do tja? Načeloma obstajata dve možnosti, kako odleteti na Aljasko: direktno iz Frankfurta (let Frankfurt–Anchorage) z letalsko družbo Condor, vendar ima ta možnost pomanjkljivost. Večino sedežev imajo rezervirane turistične agencije, tako da nakupe vozovnic za širšo javnost omogočijo šele kakšen mesec pred datumom leta, pa še takrat ni nujno, da bo na letalu sploh kakšen prost sedež. Cena te variante je bila letos okoli 1000 evrov z vsemi letališkimi taksami. Druga, daljša in nekoliko manj prijetna možnost je let iz Evrope na Zahodno obalo Amerike s prestopom in naprej na Aljasko. Težavo predstavlja tudi prtljaga. Na letih v ZDA imate lahko dva kosa prtljage po 50 lbs (24 kg), za smuči morate plačati posebej, potrebno pa je tudi vnaprej povedati, da jih boste nosili s seboj. Prevoz do Talkeetne lahko opravite s kombiji (90 evrov), nekoliko dražja varianta je z vlakom.

Dovoljenja, rezervacije. Za dovoljenje (112 evrov na osebo) je treba zaprositi dva meseca prej in plačati tudi depozit. Prav tako je potrebno urediti rezervacijo pri letalskem prevozniku. Večina ljudi priporoča družbo TAT, ker leti tudi v malo slabšem vremenu (410 evrov na osebo).

Iščem te

V topli beli skali
V koraku prožnem
V studencu bistrem
V vetru božajočem …

Iščem te

V listu, ki tiho se vrtinči
V mehki travi, ki naročje mi ponudi
V sončnem žarku, ki me greje ...

Iščem te

V tihem mraku, v njegovi mehkobi
V žametni črnini, v njenih biserih svetlečih ...

Najdem te v sanjah ...

Ko nasmejan z iskrečimi očmi
prihajaš mi naproti,
da združiva poti ...
Tja … vedno proti vrhu,
proti skalnatim vrhovom
Kjer ostajava samo midva!

Darja Grad

gore-ljudje.net

Z najvišje gore Alp s smučmi

Po snežnih prostranstvih Mont Blanca

✍ in 📷 Bor Šumrada

Visoko nad Chamonixom

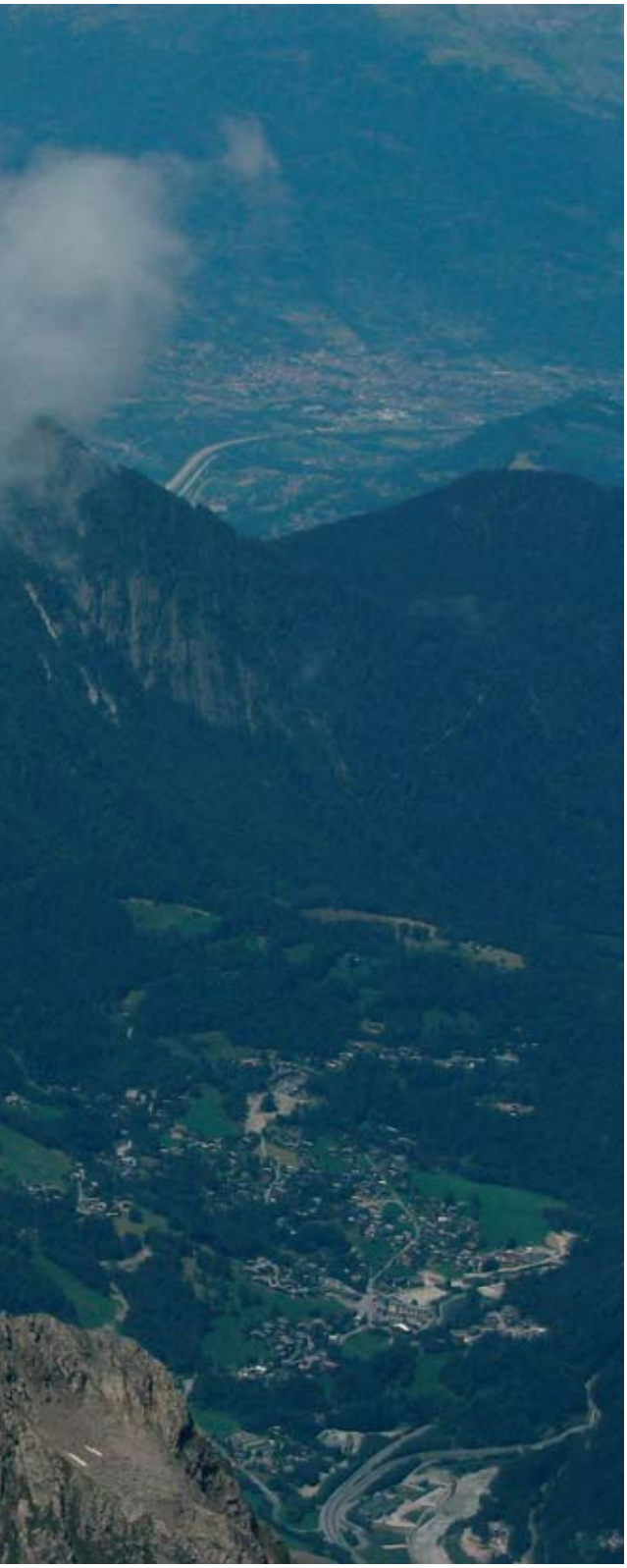

Želja vsakega gornika, ki ga iz naših gora zanese tudi v tujino, v Alpe na vrhove nad 4000 m, je, da bi stopil na najvišjo goro Alp Mont Blanc, 4807 m. V današnjem času vzpon po eni od običajnih smeri na Mont Blanc ne predstavlja tehnično preveč zahtevnega cilja. Vzpona se lahko ob pomoči gorskega vodnika loti vsak malo bolje treniran gornik, ki mu hoja z derezami in cepinom ni tuja. Še največjo težavo pri vzponu na Belo goro predstavlja nadmorska višina, ki lahko še tako dobro kondicijsko pripravljenemu gorniku popolnoma onemogoči pristop na vrh. Zato je predhodna aklimatizacija dobra popotnica, ki se nam pri vzponu zelo dobro obrestuje.

Iz Kirgizije v Chamonix

Letošnjo prvo polovico poletja sem preživel na alpinistični odpravi v enem najbolj odmaknjenih predelov sveta, na meji med Kirgizijo in Kitajsko. Ker smo skoraj en mesec bivali na višinah nad štiritisoč metrov, sem bil takoj po povratku v Slovenijo še zmeraj dobro aklimatiziran. Tako sva z Janijem peti dan po koncu odprave dobila idejo, da bi šli na Mont Blanc. Da pa bi bila tura še bolj zanimiva, sva razmišljala tudi o spustu z vrha. Vedela sva, da z višino ne bo težav, saj smo en mesec nosili težke nahrbtnike v višjih gorah, kot je Mont Blanc. Nošnja smuči na vrh verjetno ne bo muka, bolj naju je skrbelo, če bodo razmere za spust ugodne ter seveda vremenska napoved. Tako smo se že takoj naslednji dan vozili proti Franciji oziroma proti centru evropskega alpinizma Chamonixu. Pridružil se nama je še en član pretekle odprave, Janez. Z željo po smučarskem spustu smo se odpeljali čez dolgo Padsko nižino in skozi predor pod Mont Blancom direktno v Chamonix. Doma smo se odločili, da bomo vzpon in spust opravili preko severovzhodnega grebena. S hojo naj bi začeli na vrhu Aiguille du Midi, 3842 m, kamor pripelje gondolska žičnica iz Chamonixa. Razmišljali smo tudi o najbolj obleganem pristopu preko Dôme du Goûter, 4304 m, in zahodnega grebena, vendar nas je ta pristop odvrnil zaradi velike gneče plezalcev ter višinske razlike, ki bi jo morali opraviti peš. Najbolj običajen smučarski spust z vrha Mont Blanca poteka sicer po ledeniku Bossons proti severu in mimo koče Grands Mulets, 3051 m, ter se zaključi pri srednji postaji žičnice na Aiguille du Midi, vendar je ta spust primeren predvsem pozimi, saj je poleti ledenik Bossons v spodnjem delu preveč razpokan in razsut za smučanje.

Tako smo se pripeljali na parkirišče pri žičnici in počasi pripravili opremo ter se z zadnjo gondolo

tistega dne odpeljali na Midi. Takoj ko stopiš iz podzemnih ledenih rovov, ki so jih zgradili v vrhu Aiguille du Midija, te pričaka izpostavljen snežni greben, po katerem sestopiš na ledenik, ki ga prečkaš po uhojeni gazi proti koči Cosmiques, 3613 m. Najprej smo nameravali prenočiti na hodnikih koče, saj ležišč nismo rezervirali, ker smo predvidevali, da bo polno zasedena, vendar smo po pogovoru z oskrbnico izvedeli, da imajo še nekaj prostora. Seveda smo si hitro premislili in raje izbrali udobje ležišč. Po dobri večerji smo se odpravili na triurni spanec, saj smo vstali že ob polnoči, ker naj bi bile za popoldne napovedane nevihte, pred katerimi nismo ravno želeli bežati. Vendar nas je zgodnje jutro razočaralo, saj je snežilo ter močno pihalo. Pojedli smo zajtrk, več kot polovica ostalih gornikov, ki so bili v koči, pa je odhod prestavila na kasnejšo uro. Tako smo se mi trije prvi odpravili iz koče v noč ter v pravi snežni metež.

Dolg vzpon v snežnem metežu

S smučmi smo se hitro spustili od koče na ledenik ter prečili sedlo Col du Midi, pribl. 3500 m. Ker je močan veter sproti odnašal zapadli sneg, nismo imeli težav pri iskanju stare gazi, tako da smo se varno prebijali mimo serakov in razpok. Bili smo kar hitri glede na vremenske razmere. Za nami se je iz koče podalo še nekaj navez, kar smo sklepali iz lučk, ki smo jih videli. Počasi smo se vzpenjali po severnih pobočjih Mont Blanc du Tacula, 4248 m. Pot je bila dobro uhojena, tako da nam ni povzročala večjih težav, razen na nekaterih mestih, kjer je bilo potrebno prečiti razpoke ali splezati čez kak manjši serak. Ko smo prispeli na vršni greben Mont Blanc du Tacula in začeli s prečenjem proti Mont Mauditu, 4465 m, se je začelo daniti, vendar snežni vihar še zmeraj ni pojenjal. Malce sem bil v skrbeh, saj sem poznal veliko tragičnih zgodb iz pogorja Mont Blanca, kjer so bili vzrok zanje ravno viharji. Bili smo vedno bolj počasni, Janezu je namreč začela nagajati višina, tako da se je naš tempo zelo upočasnil in so nas začele prehitevati hitrejše naveze. Prvi »prometni zamašek« je nastal na najbolj strmem delu, kjer je potrebno splezati 100 višinskih metrov direktno navzgor po zelo strmem ledenem pobočju na sedlo Col du M. Maudit. Že takrat nam je bilo jasno, da se tega odseka v takih razmerah ne bo dalo varno presmučati, saj bi bil zdrs usoden. Nato se je pot nadaljevala s prečenjem dolgega zahodnega pobočja Mont Maudita vse do sedla Col du Brenva na višini približno 4350 m. Do vrha nas je čakal še vzpon preko 500 višinskih metrov visokega pobočja. Ker je Janezu višina vedno bolj nagajala, smo se odločili, da je najbolje, da sestopi oziroma počaka v zavetrju, da se midva vrneva z vrha. Tako smo se razcepili. Z Janijem sva nadaljevala s hitrejšim tempom hoje in začela sva dohitevati naveze, ki so nas prej prehitele. Čeprav sva bila dobro navajena na višino, sva se ob prehitri hoji in težkih nahrbtnikih zaradi smuči vseeno dodobra zadihala. Sneženje se je počasi umirilo, prav tako pa tudi veter. Nadaljevala sva proti vrhu, dolgega pobočja pa kar ni bilo konec. Nenadoma sva približno petdeset metrov pod vrhom stopila iz megle pod sonce in stala sva v jasnem vremenu malo pod vrhom Mont Blanca, pod nama pa morje oblakov. Samo vršna kupola Mont Blanca je gledala iz meglenega morja. Kar nisva mogla verjeti nenadni spremembi. Ko sva premagala še tistih nekaj metrov do vrha, so se oblaki in megla še bolj oddaljevali, tako da je bil razgled vedno lepši. Na vrhu nas je bilo tisti dan hkrati največ deset. Bil sem zelo vesel, da se nama ni bilo treba drenjati, oziroma dobesedno prerivati med množico več stotih plezalcev na vrhu. Prava uživancija.

Sanjski spust po belih strminah

Prava avantura pa se je šele začenjala, saj naju je čakal smučarski spust z vrha v ne prav dobrih razmerah, saj je bila podlaga zelo trda in sneg razpihan, tako da sva vedela, da bova morala biti popolnoma skoncentrirana na spust. Potem ko sva se malce spočila in psihično pripravila, sva začela s prvim zavoji. Na začetku naju je zaradi napihanega snega zelo treslo in premetavalo, tako da sva bolj počasi napredovala. Vsaka naveza, ki sva jo srečala, naju je začudena opazovala, saj očitno smučanje z Mont Blanca ni ravno vsakodnevna dejavnost, tako da sva bila deležna pravih fotografskih napadov. Vendar se nisva dala motiti in kmalu sva prismučala na Col du Brenva. Medtem se je že skoraj čisto zjasnilo in sonce je začelo že kar močno pripekati. Zdaj naju je čakala dolga prečka pod Mont Mauditom, kjer sva zaradi rahlega vzpona smuči snela ter se ta del peš povzpela do sedla Col Maudit, kjer sva se po ponovnem premisleku ob pogledu na ledeno pobočje odločila, da v tem delu sestopiva ob fiksni vrvi. Ko sva prestopila krajno razpoko pod pobočjem, se je spust nadaljeval v labirintu serakov in razpok severne stene Mont Maudita do kotanje pod Mont Blanc du Taculom. Tukaj naju je zopet čakal manjši vzpon na zahodni greben Mont Blanc du Tacula. Vreme se je ponovno začelo kvariti, saj so se že zbirali ogromni nevihtni oblaki. Že kar malce utrujena sva nadaljevala z orientacijsko najtež-

Izgubljen v labirintu ledeniških razpok

jim delom spusta preko severne stene Mont Blanc du Tacula. Problem je predvsem v preskakovanju serakov in razpok. V pomoč so nama bili gaz ter vzpenjajoči in sestopajoči se plezalci. Ker pa so bile tukaj razmere že odlične, torej ravno pravšnji sneg, nama strmi predeli nad seraki niso povzročali večjih težav, čeprav me je ob vzponu najbolj skrbelo za prehode čez razpoke in krajne zevi. Zaskrbljenost je izginila verjetno tudi zato, ker sva vedela, da nama bo uspelo. Še nekaj strmejših metrov sva imela pred sabo, potem ko sva se zapeljala čez zadnji most preko razpoke, ter nato privriskala na sedlo Col du Midi. Nato naju je čakal še odvečni stometrski vzpon do koče Cosmiques, kjer naju je že pričakoval Janez, ki mu je višina nehala nagajati. Zaradi bližajoče se nevihte smo hitro pobrali opremo in se s smučmi odpeljali pod Aiguille du Midi, kjer smo se vzpeli še dvesto višinskih metrov do zgornje postaje gondole, ki nas je odpeljala nazaj v Chamonix. Nato smo vedrili v Chamonixu pri gondoli, saj je začelo tako deževati, da se ni niti videlo nič. Veseli smo bili, da nas je nevihta ujela na varnih tleh. Po zasluženi hrani in pijači v Chamonixu nas je čakala še dolga pot domov.

Šele nekaj dni kasneje sem se popolnoma zavedel našega uspeha, saj je prej potekalo vse tako na hitro, da nisem imel preveč časa razmišljati o turi. Šele zdaj podoživljam užitke ob smučanju z najvišje gore Alp in občutek, ko si na vrhu pripneš smuči ter se odrineš proti dolini. Na internetu sem izbrskal podatek, da je ocena smučarskega spusta po smeri, ki sva jo presmučala, IV+ s prehodom S5. Vendar sva oba z Janijem prepričana, da tisti del, ki ga nisva smučala, nikakor ne more imeti takšne ocene. Brez tistega dela je ocena kar prava, ob smučanju s sedla Col Maudit pa se malce zviša.

Padec

Tako je torej to …

✍ Tina Leskošek 📷 Matevž Vučer

V dolini Vrat je bila še trda tema. Niti ptice se še niso zbudile, avti s plezalci pa so že polnili parkirišče, tako da se zaradi hrupa ni dalo več spati. Moj karavan se je iz spalnice spet prelevil v običajen razmetan avto. Z Nino sva se trudili zbasati vase nekaj hrane, ampak je bilo še čisto prezgodaj, pa tudi misel na veliko steno nama je jemala tek. Šli sva v Bavarsko smer s Zimmer-Jahnovim izstopom, v kateri težavnost ne presega ocene IV+, je pa le dolga 800 metrov … Prikriti strah je izginil, ko sva začeli hoditi, in pod steno je ostalo le še pričakovanje.

Hitro sva prišli v ritem plezanja. Potreseš skalo, drži, prestaviš noge, se potegneš. Ste kdaj pomislili, da so majave skale vedno bolj majave, ker jih potrese vsak, ki pleza tam? Idealna razpoka za *frenda*. Star, zarjavel klin, ki sem ga seveda vpela. Na udobnem stojišču se je vodstvo zamenjalo, oprema romala na drug pas in zgodbo je nadaljevala Nina. Prvi raztežaji so minili precej hitro. Ugotovili sva, da *štirplusi* niso težavni in da bo šlo kar v redu.

Slaba polovica stene je bila že za nama. Bavarska smer se ves čas bliža Črnemu grabnu in pride tako blizu, da lahko pogledaš v temno, vlažno globel. Ta pogled nama ni bil preveč všeč in rade volje sva sledili opisu, ki naju je vodil v prečnico proti levi. Na koncu prečnice sva znova naredili sidrišče in pogled spet usmerili navzgor. Hm. Pred menoj je bil približno dvometrski prag, potem polička in nato še en prag. Raztežaj je bil sicer ocenjen za dvojko, vendar je prvi prag zahteval nekaj akrobacije. Skobacala sem se čezenj in pred nosom sem imela lepo poč, ki jo je mati narava oblikovala za *frenda dvojko*. *Frend* je šel v razpoko in zavila sem proti desni, k naslednjemu

Bavarska smer je ena najlepših v Steni

Bavarska smer je med plezalci zelo priljubljena.

pragu. Ta ni bil tako kompakten, bolj *našodran*. Ponujala se mi je idealna polička za levo nogo, z rokami sem se prijela za vrh skale, ki je bil pravzaprav ravna površina, prsti so bili skoraj iztegnjeni. Teren je bil videti lahek. S pogledom sem že iskala nadaljevanje. Presenečenje je bilo popolno … Stop se je odkrušil, roke niso imele konkretnega oprijema in svet se je zavrtel okoli mene. Med padcem je bilo dovolj časa za misel: »Tako je torej, ko padeš v gorah …«

Nina tega časa na srečo ni izkoristila za brezupne misli, temveč za hitro reakcijo, in je zategnila vrv. Moj naslednji trenutek je bilo bingljanje na vrvi pol metra nad polico. Hitro sem ugotovila, da lahko premikam prav vse, da sem staknila le nekaj prask in da sta tudi čelada in nahrbtnik doživela bližnje srečanje s skalo. Pogledam gor: nekaj metrov nad mano *frend* trdno tiči v razpoki …

Dobro se je končalo. Pokrpali sva moje praske, dogodek sem uvrstila med »se je zgodilo in se ne dogaja več«. Bolečine v hrbtu in vratu so bile znosne in tako sva plezali naprej. Nina je prevzela težavnejše dele, jaz pa sem vseeno plezala precej počasneje in začel naju je loviti čas. Za piko na i sva rahlo zašli z idealne poti. Križanje Zlatorogovih stez, Bavarske in Nemške smeri ter napačna interpretacija možica so naju zavedli stran od prave zajede (II), ki sicer pripelje pod Črno steno. Če pa res ni bilo videti kot dvojka! Rajši sva šli še malo proti levi in po grabnu navzgor. V njem je še vedno ležal sneg in videlo se je nekaj stopinj. Prav, poskusiva tu. Graben se je kmalu zaprl s črnimi strmimi stenami, s katerih se je cedila voda. Joj, kako odveč so trenutki, ko si moraš priznati, da se res nič več ne sklada s skico in da res ne veš več, kje si! Nekaj časa si namreč kar z malo domišljije dopoveduješ, da bi razpoka lahko bila poč, graben je pa tako ali tako samo zelo velik kamin … Ugotavljati za nazaj, kdaj sva pravzaprav naredili napako, je bilo težko. Gotovo pa nisva bili prvi, saj je iz zaprtega grabna vodila prečka na levo, v kateri je tičalo kar nekaj klinov. Čakalo naju je še nekaj ovinkarjenja in kratek *psihični* spust po vrvi in končno sva bili pod izstopom Zimmer-Jahn. Volja je bila že malo načeta, zato sva si privoščili kratek počitek in hoteli spiti nekaj vode. Odprem nahrbtnik in najprej privlečem ven sprešan sendvič. Kaj ni po navadi folija na zunanji strani …?! Plastenka z vodo? Popolnoma stlačena. Šele takrat se mi je začelo svitati, da sem med padcem s hrbtom udarila v steno in da so nahrbtnik in stvari v njem pobrali velik del tega udarca. Mislim, da ne bom več plezala brez nahrbtnika … Še čez zadnjo stenico in potem neskončen sestop nazaj v Vrata …

Bila je že noč, ko sva prišli do Aljaževega doma, v katerem so naju čakali prijatelji iz odseka. Po pol ure sedenja za mizo ob zasluženi pijači so se mišice ohladile. Ob namenu, da bi se obrnila nazaj in stegnila roko po še eno pivo, sta bila hrbet in vrat že tako trda, da ni šlo. Po dveh dneh minimalnega premikanja so bolečine popustile. Ni pa tako hitro popustil strah pred vnovičnim padcem. Vendar čas naredi svoje. Še bolj pa svoje naredijo gore. Kaj najdeš v njih? Veselje nad macesnom, kjer lahko narediš sidrišče. Razgled na dolino, medtem ko varuješ. Zavest, da se znaš gibati v strmi steni. Vedno je pustolovščina, ker nikoli ne veš, kaj te pravzaprav čaka. Ampak veš, da boš že kako.

To je bila ena mojih boljših gorniških tur. Ravno zato, ker ni šlo vse gladko. Izkušnja se mi danes najbolj pozna pri večji preudarnosti, vendar je ta pojem težko razlagati drugim.

Nebeška lestev

Raz tančic, Cima della Madonna

✍ Iztok Rutar 📷 Gašper Rak

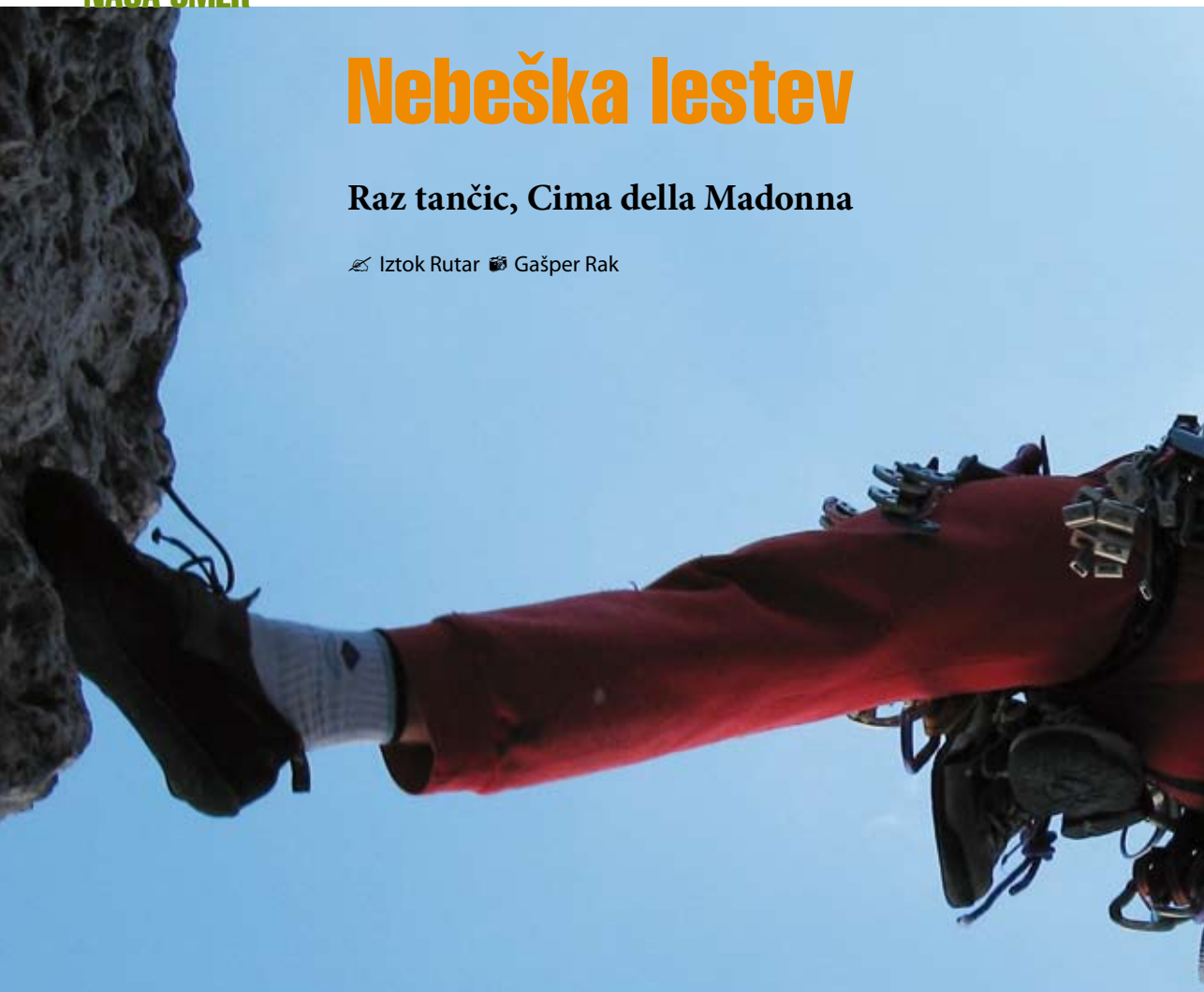

»Odkar sem se zapisal goram, sanjam o svoji idealni steni. Natanko jo vidim pred seboj že leta, navpična je, gladka plošča nad zelenimi livadami, plezanje po njej je ples, nobene teže nima telo, vsak gib je ena sama logika, lahkotnost in užitek. Pričenjam se zavedati, da sem jo našel, svojo steno vseh sten, plezam kot v sanjah.«

Raz tančic, skrivnostno ime, ki sem ga redno zasledil med prebiranjem različne literature, je bil vedno dan kot neka nedvoumna norma za primerjavo lepote različnih smeri. Nekaj časa samo bereš in si misliš svoje, potem pa se ti ime zaje v glavo in slej kot prej je treba iti pogledat in odgrnit tančico, ki se je napletla okoli smeri.

S kladivom ali brez?

»Dobroveče dečki, Karlovačko pivo, problemi con macchina?«

»Senza problemi, solo frigorifero, no Croati, Sloveni.«

»A, Sloveni, Union, Laško.«

Tako nekako se je začel pogovor s »stricem«, ki se je pripeljal mimo v *terencu* po tako strmem makadamu, da verjetno spada pozimi, ko je pod snegom, že med lažje alpinistične smuke, medtem ko sva z Gašperjem izmenično strokovno gledala pod odprt pokrov motorja v stavkajoči hladilnik in zraven cedila sline proti razu, ožarjenemu v večernem soncu nad nami. »V Raz tančic greste, ja lepo, lepo.« No, koliko bo res lepo, bomo videli, že iz nje-

govih svetlečih oči pa smo zaznali, da bo nekaj na tem. Pozneje smo ugotovili, da ima nekdanji gorski vodnik to in še marsikatero drugo smer v mezincu.

Prespali smo tam, kjer nadaljnjo vožnjo prepove znak in prepreči zapornica po zgledu naših vzhodnoslovanskih bratov, nad katerim se zgražamo(jo) pri nas, mu pa veselo sledimo(jo) na zahodu. Ne bomo plačevali koče, tisti dve uri se pa bomo že sprehodili zjutraj, smo si bili enotni. Ni nam pa bilo jasno, kje je bivak pod steno, ki ga omenja Mihelič v svojem vodničku in v katerega smo se prvotno mislili naseliti. Kasneje se je izkazalo, da sta bivak in koča eno in isto, le da je v času od nastanka vodnička bivak »zrasel« v kočo.

Zjutraj smo pred kočo pod vznožjem raza spet srečali »strica«, ki se je zgrozil ob pogledu na šop klinov na mojem pasu in nad tem, da ima vsak član trojne naveze s seboj kladivo. Nekako proti načelom in zavesti o varnem plezanju je bilo, da bi v skladu z njegovim predlogom, da bodo zadostovali najlonski trakovi in mogoče kakšen zatič, odvečno opremo pustili pri koči. Stara šola, ni kaj, tudi kompleti naj bi bili po njegovem mnenju odveč, samo trakovi in vponke … »Že v redu …, stari norci!« sem si mislil svoje. Da je imel še kako prav, sem ugotovil po tretjem ali četrtem raztežaju, ko sem se na varovališčih naveličal vedno znova zlagati skupaj komplete, ki so bili bolj kot ne neuporabni, saj smo veliko večino vmesnega varovanja namestili z ovijanjem trakov okoli skalnih ušes.

Od koče do vstopa v smer je četrt ure hoje. V začetnem delu smeri so težave majhne, skala kot ulita, neverjetno pokonci in razčlenjena. Čarov *dvojk*, na kakršne naletimo v naših smereh, ni zaznati nikjer, težavnost enakomerno narašča iz raztežaja v raztežaj. Vse skupaj je tako pokonci, da ko gledam nadaljnji potek smeri, kar ne verjamem ocenam v opisu. Še ko je videti, da bo postalo težko, mi v naslednjem trenutku »pade roka do komolca v *šalco*«.

V razkoraku ali kako drugače?

Priplezamo do težjega dela, pogled navzgor ni najbolj navdušujoč; iz vsakega od naslednjih treh klinov visi pomožna vrvica. Tu ni več nešteto možnosti za napredovanje, smer je samo ena in to se pozna tudi na skali, ki je malo zglajena. Ni mi najbolj jasno in kar nekaj časa *mutim,* preden se po korakih spravim nekoliko višje. Ves čas me mikavno gledajo vrvice in kar kličejo, da naj neham *komplicirati*. Zmaga trma in višje dosežem varovališče.

Relativnost ocenjevanja je ena glavnih tem za pogovore po preplezanih smereh. Ker je večina smeri v Tinetovem vodničku ocenjena za pol stopnje do stopnjo nižje kot v drugi literaturi, postavimo hipotezo, da je vodniček nastal v času, ko je bil Tine v najboljših letih in mu je bilo vse lahko. Alternativna domneva, ki poizkuša izpodbijati prejšnjo tezo, je, da se je v dobrih 25 letih povečala izlizanost ključnih mest, vendar jo so poznejši vzponi ovrgli. Komentar ocene težavnosti tega mesta, ki so ga podali bolj *našutani* mladci, ki so smer plezali kakšen mesec za nami ob nekoliko nižji temperaturi, pa ne bi prišel skozi »cenzuro« PV ... Zadnji italijanski vodniček za Palo, ki smo ga pozneje pre-

»Obel steber bele skale kipi iznad zelenih livad. Njegova jasna linija se brez prekinitve vzpenja v modro nebo, le nekaj tančic megle se spreletava v mirnem ozračju. Sonce se še skriva za goro in vrh je ožarjen z glorijo. Počutiva se kot v svetišču. Nad nama je Cima della Madonna in vse kaže, da vstopava v pravcata plezalna nebesa …«

»Ta slavna smer spada v najožji izbor najlepših dolomitskih biserov. Mnogi ji prisojajo prvenstvo v suhi skali celotnih Alp! Zares čudovito plezanje po vrtoglavem razu. Skala brez primere trdna in bogata prijemov.«

študirali v knjigarni v San Martinu, navaja oceno V+, v izboru dolomitskih klasik je mogoče zaslediti oceno V, Tine pa pravi, da je mesto težko V–.

Sledi krajši spust v prvo škrbino, kjer dohitimo avstrijsko navezo. Od gledanja navzgor v pokončno nadaljevanje raza začne boleti vrat.

»Štirje raztežaji raza! Le zakaj jih ni deset, sto … Steber je kot ulit iz ene skale. Vanj so vrezane poči, luknje; kjerkoli potrebuješ oporo, jo zlahka najdeš. Prava nebeška lestev! Plezava v absolutni izpostavljenosti, kot prilepljena na steno.«

Druga škrbina, nad njo spet pokončna stena. Hm, sledi opevani široki razkorak v starejših opisih (V–), na novejši skici je najti samo oceno V+ oz. IV, A0. Mogoče bi šlo pa naravnost, brez razkoraka, ki me ne mika najbolj, saj sploh ne vem, kako bi ga izvedel. Ker kaj več od *spolirane šalce* in klina v gladki steni ne najdem, mi sicer ni všeč, vendar vseeno: »*Pejmo probat* razkorak ...« Ko se enkrat prepričam, da se lahko in se nato tudi res dovolj stegnem, gre kar lepo, kolki niso ravno najbolj navdušeni, bo pa držalo, da je ob plezanju v razkoraku vse skupaj le slaba petka. Zgroženih pogledov in komentarjev Alenke in Gašperja, nad katerima izvajam gimnastiko, ne bi podajal ... Pogled navzdol je zanimiv: škrbina, neposredno pod njo pa koča. Težavnost nato z naslednjima raztežajema vsakič pade za stopnjo, pogled v zrak pod nami je pa še veličastnejši. Kmalu se razvežemo.

Risala: Barbara Žižič

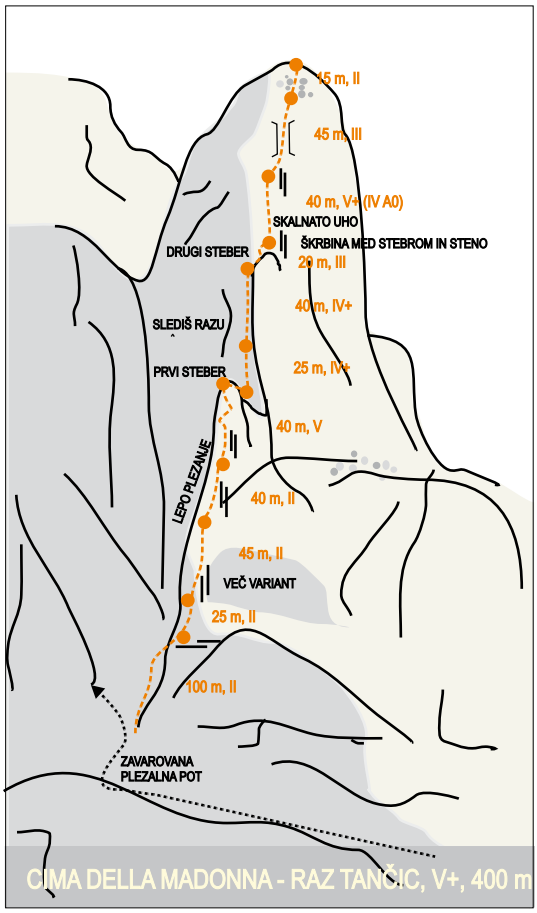

Zračen sestop

Vrh s kipcem Marije, po kateri gora nosi ime, je strmo odrezan na vse strani, razgled je izreden. Ni nam najbolj jasno, kako naj bi bili na celotnem sestopu potrebni samo trije spusti po vrvi. Polica, po kateri je edino možno hoditi, pelje v ozko škrbino pod vrhom. Na videz ne daje nobenih obetov, da bo pripeljala kam drugam kot na odsekan rob. Če ne bi zadnji trenutek opazil pred seboj rdeče packe, ne bi pomislil, da smo prav in bi spet vlekel opis iz žepa, pa še takrat sem močno dvomil, da je smer pravilna. Škrbino sestavlja stolp, prislonjen k steni, med njima pa je ozek kamin, širok ravno prav, da stojiš najprej z nogama oprt v sosednji steni, pozneje gvozdiš v maniri *noge-rit*, spodaj pa se počasi zoži na okoli 20 cm v temo, iz katere mrzlo vleče. Gvozdenje nas pripelje na izredno zračno poličko, kjer je zacementiran obroček za prvi spust. Temu po kratki prečki sledi še eden, nato pa iskanje najlažjih prehodov po grapi med Cimo della Madonna in sosednjim vrhom Sas Maor, za konec pred melišči nad kočo pa še zadnji spust po vrvi.

Proti pričakovanjem smo bili v tako opevani smeri skoraj sami. Družbo nam je delala samo avstrijska naveza pred nami. Smo pa čez par dni v sosednji koči izvedeli, da se je dan za nami v smeri prerivalo osem (!) navez. Poleg velike verjetnosti gneče sta slabosti smeri še zahodna lega in kar velika nadmorska višina, je pa res, da z vročino verjetno nikoli ni težav. Navezama, ki sta moj po dveh pivih zelo razvezan jezik vzeli preveč resno in šli vse skupaj preverit, baje ni bilo vroče …

Vodniška literatura:

Tine Mihelič: Skupina Pala, 1979.
Samuele Scalet: Pale di San Martino - Arrampicare, camminare, volare, 2002.
Smer je opisana v tako rekoč vsakem vodniku z izborom *naj* dolomitskih smeri.

Besedilo v poševnem tisku je citirano iz opisov Tineta Miheliča.

Grand Capucin

Če bi bilo potrebno izbrati najboljši kos skale v Evropi, bi sam dokaj hitro pomislil na 3898 metrov visok Grand Capucin v Zahodnih Alpah: 400 metrov trdnega rdečega granita premore kopico smeri, ki so s strmo, atletsko plezarijo, z idealnim granitom in s čudovito okolico prava plezalna atrakcija. Prva sta steno preplezala sloviti Bonatti in Ghigo konec petdesetih let prejšnjega stoletja. Njuna smer ni iskala šibkih linij v obrobju južne stene, temveč se je zapodila prav v osrednji, najvišji del, po povsem naravnih prehodih, brez svedrovcev. Po vmesnem obdobju, ko so steno obdelovali mojstri iz Lecca in drugi, je prišel na sceno Michel Piola s svojo filozofijo uporabe svedrovcev, kjer je to ob siceršnji uporabi naravnih varoval nujno potrebno. Ena njegovih prvih in največjih med sicer neštetimi mojstrovinami je smer Voyage selon Gulliver (7a+, obv. 6b, 300 m), ki jo je leta 1982 preplezal s kmalu zatem v JZ steni Čo Oja ponesrečenim P. A. Steinerjem.

Sredi julija sta se v Grand Capucinu sončila in uživala Rok Šisernik (AK Slovenj Gradec) in Miha Praprotnik (City Wall). Izbrala sta si prav **Guliverjeva potovanja**. Originalna smer vstopi po polici iz levega snežnega žleba, Miha in Rok pa sta si izbrala, tako kot je v navadi, 100 metrov visok, navdušujoče lep vstop po smeri **L'elixir d'Astaroth**. Rok je smer preplezal prosto, Mihu pa je sape zmanjkalo le čisto na koncu, v zadnjem težkem raztežaju.

Julijske Alpe

Miha Valič in Martina Čufar sta v začetku avgusta opravila odličen vzpon v severni steni Triglava. Povezala sta dve zgodovinski smeri, obe najtežji v nekem času: **Jugov steber** (V, 600 m) in **Obraz Sfinge** (IX/IX+, 150 m). Kot se za tako odlična plezalca spodobi, sta vse preplezala prosto.

Miha je bil nekaj pred tem v Steni tudi s Tino Di Batista. Plezala sta smer **Toples** v strmem trikotniku levo od Zahodne zajede. Smer, ki sta jo prva preplezala Boro Krivic in Stane Belak - Šrauf konec šestdesetih let in je imela do letos komajda kako ponovitev, če sploh, je bila Tini in Mihu kar všeč, težave pa sta ocenila na »okolico« šeste stopnje. Z roba stene sta se zazrla direktno v profil še ene velike stene naših gora, severno steno Vršaca, kjer se je Valentinu Vodniku utrnila čudovita istoimenska pesem. »Sklad na skladu se vzdiguje, golih vrhov kamni zid; večni mojster ukazuje: »Prid, zidar, se les učit!«« sta si na vrhu stene tako kot že mnogi do sedaj zamrmrala Andrej Erceg in Andrej Leskošek, potem ko sta opravila s **Puntarsko smerjo** (VII/V-VII, 850 m). Ob odličnem plezanju v spodnjem delu ter prekrasnih zadnjih raztežajih sta pripomnila, da je osrednji šoder dokaj odveč ter da prav zaradi tega smer ne zdrži primerjave s Cozzolinovo zajedo v Mangartu, kjer podobnega terena ni. Precejšnjo zabavo jima je ponudila tudi Zelenjavna poč, ki ima rajši jesenske obiske, ko se šopi trave že posušijo.

Matej Kovačič in Miha Habjan (Mammut) sta plezala **Zajedo spominov** (VI/IV-V, 600 m) v Stenarju. Smer sta ocenila za lepo, mestoma krušljivo, a vsekakor vredno obiska. Nekajkrat je bilo potrebno tudi zavihteti kladivo. Miha je zatem z Luko Stražarjem (vsi AAO) plezal še **Mansardo** (VI/IV-V, 500 m) v Planji.

Dolomiti

Tadej Debevec in Jernej Lukša sta julija v stebru Tofane preplezala smer **Compagni di merenda** (7b, obv. 7a+, 350 m). Smer je pred kakim desetletjem zavrnila nekaj naših navez, v zadnjih letih pa se vzponi kar vrstijo. Smer je lepa, razdalje med svedrovci pa zahtevajo nekaj *vplezanosti*. Tadej je smer preplezal na pogled, Jernej pa se je v enem raztežaju oprijel kompleta. Po prihodu domov je Tadej popeljal ženo Minco Mramor na izlet in uživaško plezarijo v steno Zadnjiškega ozebnika. V smeri **Gorska roža** (7b) je plezal prosto, Minca pa si je s kakim svedrovcem pomagala le v previsnem raztežaju.

Andrej Erceg - Crni (AO Črnuče) in Tine Ščuka (AO Železničar) sta bila na krajšem izletu v Dolomitih s ciljem preplezati dve izmed največjih klasik: **Costantini-Apollonio** (VII+/VI+, 500 m) v Tofani di Rozes in **Cassin-Ratti** (VIII-/VII, VI, 450 m) v Zahodni Cini. Crni je obe preplezal prosto, Tine pa si je s kakim potegom pomagal v zloglasnem Tofaninem kaminu in najtežjem raztežaju v Zahodni Cini. Tofano sta obi-

skala tudi Peter Mežnar in Miro Fon. Nista se mogla upreti klicu čudovitih klasik, preplezala sta smeri **Costantini-Apollonio** in **Costantini-Ghedina** (VI-, 500 m).

Nove smeri

Sredi julija so Tadej Golob (AK Črna), Urban Golob (AO Lj. Matica) in Peter Bajec (AO Železničar) v desetih urah preplezali novo smer v Plešivcu in jo poimenovali **Na svoji strani** (V–VI, 400 m). Plezati so začeli petnajst metrov desno od nekaj let starejših smeri Čmrla in Lovro.

Tine Cuder (Martini-Sportswear, Alpina) se je oglasil z dobro novico o preplezani novi smeri v zahodni steni Mangarta nad Mangartskim sedlom. Smer **Magla** (VI/V, 400 m) poteka levo od SZ raza, ki je opremljen s svedrovci. V spodnjem delu se delno prekriva s smerjo Svizec, v zgornjem delu pa poteka čez dobro vidno razčlembo desno ob strehah. V smeri, ki je terjala pet ur plezanja, so ostali trije klini na varovališčih, potrebnih je še nekaj klinov ter komplet *frendov*.

Darko Podgornik in Peter Poljanec (oba Soški AO) sta 19. julija preplezala novo smer v SV steni Stadorja. **Spominsko smer Gašperja Ščančarja** (VII, 300 m, 5 ur) sta posvetila spominu na pred letom dni tragično preminulega Gašperja Ščančarja, mladega in perspektivnega člana odseka. Smer v spodnjem delu išče najlažje prehode med previsi, v srednjem pa se oprime izrazite zajede in ji sledi do konca. Prva plezalca lepote plezanja in okolice ne moreta prehvaliti.

Novice je pripravil Tomaž Jakofčič.

Krajši sestavki so prijetnejši za branje

Najprej se vam zahvaljujem, ker ste objavili mojo »preobsežno« planinsko črtico o martuljskih gorah. Za naprej se bom potrudil, da teksti za objavo ne bodo daljši od dveh strani, ker so krajši sestavki tudi prijetnejši za branje. Sicer pa sem po tej objavi ponovno dobil nekaj več volje do pisanja tovrstnih zapisov. No, pa še nekaj na splošno o PV. Moram reči, da se mi zdi tako zasnovan Planinski vestnik odličen, saj kot tak deluje zelo poljudno in hkrati profesionalno, ker pokriva vse dejavnosti, ki jih sproža oblika gorskega turizma, profesionalizma in, če že hočete, ekstremizma v povezavi z varovanjem gorske krajine, z njenim izkoriščanjem in opozarjanjem. Ljudje, ki delujejo v tem prostoru, dojemajo gore z različnimi občutki, pa tudi izražajo se na zelo različne načine. Vsak ima pač svoje izrazne možnosti. Mislim, da Planinski vestnik pokriva prav vse, zato je prijeten za branje in upam, da bo tak, kot je bil zasnovan, tudi ostal. Pa še nekaj okrog honorarja; honorar za ta članek podarjam za skeniranje Planinskih vestnikov ali pa naj vam služi za posodabljanje programske ali strojne opreme. Lepo vas pozdravljam in vam želim še naprej uspešno delo, čim več lepih novic za objavo in veselih trenutkov v kolektivu!.

Ivan Vreček

Kratkohlačniški spomini predvojne generacije

Rad kaj napišem v rubriko Pisma bralcev in prebiram, kaj drugi mislijo in sestavljajo. Zanimajo me pošteni in srčni ljudje. Planinski svet in živalstvo v njem. Prihajamo v svet utrujene generacije, zato pogovor med hojo utruja. Rajši se pogovarjam sam s seboj s pogledom v okolje in daljavo. Če je v jutru po dolinah debela megla, se mi dozdeva kakor morje, ki sem ga prvič videl že v dorasli dobi. Prihaja zavist ob spominu na čas otroštva, na pokošene senožeti dišečih trav. Na otroško igro »slepo muho« in vse, kar smo počeli in delali v svoji lastni režiji in domišljiji. Kovali načrte za prihodnost v odraslosti. Priučiti se je bilo treba tudi kmečkim delom. Ko se je zvečerilo, smo bili že precej utrujeni in vendar smo letali po travniku za svetlečimi se kresničkami, iz grmovja pa sta se oglašala čuk in sova in po pripovedovanju starejših vzbujala slutnje, da bo v bližini nekdo umrl. Najprej sem pomislil na mamo. Precej zgodaj smo legli k večernemu počitku z mislijo na doživeti dan in na jutri. Današnji čas otroštva je drugačen. Nekoč smo živeli čisto z naravo, kar je nam ponudila, smo izkoristili za igro. Ob studenčku smo se šli mlinarja, kuharijo, graditev mostov in nasipov. Nismo čakali dobrot iz vaške trgovine. Starejšim smo hodili le po najnujnejše: po vžigalice, sol, petrolej in tobak za pipo. Zjutraj smo bili precej zgodaj pokonci. Petelinovo petje se je kar stopnjevalo. To je bila budilka revnih. Po soncu in senci smo se orientirali, kdaj je čas za šolo. Tako je bilo nekoč v otroštvu. Zdaj se izteka na drugačen način. Na skupnih pohodih v okviru upokojenskega planinskega društva Tolmin pod budnim očesom treh mož, ki pravijo: Danes je bil spet en lep dan, »praznik« vseh, ki so spremljali našega vodnika Rudija v naravo cvetja in rož. Srečno.

Janko Mlakar

Posebna ponudba pred letom 2009

Vam je naša revija všeč in bi jo radi prejemali vsak mesec? Od začetka septembra do konca leta 2008 Vam ponujamo posebno ugodnost:
Postanite naročnik Planinskega vestnika za leto 2009 in ga začnite prejemati že letos.

Če naročite in plačate Planinski vestnik do konca leta 2008, dobite za ceno 31,30 € vse številke letnika 2008 od dneva plačila naprej in 12 številk letnika 2009.
Tako boste zadnje letošnje številke dobili zastonj!

Naročite se tako, da nam pošljete priloženo naročilnico, nam pišete na **pv@pzs.si** ali pokličete po telefonu **01 434 5687**.

Naročnina je lahko tudi lepo darilo za vaše bližnje ali prijatelje!

Za plezalske romantike

Plezalni vodnik Julijske Alpe – Bohinjske stene. Avtorji: Lojze Budkovič, Tone Golnar, Jože Mihelič, Martin Šolar, skice in sheme Silvij Morojna. Planinska zveza Slovenije, 2008.

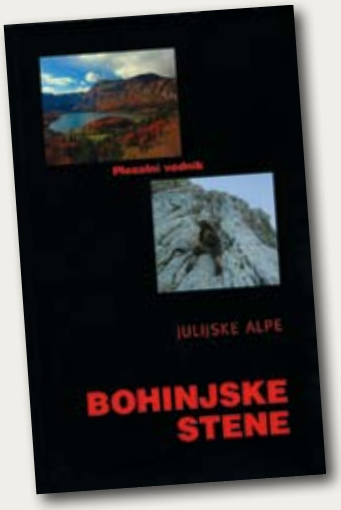

Na začetku poletja je Planinska zveza Slovenije »na svetlo postavila« novega iz serije regionalnih plezalnih vodnikov, s katerimi se počasi barvajo v preteklosti precej številne bele lise na zemljevidu alpinistično zanimivih območij Slovenije, kar zadeva pokritost z vodniško literaturo. Na posameznih področjih so število lis zmanjševali v zanesenjaški maniri izdani zvezčiči »za interno uporabo«; eden izmed njih je na začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja s petdesetimi stranmi gostega tipkopisa pokril tudi bohinjski konec z delčkom sončne strani Julijcev. Po 27 letih je pred nami zajeten vodnik s popeterjenim številom strani, na katerih najdemo opisanih skoraj šestdeset plezalsko zanimivih vrhov, več kot 200 skalnih, snežnih in smučarskih smeri, več kot 20 zaledenelih slapov, 8 plezališč in 11 turnih smukov. Zasnova vodnika je tako rekoč standardna: na začetku najdemo predgovor avtorjev, sledi uvod, predstavitev mešanice zemljepisno-zgodovinskih zanimivosti Bohinja, ki je pravzaprav vabilo na obisk. V naslednjih poglavjih se seznanimo s kratko splošno predstavitvijo območja, naravnimi vrednotami in kulturno dediščino na območju Bohinja (to je hvalevreden poskus speljati poglede plezalcev tudi k manj visokoletečim ciljem in razširiti njihova obzorja tudi v horizontalni, ne le vertikalni smeri), razvojem alpinizma v Bohinju, možnostmi prenočevanja ter z razlago ocen težavnosti in simbolov, uporabljenih na skicah plezalnih smeri. Sledijo opisi smeri v sedmih sklopih, predstavljeni s kratkim uvodom: Bohinjski greben (Spodnje Bohinjske gore oz. Peči), Dolina Triglavskih jezer, Laz in Krstenica, Velo polje, Konjščica, Rudno polje ter Jezerska kotanja, Zgornja in Spodnja bohinjska dolina ter Soteska. K vsakemu vrhu sodi opis, pa čeprav kratek, z nepogrešljivimi podatki o dostopu in sestopu. Smeri so predstavljene s fotografijami in/ali skicami; druge so v primerjavi z nekaterimi iz plezalnih vodnikov PZS starejšega datuma veliko preglednejše, pri fotografijah z vrisanimi smermi pa je ponekod opaziti paradoks, da so nekatere snežne smeri, katerih potek je preprost in že od daleč jasen, predstavljene na večjih fotografijah kot nekatere skalne smeri z bolj zapletenim potekom, pri katerih bi nam kakovostna fotografija večjih dimenzij zagotovo prišla bolj prav. Črno-belo monotonost besedila, shem in fotografij sten prekinjajo otočki barvnih fotografij lokalne naravne in kulturne krajine, flore, favne in plezalskih obiskovalcev; žal so nekatere (zlasti plezalne) nekoliko slabše kakovosti, vendar vtis popravijo čudoviti posnetki Petra Strgarja. Glede na to, da tudi porabniki gorniških artiklov skladno z družbenimi trendi vedno bolj »padamo« na videz, funkcionalno in lično oblikovanje ter privlačen slikovni material nikakor nista zanemarljiva dejavnika pri odločanju »kupiti ali ne kupiti«, čeprav upam, da je ciljnim bralcem plezalskih vodnikov vsebina še vedno pomembnejša od embalaže. Na koncu najdejo svoj prostor v vodniku še zaledeneli slapovi in plezališča, pa dodatek – spis o zimskem prečenju od Črne prsti do Triglava, spisek uporabljenih virov, priporočljive dodatne literature in okrajšav, nekaj smeri, ki so našle pot do avtorjev vodnika tik pred tiskom, ter minislovar po večini plezalskih izrazov, ki so (nekateri izmed njih nekoliko nerodno) prevedeni v angleščino, nemščino, francoščino in italijanščino. To kaže na zavedanje, da se z navalom turistov v naš biser pod Alpami odpirajo dodatne možnosti tudi za trženje plezalnih vodnikov, a žal je slovarček odločno premalo – morda ne bi bilo odveč po zgledu uveljavljene založbe z gorniškimi vodniki premisliti o prevodu vsaj nekakšnih povzetkov splošnega dela vodnika. Po drugi strani se seveda postavlja vprašanje o smiselnosti ustvarjanja dodatnih stroškov za vprašljiv učinek …

Naj končam: Bohinjski konec je zagotovo vreden tudi plezalskega obiska, kajti kot je zapisal tamkajšnji domačin, pokojni Tine Mihelič, »ni res, da je Zlatorog skril ves zaklad med sive pečine Bogatina. V resnici ga je raztresel vse naokoli.« A ne pričakujte plezalskega raja: bohinjske stene z nekaj svetlimi izjemami ne ponujajo prav uživaškega plezanja. Dostopi so dolgi, stene kratke, smeri malo opremljene, kamnina morda lepe rumeno-rdeče barve, a nič kaj preveč trdna. To je predvsem svet za romantike Miheličevega kova. Taki bodo z veseljem segli po novem vodniku, tako kot tudi vsi plezalski *knjigofili*, v vrhunski alpinizem in športno plezanje zagledani »športniki« pa so že dvomljive tarčne kategorije kupcev. Čeprav bo tudi zanje prej ali slej prišel čas, ko se bodo začeli ozirati po manj zahtevnih in manj »slavnih« ciljih. Poleg tega sem prepričana, da bo zaradi vedno večje obleganosti naših vrhov, sten in plezališč marsikdo kmalu začel iskati samotnejše kotičke in takrat mu bo vodniček Bohinjske stene še kako prav prišel …

Mateja Pate

»»Koristen pripomoček in čtivo za obujanje spominov«

Mangart. Stene nad Mangartskimi jezeri/Le pareti sopra i laghi di Fusine. Alpinistični vodnik/Guida alpinistica. Avtor Peter Podgornik, strokovni pregled Filip Bence, skice Ennio Antonello. Sidarta, 2008.

Prva misel, ki mi je padla na pamet, ko sem zagledala naslovnico najnovejšega Sidartinega plezalnega vodnika, je bila: »Tole izgleda pa tako … *retro* – kot bi v rokah držala kak vodnik izpred desetletij.« Tanjši zvežčič manjšega formata, ki deluje prav priročno za nošnjo v kapi nahrbtnika ali celo v malo večjem žepu jakne (če odmislimo še vedno razmisleka vredno težo, seveda), s preprosto oblikovano naslovnico in dvema trakcema različnih barv za zaznambo strani – očitno nov korak v oblikovanju plezalnih vodnikov omenjene založbe. Izdaja vodnika je kot že nekatere druge doslej zastavljena v slogu »plezanje brez meja«, saj je preveden tudi v italijanščino; Zahodni Julijci pač kipijo v nebo pri naših zahodnih sosedih in tako rekoč greh bi bil ne izkoristiti tudi njihove kupne moči. Dvojezičnost pogojuje posrečeno razporeditev tekstovnega in slikovnega materiala: prvi del je namenjen slovensko govorečim plezalcem, sledi fotografsko-shematski dvojezični del s fotografijami sten in skicami smeri, v zadnjem delu vodnika pa na svoj račun pridejo plezalci, vešči italijanščine.

V tekstovnem delu je predstavljenih deset plezalsko zanimivih vrhov (Visoka, Srednja in Zadnja Ponca, Strug, Vevnica, Rob nad Zagačami, Mali Koritniški Mangart, Mangart, Mali Rateški Mangart in Male Špice) ter štirje »razgledniki« (Mala Ponca, V Koncu špica, Bukovnik in Kopa – Poldnik), štirje slapovi in osem zahtevnih smučarskih spustov. Posebnost vodnika je, da so fotografije in skice popolnoma ločene od opisov smeri, kar pripomore k večji preglednosti besedila. Preglednost skic pa tu in tam nekoliko šepa. Res je, da sta predvsem steni Vevnice in Malega Koritniškega Mangarta na gosto prepredeni s smermi, ki nemalokrat potekajo zelo blizu skupaj in se tudi večkrat prepletajo, a prav zato bi bilo potrebno imeti dovolj pregledne skice, da v labirintu črtic ne izgubimo prekmalu pravega poteka smeri. Gnečo so oblikovalci poskusili rešiti z ločeno predstavitvijo posameznih delov stene, a še vedno ostaja sledenje smerem na trenutke precej zahtevna naloga. Morda bi lahko boljši učinek dosegli z uporabo različnih barv (ali vsaj različnih vrst črt) za prikaz različnih smeri, pa tudi z manjšo velikostjo številk pri ocenah raztežajev. Uporabnike znajo motiti tudi včasih premajhne fotografije z vrisanim potekom smeri (npr. na str. 106) – dobra fotografija stene je lahko zelo »zgovorna«. Da ne bo nesporazuma – vodnik je po tej (in seveda še marsikakšni drugi) plati mnogo boljši kot njegov predhodnik iz leta 1996, kjer je bil recimo potek smeri v stenah naznačen le shematsko, brez vrisa v fotografijo stene.

Še nekaj drobnih, dobronamernih in ne življenjsko pomembnih pripomb za morebitne nove izdaje vodnika: morda bi veljalo kronološkemu pregledu plezalnih vzponov po zgledu nekaterih drugih vodnikov dodati še kakšno »lepotno klasifikacijo« (čeprav je to nehvaležno delo); morda bi na pregledni zemljevid področja, ki verjetno služi bolj v informativne namene, brez večje škode dodali številčne oznake v vodniku opisanih vrhov; morda manjka preglednica v skicah uporabljenih simbolov (čeprav je res, da je vodnik

Mladinska knjiga Trgovina
Slovenska 29, Ljubljana
T: 01 2410 656, E: konzorcij@mk-trgovina.si

Pestra izbira knjig s področja gorništva, alpinizma, fotomonografij in potopisov.

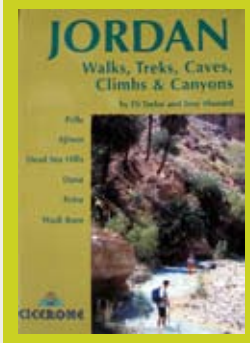

Di Taylor and Tony Howard:
JORDAN – Walks, Treks, Caves, Climbs & Canyons
Cicerone Press, julij 2008
(mehka vezava; 288 strani; barvne fotografije; 25,09€)

John Harlin:
THE EIGER OBSESSION: Facing the Mountain That killed My Father
Hutchinson, avgust 2008
(mehka vezava; 304 strani; cena 17,54 €)

KNJIGARNA KONZORCIJ

namenjen »usposobljenim alpinistom in plezalcem«, za katere se razume, da so seznanjeni z njimi); in morda bi bilo lepo, če v slovenskem delu vodnika pri zahvali ne bi umanjkala imena tistih, katerim se je avtor želel zahvaliti (ti se lahko najdejo pod »Ringraziamenti« na str. 140).

Naj potegnem črto: z nakupom boste postali srečni lastniki lično oblikovanega in jedrnatega vodnika, ki edini pri nas z v okviru možnosti posodobljenimi podatki pokriva eno najbolj fascinantnih alpinistično zanimivih področij naših Alp, ki so mu dorasli samo izurjeni alpinisti. Ti pa se bodo že znašli tudi s kako bolj zapleteno skico; če ne, bo pa spet nastala kakšna nova prvenstvena varianta. Konec koncev naj bi bil alpinizem avantura, mar ne?

Moteja Pate

Dve muhi na en mah

Prva planinska karta založbe Sidarta in Geodetskega inštituta Slovenije, 1 : 50.000, Ljubljana, 2008.

Na višku letošnje planinske sezone, za marsikoga morda že malce pozno, a glede na poletne vremenske razmere še ravno pravi čas, smo dobili na polico ličen kartografski izdelek –zemljevid celotnih Julijskih Alp. Če smo povsem natančni, sicer manjka skrajno zahodni del Zahodnih Julijcev, ki pa so že v celoti v Italiji. Nič zato, če smo ob nekaj manj pomembnih vrhov in grebenov, kjer je tudi planinskih poti precej manj kot v drugih delih tega, najbolj prepoznavnega slovenskega gorovja.

Všečna podoba naslovnice z »amonitnim« Jalovcem skozi jesenske macesne nas poleg oblikovne »preseneti« tudi z vsebinsko podobo. Nikjer ni namreč navedeno, kateri del Julijskih Alp je predstavljen, saj gre za našo prvo planinsko karto v merilu 1 : 50.000, ki zajema celotne Julijce, kot jim radi rečemo na kratko, za marsikoga tudi ljubkovalno. Od blejskega vodnega bisera na vzhodu do Strme peči in rezijanske Žrdi na zahodu oziroma od Mosta na Soči na jugu pa vse do Korenskega sedla na severu. Še več, na dveh mestih sega zemljevid v živi rob karte, s čimer je v največji možni meri izkoriščen prostor na papirju. Ne nazadnje so Julijske Alpe naša največja visokogorska pokrajina, ki je ni prav enostavno ukalupiti v pravokoten kartografski okvir. Če si boste hoteli ogledati karto v celoti (121 x 87 cm!), boste potrebovali za to več kot kvadratni meter veliko ravno površino. Seveda pa jo je moč »pomanjšati« na več načinov, ki ponujajo nekaj vmesnih dimenzij vse do najbolj »zloženega« oziroma priročnega formata, pri katerem jo lahko vložimo v zaščitno plastično mapo. To bo zagotovo podaljšalo rok uporabe, če le ne bodo prehitro popustili pregibni robovi, kot je bilo običajno pri nekaterih dosedanjih zbirkah planinskih kart.

Pri razvoju karte, avtorji so priznani strokovnjaki Geodetskega inštituta Slovenije, se je založnik še posebej osredotočil na prikaz reliefa, ki je za planinsko karto gotovo ena najpomembnejših vsebin. Temeljni vir je bila državna topografska karta (DTK) v enakem merilu, pri vsebini in pregledu zemljevida pa so sodelovali številni planinski »mački« različnih strok, katerih rdeča nit je pogosto zahajanje v naš vzpeti svet in še posebej Julijce. Na zemljevidu najdemo vse markirane planinske poti na območju Julijskih Alp, razvrščene po težavnosti v lahke, zahtevne in zelo zahtevne. V okolici Kranjske Gore, Bovca, Kobarida in Bleda so označene tudi turistične sprehajalne poti, na karti pa je še nekaj drugih, za turista pomembnih informacij. Avtorji niso pozabili niti na vse bolj priljubljeno zgodovinsko pot po položajih soške fronte (Pot miru), označena je meja Triglavskega narodnega parka (širšega območja), prav tako pa najdemo na njej tudi plezališča ter naravne in kulturne zanimivosti. Za uporabnike satelitske navigacije (GPS) ima karta dve koordinatni mreži, pravokotno v Gauss-Krügerjevi projekciji in geografsko (WGS84). Zdi se, da je ponekod informacij že skorajda preveč, zaradi česar mestoma trpi preglednost karte. Vendarle imamo še vedno opravka s »petdesettisočko« in ne s »specialko«, kot smo rekli nekdaj kartam v merilu 1 : 25.000, pred nami pa so tako rekoč celotne Julijske Alpe.

Posebna pozornost velja inovativni hrbtni strani zemljevida, s katero je založnik ubil dve muhi na en mah. Smiselno je namreč uporabil gradivo iz nekaterih drugih svojih publikacij (risbe planinskih koč in poti). Na hrbtišču je seznam 41 planinskih koč s kontaktnimi podatki oskrbnikov in matičnega planinskega društva, njihov odpiralni čas, dostopnost ter podatki o prenočitvenih zmogljivostih. S pomočjo domiselno prirejene nebesne rože so za vsako od koč predstavljene ture do tako imenovanih hišnih vrhov oziroma do sosednjih koč in okviren čas hoje. Besedilni del vsebine je preveden tudi v angleški jezik. Zemljepisna imena so zapisana z malimi črkami, tako da je karto moč uporabljati tudi za preverjane pravilnosti zapisa večbesednih zemljepisnih imen (Na Skali, Planina Za skalo idr.).

Prav merilo karte, ki omogoča predstavitev celotnega gorovja, pa nas po drugi strani prikrajša za nekatere informacije, ki so še posebej pomembne za orientacijo. Vendarle je treba upoštevati, da je izdelek namenjen predvsem uporabnikom označenih planinskih poti, gorskim kolesarjem in ljubiteljem sprehodov po manj zahtevnem svetu.

Za brezpotje, še posebej pod gozdno mejo, bo le še treba poseči po kateri od kart večjega merila oziroma po ustreznem listu državne topografske karte enakega ali večjega merila (DTK 50 in 25). Ni odveč omeniti, da imamo merilu navkljub označena območja ruševja, izostali pa so nekateri pomembni izviri, vse bolj priljubljena kolesarska steza Mojstrana–Gozd Martuljek–Kranjska Gora–Rateče in naprej čez mejo in kakšna zapora ceste (stalna in ne »šentviška«). Prav pa bi prišla tudi globina večjih jezer in ponekod natančnejši potek označenih poti. Vendar so te »pomanjkljivosti« v primerjavi s številnimi prej omenjanimi prednostmi neznatne, zato bomo vsi obiskovalci »nekoristnega sveta« z veseljem vzeli v roke novo planinsko karto, ki ne bi smela manjkati tudi na policah vseh večjih slovenskih knjižnic. Seveda že z nestrpnostjo pričakujemo karavanško ter kamniško-savinjsko nadaljevanje in morda kmalu tudi njihovo kartografsko nadgradnjo v enkrat večjem merilu. Nova karta Julijci »all inclusive« nas z vsebino in podobo kar sama od sebe kliče k temu, da tudi sami čim prej in v vseh letnih časih obiščemo katerega od skritih kotičkov Kugyjevega kraljestva.

Miha Pavšek

Rastlinski vodnik

Rastlinski vodnik, Schauer Thomas (besedilo), Caspari Claus (slike), Modrijan, Ljubljana 2008.

Mala flora Slovenije je »ključ« za določanje vrst in podvrst praprotnic in semenk. V 4. dopolnjeni in spremenjeni izdaji, ki je izšla leta 2007 pri Tehniški založbi Slovenije, najdemo 3452 avtohtonih in naturaliziranih vrst in podvrst. V knjigi je le nekaj shematičnih ilustracij – perorisb. Rastlinski vodnik, ki je prevod nemškega priročnika, pa je bogato opremljen s prekrasnimi barvnimi ilustracijami vseh predstavljenih rož. V vodniku so rože organizirane v skupine po lahko prepoznavnih znakih. Če določamo zelnato rastlino, jo najprej uvrstimo v eno od petih skupin po barvi cvetov: 1. bele, krem barve in z bledimi odtenki drugih barv, 2. rumene barve, 3. rdeče, rožnate ali škrlatne barve, 4. modre ali vijoličaste ter 5. zeleni, rjavi ali neopazni cvetovi. Nadalje so rože razvrščene po zgradbi cvetov: 1. z največ 4 cvetnimi listi, 2. najmanj 5 cvetnih listov, 3. dvobočno somerni cvetovi, 4. v socvetju združeni cvetovi. V zadnji, 5. skupini ločimo trave in travam podobne rastline, iglavce, listavce, grme in pritlikave grme.

Pri vsakem cvetu slovenskemu in znanstvenemu imenu družine sledita slovensko in znanstveno ime vrste. Za vsak cvet je naveden čas cvetenja, višina rastline, oznaka za moški ali ženski cvet, značilnost rastišča in splošna razširjenost v Evropi. S simboli so označene zavarovane in ogrožene vrste. Na ta način lahko po barvi cvetov na preprost in zanesljiv način določimo imena 1150 rastlinam, kolikor jih je opisanih v tej knjigi. Škoda le, da pri prevodu tujega dela in odkupu zrcala ni bilo možno vključiti tudi nekaterih naših najpomembnejših, na primer Blagajevega volčina (*Daphne blagayana*), ki je poleg planike druga slovenska zaščitena roža, velikonočnice ali velikega kosmatinca (*Pulsatilla grandis*), ki raste le na Boču in v bližini Ponikve, rojstne vasi A. M. Slomška, Zoisove zvončice (*Campanula zoisii*), močvirskega tulipana ali logarice (*Fitilaria meleagris*), ki je vse bolj redka na Ljubljanskem barju, planinskega in Kernerjevega maka (*Papaver alpinum*) ter povsod znanega navadnega jegliča ali trobentice (*Primula vulgaris*) idr.

Ciril Velkovrh

»Tebi kupec!«[1]

Gruh – knjiga s podobami za odrasle

Pred nekaj leti mi je Aleš Bjelčevič ob pogovoru namignil: »Preberi si Gruh Eda Deržaja – ena najboljših alpinističnih knjig sploh. Samo dobi se je pa ne nikjer več,« je še dodal. Ker sem o Gruhu slišal že prej od starih alpinistov – nekateri so se ob omembi tega naslova muzali, drugi pa postali nekam nejevoljni – sem se v antikvariatu postavil v vrsto in čakal. In čez dobro leto sem dobil obvestilo, da jo lahko pridem iskat.

Knjiga, ki je izšla leta 1937 v Ljubljani, je še danes presneto aktualna. Videti je, da se stvari v gorništvu, alpinizmu in planinstvu niso kaj dosti spremenile, in tako si ne morem pomagati, da je ne bi primerjal s Hvalnico norosti Erazma Rotterdamskega. Temelji odnosov v naši srenji so očitno tako globoki, da jih tudi moderni pristopi in nove (neobremenjene?) generacije ne morejo premakniti.

Gruh s podnaslovom Knjiga s podobami za odrasle je samoironična pripoved o razvoju gorništva (ter z njim alpinizma, plezanja in planinstva) in značajev gornikov, tako plezalcev in alpinistov kot tudi planincev, »dolincev« ter podobnih profilov. Pred Deržajem niso varni niti fotoamaterji niti filmarji (scenaristi, režiserji, filmski junaki), predvsem pa se je ustavil pri svetu, v katerem živijo plezalci: tako pri njihovem razmišljanju in križanju osebnih pogledov kot pri bolj oprijemljivi plezalski opremi, njenem razvoju in poimenovanju. Pisec se je še zlasti obregnil ob plezalsko pisanje, literaturo. Če malo pomislimo, je vprašanje tudi danes več kot umestno, leta 1937 pa očitno ni bilo nič drugače. Deržaj je namreč napisal takole: »Njegova (plezalčeva, op. pisca) pisana beseda se zelo razlikuje od misli, ki jih izraža v pogovoru.«

Edo Deržaj (1904–1980) je bil morda prvi, ki je pripadnikom vseh oblik gorništva in še posebno alpinizma v svoji knjigi nastavil ogledalo. Ne samo v be-

sedi, ki je (na srečo) prežeta s humorjem, ampak tudi pri ilustracijah svojega dela. Ne smemo namreč pozabiti, da je bil Deržaj akademsko izobražen slikar in iskan ilustrator. Pa vendar ga sestavljalci Enciklopedije Slovenije niso uvrstili v to delo – ne kot umetnika, slikarja in avtorja 15 knjig, niti kot pomembnega predstavnika predvojne alpinistične generacije in tudi ne kot atleta. Upam, da bo to kdaj popravljeno. Malo manj pa sem optimističen glede ravnanja, razmišljanja in odnosov v gorniški srenji. Glede na to, kako je bilo pred 70 leti, in na to, da tudi danes ni veliko drugače, se upravičeno bojim, da nam pač ni pomoči.

»Za alpinistično turo veljajo naslednja pravila: ko prispeš v kočo, ki si si jo izbral za izhodišče, se vedi tako, da morebitni izletniki in slični smrtniki takoj zaslutijo, da si alpinist posebne sorte. V pozdrav le pokimaj in sedi s tovarišem v skrajni kot sobe. Tu malomarno odvrzi oprtnik z derezami, vrv in cepin. Če imaš v oprti pravilno razmeščene kline in kladivo, bodo takoj rezko zarožljali. V hipu bodo vse oči uprte v vaju. Nato sedita mrkih obrazov, brez besed, v skrajni kot koče. Ko si prepričan, da so se vaju turisti nagledali, prični s sezuvanjem okovank. To delo spremljaj z žvižganjem kakšne žalostinke. Učinek ne bo izostal. Iz oprte vzemi plezalnike, ki jih še počasneje oblači. Pri tem žvižgaj še otožnejšo melodijo. Posebno rahločutnim damam se bodo že pri tem tvojem opravilu zarosile oči.

Brž ko si obut, si prižgi pipo, ki jo mora vsak dober alpinist imeti. Nato pojdita s tovarišem pred kočo in z daljnogledom intenzivno študirajta steno, ki sta si jo izbrala za cilj. Ne pozabi kazati z roko na steno! Publika mora biti točno informirana. Posebno važno je to pri kočah, ki razpolagajo z velikim daljnogledom na stojalu. S tem je namreč podana garancija, da bodo obiskovalci koče drugi dan zanesljivo opazovali vajin odhod v steno.«

Iz dobro obveščenih krogov smo izvedeli, da ima Matjaž Deržaj, sin avtorja Gruha, namen še enkrat izdati knjigo v manjši, bibliofilni izdaji. Lahko rečem, da ima enega kupca že stoodstotno zagotovljenega.

Urban Golob

[1] Tiskano posvetilo avtorja na začetku knjige Gruh

Zarjini planinci

Na prvi dan letošnjega meteorološkega poletja so mladi planinci iz vrtca Zarja Celje končali uspešno planinsko sezono. V programu »Zarjini planinci« je 24 otrok, starih 5 in 6 let, pod strokovnim vodstvom mentoric od novembra do junija opravilo sedem izletov na manj zahtevne okoliške hribe: Hom, Bukovico, Brnico, Svetino, Goro Oljko, Kal in Boskovec na Mozirski planini. Ob igri, pogovoru, raziskovanju in opazovanju so se marsikaj naučili in bili neizčrpen vir mnogih vprašanj. Želele smo, da bi se otroci na izletih lahko sprostili, saj se takrat še bolj pokaže njihova vedoželjnost. Žal se je letos na treh izletih zgodilo, da so bili na označenih planinskih poteh (ne kolovozih) ogroženi, in sicer dvakrat od gorskih kolesarjev in enkrat od motoristov. Le prisebnosti mentoric gre zahvala, da ni bilo nezgode.

Ob tem si zastavljamo vprašanje, kam naj vodimo naše najmlajše, da bodo varni in da bodo sproščeno uživali v naravi.

Manja Rajh

Tabor najmlajših na Komni

Mladinski odsek Kamnik se je spet malce prebudil in združil svoje moči, ki so bile kar nekaj časa malce razpršene naokoli. Odločili smo se, da organiziramo tabor za naše najmlajše, in zelo primerna lokacija se nam je zdela pravljična Komna. Gorsko okolje je za otroke zelo primerno, saj je polno legend, zgodb, čarobnosti. Komna je s svojo podobo tudi tokrat očarala otroke iz osnovne šole Šmartno, ki so bili iz dneva v dan bolj veseli, da smo se skupaj povzpeli nad Bohinjsko jezero.

Štiridnevno dogajanje je bilo pestro. Najprej smo se v pelerinah in z dežniki povzpeli na Komno in se po popoldanski razjasnitvi odpravili še na planino na Kraju. Ker nas je naslednji dan čakala dolga tura, smo poskušali hitro zaspati, a nam razigranost nekaterih otrok ni dala spati. Kljub zaspanosti pa smo se zjutraj zbudili nasmejani in polni energije. Prav taki smo se odpravili do Dvojnega jezera, tam malo pomalicali, potem pa se vrnili na Komno. Pot smo si malce popestrili s tem, da smo se vračali mimo Črnega jezera. Tudi to nas je s svojo lepoto čisto očaralo in »omamljeni« smo zlahka zdržali še zadnji košček poti do doma na Komni. Tretji dan pa je bil po pripovedovanju otrok najzanimivejši. Odšli smo namreč na planino Govnjač in si tam našli primerno steno za plezanje. Prav vsi otroci so se spustili v boj z oprimki in vsi tudi zmagali. K plezanju smo nagovorili tudi Lučko; vsa vesela je prišla na vrh. Na planini smo v popoldanskih urah še malce vozlali in se nato polni vtisov vrnili v kočo. Seveda zadnji večer ni manjkal krst, ki so ga organizirali otroci sami, Franc, Lučka, Matej in jaz pa smo se jim prepustili in res našega radovednega duha niso pustili na cedilu. Zelo so se izkazali. Vsi skupaj smo na koncu presenetili še Franca in mu skupaj zapeli za njegov rojstni dan. Pri tem sta se izkazali kuharici v domu.

Prehitro je prišel zadnji dan in z njim tudi čas za sestop v dolino. Franc nas je po lovski poti popeljal do veličastnega slapa Savica, nato pa smo hitro sestopili v dolino, kjer nas je čakal Matjaž s svojo psičko. Pokazal nam je vse, kar

sta se doslej naučila, in psička je v gozdu poiskala skrite otroke. Ti so bili nad njo navdušeni.

Po uspešno končanem taboru lahko mirno potrdimo pregovor »Slab začetek, dober konec.« To seveda velja za vreme, ki nam je prvi dan nagajalo, zadnji dan pa nas je s toplimi sončnimi žarki lepo pospremilo v dolino. Za konec smo se še malo namočili v jezeru, potem pa se utrujeni odpravili domov.

Za uspešno izvedbo se lahko tako zahvalimo vsem navzočim vodnikom in pomoči prevoznega podjetja Vrankar, ki nam je podarilo prevoz v eno smer, ter PD Kamnik, ki nam bo kril še določen del stroškov. Pa na svidenje drugo leto.

Vlasta Bizjak

Planinski tabor mladih članov PD Sežana

PD Sežana je od 7. do 12. julija 2008 organiziralo planinski tabor za svoje mlade člane v Domu na Gospincu pod Krvavcem. Tabora smo se udeležili učenci od prvega razreda OŠ do srednješolcev. Skupaj z nami so bili vodniki in mentorji Mirjam Frankovič Franetič, Zdravko Papež, Andreja Trobec in vodja mladinskega odseka Mateja Škibin. Cilj tabora je bil spoznavanje novih pohodnih poti, gorskega rastlinstva ter živalstva, predvsem pa je pomembno medsebojno druženje v naravi. Nekaj udeležencev je na taboru opravilo preizkus znanja iz planinske šole za pridobitev zlatega znaka mladega planinca. Pohodi so bili dobro načrtovani in prilagojeni vsem udeležencem tabora, namenjeni pa so bili predvsem spoznavanju bližnjih planin in vrhov. Deležni smo bili predavanj gorskih reševalcev, gasilcev ter izkušenega vodnika PZS, ki nas je tudi vodil po malo zahtevnejši poti. Tabor nam, mlajšim članom, pomeni sprostitev v naravi in gibanje po dolgih mesecih sedenja v šolskih klopeh, medsebojno druženje z vrstniki ter obnavljanje in pridobivanje novih gorniških znanj. Večina stvari, ki jih izvemo na taborih, nam koristi tudi v šoli in v življenju nasploh. Veliko se zabavamo, spoznavamo nove igre, izvemo tudi precej o življenju in ravnanju ob naravnih nesrečah v gorah. Motivacija za hojo v gore nam je tudi Dnevnik mladega planinca, saj ga moramo zapolniti, da osvojimo najprej bronasti, nato srebrni in na koncu še zlati znak, za katerega je potrebno opraviti še preizkus znanja. Tudi drugim otrokom, ki veliko svojega prostega časa namenijo sedenju pred televizijo in računalnikom, priporočam, da se odločijo za aktivni oddih v naravi in si naberejo nove energije za naslednje šolsko leto.

Erina R. Borovič, učenka 8. razreda OŠ dr. B. Magajne Divača

Nova pot na Vremščico

V Sloveniji je več spominskih poti, med njimi so tudi literarne, s katerimi se spominjamo znanih pesnikov in pisateljev: Levstikova, Jurčičeva, Kettejeva, Kosovelova pot, … Eno takih poti smo označili v spomin na našega rojaka, pisatelja in psihiatra dr. Bogomirja Magajne iz Gornjih Vrem. V okviru ŠD Ruj Divača sem pripravila idejno zasnovo projekta. Iz občinskega proračuna smo iz postavke za ohranjanje naravne in kulturne dediščine pridobili nekaj finančnih sredstev, ki so v prvi fazi zadostovala za označitev poti in promocijsko gradivo. Napis na tabli je Magajnova pot z logotipom Brkonje iz njegove pravljice Brkonja Čeljustnik, ki ga je upodobila in oblikovala Nina Vojvoda.

Pot poteka krožno in traja dobre 4 ure. Prične se pri športnem centru Vreme v Famljah in se nadaljuje skozi Vremski Britof v Gornje Vreme, mimo Magajnove rojstne hiše, po široki gozdni cesti nad Gornjimi Vremami do ceste, ki pod Vremščico vodi proti Neverkam in Pivki. Prečka cesto ter se nadaljuje kot široka gozdna pot proti vrhu Vremščice. Z vrha se nadaljuje po grebenu proti Vremam po že markirani planinski poti in mimo vagona LD Timav. Pot ponovno preči cesto in se usmeri navzdol kot gozdna pot, nato pa še po cesti čez predore do Dolnjih Vrem, mimo kužnega znamenja in naprej proti cilju pri športnem centru.

Pot smo odprli ob občinskem prazniku v soboto, 5. julija 2008, ob 8. uri. Pohod smo vodili vodniki PZS, na posameznih postajah pa so mladi člani dramske sekcije TKŠD Urbanščica pohodnikom predstavili zanimivosti krajev Vremske doline. Na cilju nas je pričakala godba na pihala z Mute in pozdravil nas je župan Občine Divača Matija Potokar, ki je udeležencem pohoda razdelil spominske pohvale ter jih počastil z joto.

Naslednje leto bomo uradno začeli s 1. tradicionalnim pohodom po Magajnovi poti, ki bo tisto soboto, ki bo najbližja datumu smrti B. Magajne, to je 27. marca. Pohod bomo obeležili tudi s

promocijskim gradivom, z evidenčnimi karticami pohoda, s kontrolnimi točkami ter z ostalimi napotki za tradicionalne pohode.

Mirjam Frankovič Franetič,
avtorica Magajnove poti

Srečanje pohodnikov na prelazu Weinebene

V petek, 15. avgusta, je na prelazu Weinebene potekalo že 26. srečanje planincev in pohodnikov po evropskih pešpoteh iz avstrijske Štajerske in Koroške ter Slovenije. Več sto ljubiteljev gora je uživalo v čudoviti gorski pokrajini, ki se je bohotila v lepem sončnem vremenu. Iz Slovenije je prišlo veliko planincev. Največjo skupino je tudi tokrat pripeljala Jožica Potokar iz PD Ljubljana Matica, in to že šestindvajsetič zapored. Tovrstna srečanja krepijo prijateljstvo med Slovenci in Avstrijci, hkrati pa omogočajo neobremenjeno in sproščeno izmenjavo mnenj in pobud z obeh strani nekdanje meje. Zbrane so pozdravili Fritz Käfer iz ÖAV Sektion Weitwanderer, Franz Jesse iz ÖAV Koroška, Fritz Brandner iz ÖAV Štajerska in Uroš Vidovič iz PZS. Glavno sporočilo letošnjega srečanja je govorilo o pomembnosti vzgoje in skrbi za mlade kadre v društvenih vrstah. Udeleženci srečanja iz obeh držav smo skupno ugotavljali, da je obiskovalcev gora in s tem planinskih poti ter postojank vedno več, prostovoljnih društvenih delavcev pa vedno manj. Hkrati je tudi starost teh društvenih delavcev vedno višja.

Uroš Vidovič

Vloga PZS pri ohranjanju gorske narave

V sredo, 4. junija, je v prostorih Planinske zveze Slovenije v Ljubljani potekala okrogla miza s temo »Vloga PZS pri ohranjanju gorske narave in njeni pogledi na nastajanje in predlog novega zakona o TNP«. Za uvod je navzoče pozdravila Rozalija Skobe, načelnica Komisije za varstvo gorske narave PZS, in poudarila, da je okrogla miza del tedna planinstva. V nadaljevanju je spregovorila direktorica Triglavskega narodnega parka Marija Markež ter se zahvalila za podporo KVGN oziroma PZS predlogu novega zakona o Triglavskem narodnem parku. Do konca leta bo predlog zakona znova pregledan in dopolnjen. Poudarila je, da je nov zakon nujno potreben, saj je sedanji položaj nevzdržen. Zbrane je nato pozdravil Franci Ekar, predsednik PZS, ki se je za uvod zahvalil KVGN za organizacijo okrogle mize kot pomembne aktivnosti v tednu planinstva. Poudaril je vlogo PZS kot krovne planinske organizacije na področju varovanja narave. Posebej je omenil problematiko sodelovanja z državnimi organi. Pogrešamo javne razpise za ekološko sanacijo planinskih postojank, ki so bili obljubljeni

S klikom do vseh člankov naše revije vse do leta 1986!

Z veseljem obveščamo bralce, da smo na spletno stran www.pvkazalo.si postavili dodatnih 14 letnikov poskeniranih izvodov naše revije, kar nam je omogočila donacija Fundacije za šport. Sedaj je možno s pomočjo elektronskega kazala priti do kopij vseh objav od letnika 1986 do 2007 (več o tem, kako to storimo, smo opisali na zadnji platnici lanske decembrske številke). V vseh člankih je omogočeno optično prepoznavanje znakov, tako da je mogoče besedila kopirati in po želji uporabljati.

Zelo radi bi poskenirali in dali na razpolago vse letnike od prvega, 1895, zato

iščemo podpornike,

ki so pripravljeni finančno pomagati.

Skeniranje posameznega letnika stane od 100 do 200 € (odvisno od debeline). Za skeniranje vsega preostalega potrebujemo še okoli 10.000 €. Če ste pripravljeni pripomoči k izvedbi tega projekta, nam prispevke lahko nakažete na račun 05100-8010489572, sklic 0522, ali nam to sporočite na naslov pv@pzs.si.

Uredništvo

in so žal do danes ostali neuresničeni. Pomembna je vključitev varuhov gorske narave in gorskih stražarjev v nadzor na terenu. Imeli bi podoben status kot nadzorniki TNP. Problematiko izvajanja nadzora, ki izhaja iz novega zakona o planinskih poteh, je označil za primer črke na papirju brez konkretnega izvajanja nadzora v naravi. Vključitev strokovnjakov iz vrst PZS v tovrstne aktivnosti je nujna. V nadaljevanju je Milan Naprudnik predstavil vsebino in pomen Alpske konvencije. Čeprav je državni zbor konvencijo ratificiral, ni zaslediti izvajanja v praksi. Predsednik PZS je še pojasnil, da je delegacija PZS izročila gradivo o problematiki neizvajanja Alpske konvencije predsedniku R Slovenije Danilu Türku. Hkrati je bilo poslano na vlado, ministrstvu za okolje in prostor ter ministrstvu za šolstvo in šport. Žal je bil odziv neustrezen. Rudolf E. Skobe, podpredsednik PZS, je predstavil povezanost planinstva oziroma PZS s predlogom zakona o TNP. Izrazil je začudenje, da minister Podobnik v ekspertno skupino za pripravo predloga zakona o TNP ni povabil PZS. Po posredovanju je PZS podala pripombe in predloge. V imenu gospodarske komisije PZS je spregovoril Danilo Sbrizaj, generalni sekretar PZS. Vrnil se je dvajset let v preteklost, ko je takratna GK začela ekološko sanacijo planinskih postojank. Že leta 1991 je potekal posvet z delovnim naslovom »Kako narediti naše planinske postojanke prijaznejše do okolja«. Povedal je, da se tudi komisija za planinske poti PZS pri svojem delu vključuje v varovanje narave. Vgrajuje se veliko več lesa in manj kovinskih varoval, naravovarstvene vsebine pa so sestavni del izobraževanja markacistov. Predstavnik mladinske komisije PZS Nejc Kosednar je predstavil aktivnosti mladih na področju varstva gorske narave. Te so vključene tako na področju izobraževanja kot v preostale akcije MK PZS.

Uroš Vidovič

Slovesnost na Gorjancih

PD Novo mesto ob velikem šmarnu že tradicionalno pripravlja srečanje planincev MDO Dolenjske in Bele krajine pri planinski postojanki pri Gospodični. Letos se je precej pohodnikov iz Novega mesta do Gospodične odpravilo peš. Planinsko srečanje je bilo tokrat še posebej slovesno, saj so počastili 85-letnico poimenovanja vrha Gorjancev po Janezu Trdini, spomnili pa so se še drugih planinskih obletnic. Bogat kulturni program so popestrile pevske skupine, glasbeniki, folklora … Ob tej priložnosti sta predsednik PD Novo mesto Jože Perše in predsednik PZS Franci Ekar podelila pohvale in častne znake PZS najbolj prizadevnim in delavnim članom PD Novo mesto za prostovoljno delo v društvu. V osrednjem nagovoru je predsednik PZS poudaril, da slovensko planinstvo nadaljuje izvajanje planinskih aktivnostih na vseh področjih svojega dela – predvsem pri izobraževanju svojih članov ter pri ohranjanju in varstvu gorskega sveta. Dotaknil se je tudi zanimivih statističnih rezultatov, po katerih smo Slovenci šesta svetovna planinska velesila in prvi v primerjavi števila članov na število prebivalstva. Med drugim je govoril tudi o zavarovanju planincev. Planince je pozdravil še Marjan Hribar, direktor Direktorata za turizem Ministrstva za gospodarstvo, in povedal, da se odgovorni zavedajo, da bo za planinsko infrastrukturo potrebno kakovostno poskrbeti, še posebej s finančnimi oblikami pomoči, kajti slovenska turistična ponudba gorske ga sveta ne bi bila tako privlačna in bogata, če ne bi bilo planinske infrastrukture s skoraj 170 objekti, z 8240 km planinskih poti, literaturo, zemljevidi, s priročniki … Župan mestne občine Novo mesto Alojz Muhič je obljubil, da bo novomeškim planincem še naprej pomagal pri uresničevanjih planinskih programov.

Popoldne je bila pri sv. Miklavžu tudi »planinska maša«, katere se je udeležilo precej pohodnikov.

Indok PZS

Podor pod Toscem odstranjen

Idrijsko podjetje Kaskader je od 14. do 20. julija odstranjevalo skale podora, ki je zasul priljubljeno planinsko pot, ki vodi z Rudnega polja proti Vodnikovemu domu in naprej proti Triglavu. Pot je zdaj očiščena v celoti in je v prvotnem stanju. Odstranjeni so tudi vsi labilni bloki, ki so jo ogrožali. V podjetju ocenjujejo, da so odstranili približno 600–700 m^3 skal. Največja je imela kakih 100 m^3, ena okoli 40 m^3, veliko pa jih je imeo 2–5 m^3 prostornine. Ker je bil kopač zaradi prenosa s helikopterjem majhen (1500 kg), so morali skale drobiti z miniranjem.

Ker pa se vseeno še vedno lahko odlomi kakšna posamezna skala, bo treba na obeh straneh poti, ki prečka mesto podora, postaviti opozorilni tabli, ki naj mimoidočim sporočata, da gre za še vedno aktiven podor in da je zadrževanje pod njim zaradi možnosti padajočega kamenja lahko zelo nevarno.

Indok PZS

Podpis pogodbe za zgraditev Slovenskega planinskega muzeja

V četrtek, 7. avgusta 2008, je bila slavnostno podpisana pogodba z izvajalcem graditve objekta in izvajalcem strokovnega nadzora 1. faze projekta »Slovenski planinski muzej«. Podpisniki: investitor, občina Kranjska Gora – župan Jure Žerjav, Franc Stegnar – direktor podjetja »Kovinar« gradnje ST., d.o.o., izvajalec graditve objekta – in Ljubo Žnidar – glavni direktor podjetja DDC, svetovanje, inženiring, d.o.o. Graditev se je začela 22. julija 2008. Prva faza je po projektu ocenjena na 3.200.000 evrov. Viri sredstev so: 1.650.000 evrov iz evropskih strukturnih skladov, 650.000 evrov občina Kranjska Gora, 500.000 evrov ministrstvo za kulturo, preostanek pa se je obvezala pridobiti Fundacija Avgusta Delavca. Planinska društva so se na srečanjih v aprilu in maju 2008 obvezala, da bo vsak član PZS (PD) zagotovil po 3 evre na člana in s tem dobil vstopnico za Slovenski planinski muzej. Pričakovana vrednost in sredstva so ocenjeni na približno 160.000 evrov. Ob slovesnem podpisu pogodbe Slovenskega planinskega muzeja je vodja projekta Miro Eržen predstavil potek priprav in izvedbo graditve muzeja in opisal vzporedni potek priprav na vsebinske zasnove. Predsednik PZS Franci Ekar pa je v nagovoru še posebno poudaril:

»Od pobud, želja in idej o zgraditvi Slovenskega planinskega muzeja smo prešli h konkretnim dejanjem in dejanski zagotovitvi sredstev za prepotrebno investicijo v zgraditev »hrama« slovenskega domoljubja, pri katerem ima slovensko planinstvo od vsega začetka izjemno vlogo in zasluge za ohranitev in razvoj slovenstva, še posebno pa za ohranitev dosežkov, trajnih vrednot slovenskega planinstva, ki so dosegle in presegle mednarodno primerljivost svetovno razvitega planinstva. To se vrednote izjemnega in večnega pomena za narod in državo. To je tudi osnova za promocijo Slovenije v najrazvitejših predelih sveta.

V tem izjemnem planinsko-zgodovinskem trenutku pa mi je v veliko veselje, da lahko najbolj neposredno in planinsko iskreno čestitam županu, svetnikom in občanom občine Kranjske Gore ob prazniku občine, ki ga ta tudi zaznamuje planinsko v spomin na Triglav in Aljažev stolp. Občina Kranjska Gora se je znova izkazala z izjemnim darilom slovenskemu planinstvu, ko se je tako aktivno in prepričljivo vključila v zgraditev Slovenskega planinskega muzeja. To je tudi trenutek, da se v imenu vsega slovenskega planinstva, članstva PZS, iskreno zahvalim za delo in vsa dejanja, ki so od idej, naporov in dokazovanj pripeljala do starta in dejanja resničnosti.«

Indok PZS

Predstavitev planinsko-izletniškega vodnika Pot Karla in Žige Zoisa

V sredo, 20. avgusta, je bila v Stekleni dvorani Kongresnega centra JGZ Brdo predstavitev vodnika Pot Karla in Žige Zoisa, ki ga je Komisija za varstvo gorske narave pripravljala kar dve leti. Pobudo za pot je dal predsednik PZS Franci Ekar. Pot je posvečena bratoma Zois, ki sta pred več kot 200 leti živela na gradu Brdo pri Kranju. Karel Zois je kot eden prvih slovenskih botanikov proučeval rastline na območju Kamniško-Savinjskih Alp, Žiga Zois pa je deloval kot znanstvenik, ornitolog in mineralog. Pot je bila odprta že ob dnevu Zemlje, posvečena pa je bila tudi predsedovanju naše države Evropski uniji. Poteka po že obstoječih markiranih planinskih poteh. Ob njih so nameščene informativne table, ki obiskovalce poučijo o naravnih vrednotah ob poti, o rastlinskih in živalskih vrstah, predvsem pa opozorijo na pomen obeh bratov in na slovensko kulturo in naravo v gorah, saj je celotno območje Kamniško-Savinjskih Alp opredeljeno kot pomembno območje izjemne narave in je vključeno v evropsko omrežje Natura 2000. Na tem območju so ohranjene tudi nekatere ogrožene in zavarovane rastlinske in živalske vrste.

Predstavitve planinsko-izletniškega vodnika so se udeležili njegovi avtorji in ostali sodelavci, ki so pripomogli k temu, da je izšel: vodstvo PZS, člani Komisije za varstvo gorske narave, člani Planinske založbe, ljubitelji gorske narave in predstavniki medijev. Načelnica KVGN je spregovorila o pomenu poti, Nada Praprotnik o življenju in delu obeh bratov in o botaničnih zanimivostih ob poti, Franci Ekar o pomenu naravovarstvenih poti in drugih načrtovanih projektih, Ana Barbič o namenu poti in Milan Naprudnik o odnosu države oziroma Ministrstva za okolje in prostor do tega projekta, ki ni zgolj planinski. Projekt je vodil Milan Naprudnik, pri njem pa so sodelovali še Komisija za planinske poti z načelnikom Tonetom Tomšetom, kustosinja Prirodoslovnega muzeja Slovenije Nada Praprotnik, velika poznavalka življenja in dela obeh bratov Zois, ter strokovnjaki z Zavoda za varstvo narave iz Kranja Tadeja Šubic, Sonja Rozman in Dair Arimaspu. Urednica je Ana Barbič. Vsem se v imenu Komisije za varstvo gorske narave UO PZS za strokovno opravljeno delo najlepše zahvaljujem. Zahvala velja tudi JGZ Brdo oziroma Protokolu RS, ki nam je omogočil predstavitev.

Ob zaključku so bile predstavljene obvestilne table, ki bodo nameščene na planinskih kočah in bodo obiskovalce seznanjale z naravnimi vrednotami, poleg njih pa bodo kontrolni žigi, ki si jih boste pohodniki za spomin na prehojeno pot odtisnili v vodnik (cena vodnika je 11 EUR) ali na dodatni kartonček. Izpolnjen kartonček lahko pošljete na Planinsko zvezo Slovenije, Komisija za varstvo gorske narave, Dvoržakova 9, p. p. 214, 1001 Ljubljana. Nagrada za celotno prehojeno pot je prelepa značka z logom poti. Ker je naravovarstvena pot poučna in zanimiva, jo priporočamo predvsem šolski mladini. Moto poti pa je: Spoznajte, občudujte in varujte naravne zaklade na območju Poti Karla in Žige Zoisa!

Rozalija Skobe

1. kongres DAV v Dresdnu

Od 8. do 12. julija 2008 je v Dresdnu potekal 1. kongres Nemškega planinskega društva (DAV). Na srečanje so bili kot gostje povabljeni tudi predsedniki planinskih zvez Švice, Avstrije, Južne Tirolske in Slovenije. Udeležencev je bilo preko 700, sodelovali pa so v naslednjih tematskih skupinah: gorski športi in narava, gorski športi, klimatske razmere, narava, planinska množičnost, Alpe med ekonomsko motiviko, funkcionalnostjo in naravnimi rezervati, vizije in nove smeri razvoja. Na kongresu sta se srečala tudi predsednik PZS Franci Ekar in Dominik Siegrist, predsednik Mednarodne komisije za varstvo Alp (CIPRA). Slednji je opozoril na zelo nevarno 'razprodajo' Alp in na veliko škodljivost snežnih topov, ki so za občutljivo gorsko okolje zelo obremenjujoči. Preudarne in strokovne obravnave je potrebno tudi vprašanje preusmerjanja alpskih voda v topove in prečrpavanje voda, ki so glavni vir za produkcijo umetnega snega. Opozoril je tudi na 'mega' turistični projekt 'Tyrol city', ki za gorsko okolje predstavlja zelo veliko nevarnost. Na srečanju so s predavanji in predstavitvijo svojih stališč sodelovali tudi znani alpinisti (npr. Robert Jasper, Ueli Steck). Na kongresu sta se srečala predsednik PZS in predsednik CAA Jozef Klener, nekoč predsednik DAV, ki sta že 'stara znanca'. Ob tej priliki sta se dotaknila vedno bolj aktualnega vprašanja o nastanku planinske zveze EU, kajti le enotno organizirano članstvo planinskih organizacij članic EU bo imelo vstop v bruseljske pisarne. Govorila sta tudi o ponovni vključitvi DAV v UIAA.

Indok PZS

Zaslužni za SPD

V letu, ko proslavljamo 115-letnico SPD, je prav, da se spomnimo tudi ljudi, ki so orali ledino organiziranega slovenskega planinstva. Avgusta sta bili obletnica smrti Frana Kocbeka (*26. 1. 1863, † 7. 8. 1930) in obletnica rojstva v Argentini umrlega dr. Vojka Arka (*19. 8. 1920, † 9. 3. 2000).

Fran Kocbek je bil rojen v Slovenskih goricah, učitelj v Savinjski dolini, ustanovitelj Savinjske podružnice SPD v Mozirju leta 1893 ter graditelj poti v Grintovcih in prve slovenske planinske koče na Molički planini pod Ojstrico leta 1894. Grob ima v Gornjem Gradu. 30 let je bil predsednik Savinjske podružnice SPD in kot učitelj v Gornjem Gradu organizator planinskega življenja v Zgornji Savinjski dolini in pobudnik narodne samozavesti. Prijateljeval je z uglednim univerzitetnim učiteljem iz Gradca prof. Johannesom Frischaufom, ki je raziskoval Grintavce in bil naklonjen Slovencem.

Najpomembnejše Kocbekovo delo sta bili blagoslovitev prve slovenske planinske koče v Grintovcih na Molički planini 16. 8. 1894 in nadelava slovenske poti na Ojstrico.

Po prvi svetovni vojni so njegovi mlajši sodelavci leta 1927 oboje opustili in se preselili v nekdaj nemško kočo na Korošici. Ko so domačini leta 1997 v okviru Gorniškega kluba Skala začeli obnavljati razvalino Kocbekove koče ob že prej obnovljeni kapeli v Kocbekovo zavetišče, so se gorniki odločili, da znova trasirajo tudi Kocbekovo pot – Slovensko na Ojstrico. Leta 2002 so za Malo Ojstrico blagoslovili Aljažev stolpič (škof Alojz Uran) za vpisno knjigo, ki zdaj krasi to grebensko pot na Ojstrico. Tako je bilo v čast 10-letnice samostojnosti in državnosti vzpostavljeno enako stanje kot v obdobju potrjevanja slovenske samobitnosti.

Dr. Vojko Arko je bil rojen v zdravniški družini v Ribnici, leta 1944 je diplomiral na pravni fakulteti v Ljubljani, leta 1947 pa doktoriral v Padovi. Kot zaveden Slovenec in demokrat je bil preganjan, zato se je leta 1948 odločil za emigracijo v Argentino. Tam je najprej v okviru ministrstva za javna dela opravljal razna fizična in uradniška dela. Leta 1949 se je naselil v Bariločah pod Andi. Tam je opravljal razna uradniška dela in se ukvarjal s trgovino. Grob ima v Bariločah na andskem pokopališču pod Lopezom.

Že od mladosti je bil povezan z gorami in vsestransko aktiven kot organizator, publicist in pisatelj. Tako je bil leta 1951 med ustanovitelji SPD v Bariločah in je kmalu postal »duša« slovenskega in bariloškega andinizma. Vse je zapisal, objavljal (tudi v PV) in pisal knjige s planinsko dokumentarno tematiko. Tako so nastale knjige Dhaulagiri z Dinkom Bertoncljem, Zgodbe z Nahuel Huapija, Ljubezen po pismih, Cerro Shaihuegue. Poleg tega je skrbel tudi za glasilo SPD Gore, ki je v 45 letih izšlo sedemkrat, nazadnje v sodelovanju z PD Celje.

V njegov spomin sem izbral njegove besede iz korespondence po srečanju ob 45-letnici SPD v Bariločah februarja 1996.

4. oktobra 1996 je čestital SGK Skala za obnovitev križa na Škrlatici in si od vsega srca želel, da bi SSK prinesel sadove. Ideja SSK mu je bila všeč, toda leta mu niso dopuščala, da bi se resnično zavzel zanjo. Zahvaljuje se za organizacijo srečanja ob 45-letnici SPD Bariloče leta 1996, ki mu je »naklonilo nepozabne dneve na Capilli in v Bariločah. S tem so se mi izpolnile dolgoletne želje, da bi bil slovenski andinizem priznan od slovenske planinske organizacije.«

29. marca 1999 (o problemu zbornika Slovenski andinisti): »Res bi rad videl, predno se preselim v večnost, da taka knjiga še izide, saj bi zaključila v kulturnem pogledu ‚šumsko dobo', prav kot je kočica na Capilli s sodelovanjem planincev iz Slovenije zaključila v športnem pogledu zanimivo slovensko andinistično razdobje. Slovenski andinizem je pač del slovenske planinske kulture, saj čisto športno bi se tukaj lahko udejstvovali v argentinskih organizacijah.«

18. maja 1999 (ob odpovedi Francija Savenca): »Ta vest me je zadela, zmeraj sem računal, da si bo našel čas za delo, o katerem se več let zgovarjava. A je seveda bolje, da je zdaj odpovedal, kot pa da bi obljubil in potem ne naredil, kar smatramo tukaj za tipično argentinsko navado. Zdaj bi se torej morali odločiti za kakšno drugačno pot do zbornika. Sam prav dosti več ne zmorem in je tudi potrebno, da se loti dela nekdo, ki živi v Sloveniji in blizu tiskarne, ki bi prevzela tisk. Od tukaj bi prav rad pomagal, kolikor še zmorem.«

8. decembra 1999: »Ker se bliža konec leta, je prav, da se spomnimo prijateljev, zlasti tistih iz stare domovine, ki so prišli pogledat, kako so bariloški slovenski gorniki nadaljevali planinsko misel Juga in Tuma v patagonskih Kordiljerah.«

Dr. Vojko Arko je umrl v osemdesetem letu, leta 2000. Slovenski gorniki so njegovi sestri, gospe dr. med. Ireni Arko, ob tem sporočili: »Arhitekt Jože Plečnik je v Križankah pustil napis: Minljiv si, le tvoja dela so tvoj spomin. Vaš brat dr. Vojko si je z delom za slovenstvo pod Andi izpisal trajen spomin. Vsi, ki smo ga imeli priložnost srečati, se ga bomo vedno spominjali. Bil je duša slovenskega andinizma in je bil srečanja ob 45-letnici izredno vesel. To je naša tolažba in obveza za zbornik, ki si ga je želel.«

Za 50-letnico SPD Bariloče, leta 2001, so mu slovenski gorniki – skalaši ponesli na grob zlati lipov list z napisom v slovenščini in španščini: dr. Vojku Arku, alpinistu, gorniku, andinistu, Slovencu in Argentincu, za zvestobo in svetovljanstvo. Planinci in gorniki iz Slovenije.

Zbornik V kraljestvu kondorjev in neviht je leta 2001 izdala Mohorjeva družba Celje, uredil pa ga je Marijan Eiletz, Slovenska kulturna akcija Buenos Aires.

Franc Zabukošek

Ob stoti obletnici rojstva Karla Kuharja

27 . marca letos smo se spomnili stote obletnice rojstva Karla Kuharja – planinca, alpinista, gorskega reševalca, botanika iz Beljaka, človeka, ki je vse življenje namenil goram, planinstvu in gorskemu reševanju. Gore in planinstvo v vsej svoji mogočnosti so povsem zaznamovali njegovo srčnost in duhovnost. Njegova mala trgovina v Beljaku je bila najboljša posredovalnica in informacijska točka o planinstvu in dogajanju v gorah. Tam je vsak planinec vedno našel prijazno besedo ter dobil izčrpne podatke in navodila o gorah in vsem, kar je treba vedeti o dejavnostih v njih. V teh sto letih je postal prava legenda, njegova trgovinica pa skoraj popolno evropsko planinsko središče za planinsko informiranje, še posebno za slovenske planince, saj so se vedno tudi k njemu zatekali po pomoč, posredovanje, nasvete in izpolnjevanje vseh mogočih prošenj. To je bilo aktualno predvsem v tistih časih, ko so meje omejevale uvoz alpinistične reševalne opreme, pa tudi mednarodne alpinistične in planinske dejavnosti in odprave. Posebno pozornost je Karel Kuhar namenjal planinstvu in ljudem z območja treh dežel: Furlanije, Slovenije in Koroške. Ne smemo pozabiti, da je bil prav on leta 1965 pobudnik za začetek srečevanja planincev iz Slovenije, Koroške in Furlanije. Nastala so prijazna strokovno-aktualna delovna planinska srečanja, ki so odpirala meje tudi z re-

ševanjem administrativnih ovir. Zato nas še posebno obvezuje spomin nanj, na njegovo iskreno planinsko srčnost in odprtost ter pomoč, ki nam jo je namenjal. Prav te odlike ter njegovo človeško skromnost in ponižnost je treba gojiti, biti nam morajo vzor in obveza za ohranjanje res spoštljivega spomina na cenjenega in spoštovanega Karla Kuharja.

Bil je tudi »večni« inovator, saj si je nenehno prizadeval za izboljšave planinske in reševalne opreme. Znane so njegove t. i. »toplotne vreče« za ogrevanje podhlajenih ponesrečencev. Enako pomembna je njegova pobuda glede naprave za saniranje oz. izboljšanje stanja poškodovane hrbtenice. Stalno je skrbel za pomoč ponesrečenim v gorah, ne glede na njihov socialni in gmotni položaj. Bil je vzor delavnosti, skromnosti, človečnosti, pokončnosti in zanesljivosti. Tako so ob stoti obletnici rojstva Karla Kuharja zapisali beljaški planinci, alpinisti in gorski reševalci. Mi Slovenci pa se spominjamo, da nas je s prijatelji povabil v Visoke Ture; v njih smo presmučali dobršen del koroško-tirolskih turnih spustov. Seznanjal nas je z varovanjem gorskega sveta, še posebno flore. Alpski arboretum na Dobraču je njegova zasluga. Tudi Pot prijateljstva treh dežel so speljali na njegovo pobudo. Prijateljeval in sodeloval je s številnimi, ne le gorenjskimi alpinisti in reševalci. V trdni navezi je bil tudi z Mihom Potočnikom, Ivom Valičem in veliko drugimi. V obdobju odprtosti, kakršno je zdaj v Evropi, bi lahko rekli, da je bil odličen primer pravega planinskega Evropejca, ki se je dokazoval in potrjeval z dobrimi deli.

Franci Ekar

Iztok Bernetič

So ljudje, ki živijo hitro, kot bi slutili prezgodnjo smrt. Tako sprejemamo danes Iztokov odhod v večnost njegovi planinski prijatelji, člani PD Sežana. Med nami je bil človek, ki nikoli ni znal reči ne. Preudaren v pobudah, kritičen do vsega, kar smo skupaj načrtovali in naredili. Hitro je prerasel obdobje mladostne zasanjanosti in nas vselej vzpodbujal z nasveti zrelega, izkušenega človeka. Nikoli ni postavljal gradov v oblakih, njegovi gradovi so bili življenje, polno izzivov in zahtevnih nalog.

Član PD Sežana je postal leta 1972, v organih društva pa je bil aktiven vse od leta 1975 do smrti, ki je nepričakovano prekinila njegovo življenje. Aktivno je deloval v komisiji za orientacijo, nekaj časa je bil tajnik, potem gospodar društva, bil je njegov podpredsednik in tudi predsednik v letih od 1996 do 2000. Prav v času njegovega predsedovanja se je zgradila koča na Kokoši. Dejaven je bil tudi pri postavitvi plezalne stene v prostorih OŠ Divača in še marsikaj bi lahko omenili …

Hvala ti, Iztok, za vse! Odšel si, tvoja dejanja so ostala. Hvala za skupne planinske korake, ki smo jih s teboj in ob tebi ubirali po naših lepih planinah in gorskih poteh. Skupaj smo osvajali tudi vršace v tujini. Ko smo se vračali domov, smo si vselej rekli: »Tako lep je svet, najlepši pa je kotiček, kjer gnezdiš, kjer toplote in sonca niti zima ne vzame, saj sta toplota in sonce v ljudeh!«

Dragi Iztok, ob slovesu od tebe, ki je veliko prerano, naše duše ihtijo. Zvesti bomo ostali tvojemu odkritemu pogledu in poštenim dejanjem ter spominu nate. Nastala je boleča vrzel, ki jo bo zapolnil čas, spomin nate pa bo večno živel.

Edvin Furlan in Mirjam Frankovič Franetič

Planinskemu prijatelju Alešu Goropekarju v slovo

Vrhniški planinci – še posebno člani pohodne skupine Lintverni – smo se v petek, 1. avgusta 2008, z bolečino v srcu poslovili od planinskega prijatelja Aleša Moharja – našega dragega Lintverna Goropekarja. Še pred dobrim mesecem smo skupaj odkrivali lepote Ardenov, se smejali na manj kot 500 m visokem, a najvišjem vrh Belgije ter se, tako kot se mi Lintverni vedno znamo, prešerno spominjali naših dosedanjih pohodov in z optimizmom kovali načrte za prihodnje skupne planinske poti. Kdo bi, dragi Aleš, takrat lahko pomislil, da bo to naše zadnje skupno druženje. A življenje je včasih tako kruto in kar naenkrat je vsega konec. Bil si eden prvih članov naše pohodne skupine in še dobro se spomnim, kako so te ustanovitelji skupine na priporočilo Funckovega Janeza, sicer s kančkom zadržanosti, kot do vsakega novinca, sprejeli medse. A že s prvim pohodom si razblinil vse dvome in več kot upravičil naše zaupanje. Postal si eden najprepoznavnejših, mirno lahko rečem najbolj udarnih Lintvernov. Manjkal nisi skoraj na nobenem pohodu ali izletu, pa tudi na naših mesečnih druženjih ne. Bilo te je eno samo veliko veselje! Skupaj smo osvajali slovenske griče, hribe in gorske vršace, skupaj preživeli nešteto enkratnih, neponovljivih druženj po planinskih kočah, gosti-

ščih, kmečkih hišah in tudi po senikih. Bogate gorniške izkušnje, ki si si jih nabral na planinskih turah s svojo družino, prijatelji ali pa čisto sam, so bile za nas Lintverne izredno dragocene. Včasih si hotel celo več, kot smo mi drugi hoteli ali zmogli, včasih si tudi izzival usodo in to smo ti kdaj pa kdaj tudi odkrito povedali. Tudi na tvojo pobudo smo se odpravili na Veliki Klek, na Mont Blanc in na mnoge zahtevne plezalne poti v naših gorah. Kako zadovoljen si bil avgusta lani, ko smo končno opravili z Lepim Špičjem, in kako vesel, ko je bila sprejeta odločitev za letošnji pohod na Triglav po zahtevni poti čez Plamenice. Ravno zahtevne planinske poti, brezpotja ter teže dostopni vrhovi so bili zate večni gorniški izzivi. Je bilo potem sploh čudno, da si bil idejni oče in neformalni vodja »Špitzpobov« – fizično najbolj pripravljenih Lintvernov, s katerimi si ubral marsikatero bližnjico in osvojil kar nekaj teže dostopnih vršacev?

Planinsko društvo Vrhnika te je lani poslalo na vodniški tečaj za A-kategorijo planinskega vodnika Planinske zveze Slovenije. Uspešno si ga opravil. Spoznal si nove kvalitete »hribolazenja« – kvalitete, ki bi jih s ponosom prenesel na preostale planince, da bi bile naše poti še varnejše. Želel si, da bi v naslednjem letu opravil tudi tečaj za vodnika B-kategorije – vodnika na zahtevnih kopnih turah. Za teboj, dragi planinski prijatelj, bo ostala praznina tudi na poteh na našo Planino. Opazili jo bodo vrhniški planinci – za klopjo in mizo pred zavetiščem –, v zimskem času pa na tvojem stalnem prostoru za pečjo. Planina je bila po svoje tvoj drugi dom in na njenih pobočjih si našel tudi večni mir in pokoj.

Prijatelj Aleš, dolg in hiter je bil tvoj planinski korak, a žal je zastal za vedno. Ko se bomo mi Lintverni čez kake tri tedne spet odpravili v gore, boš z nami. Ne fizično, ker tega žal nikoli več ne bo, a tvoj duh se bo na planinskih poteh ovijal okoli nas in ko bomo zastali pred kako težavo, se bo nekje daleč spredaj zaslišal tvoj glas: »Kaj je zdaj, ali smo Lintverni ali nismo!« In naš korak bo postal močnejši, hitrejši, še odločnejši. A nekaj ti obljubimo: ko bomo letos ali enkrat v prihodnje lezli tam okoli našega očaka Triglava, bomo vsaj za trenutek zastali ter pogledali proti Zahodnim Julijcem, proti dvema tvojima velikima neuresničenima gorniškima izzivoma: Višu in Montažu – in verjemi, naše misli bodo samo s teboj.

Hvala ti, Aleš – naš planinski prijatelj – za vse lepe skupne trenutke; počivaj v miru, nam Lintvernom tako dragi – Goropekar …

Kako poznamo naše gore?

Katera gora je na sliki?
Pravila naše igre smo objavili v januarski številki. Odgovore sprejemamo do 25. septembra. Spletna trgovina **www.kibuba.com** tokrat za nagrado ponuja majico Dardaj z izbranim motivom. Če boste odgovarjali po elektronski pošti, uporabite naslov **uganka@pzs.si**. Poslati nam morate popoln naslov in davčno številko.

Rešitev iz prejšnje številke:
Nevihta na sliki se je pripravljala nad Kalškim grebenom, slikana pa je bila s pobočij Storžiča. Prejeli smo 26 pravilnih odgovorov, le eden reševalec pa se je zmotil in trdil, da je na sliki Košutnikov tur (verjetno je mislil turn!). Žreb je dodelil nagrado, klobuk Deluge, našemu zvestemu in duhovitemu reševalcu Samu Jemcu iz Tržiča. Kot vsak mesec nam je svojo rešitev popestril s kratko zgodbo:
»Tankist? Se bo usedel v v prav tem trenutku vžgani goseničar, iz katerega se je tako močno pokadilo? Vitez? Bo zajahal zmaja, ki ukročen namesto ognja sedaj divje puha le cele oblake? Ja, ampak tisti tankist ima nekam čudno opremo. Čelada bi še nekako šla. Ampak da je rdeče barve, pa njegova majica tudi? In njegova drža ni prav nič vojaška. Dozdeva se mi, da je celo ženskega spola. Ne, definitivno ni tankist! Torej vitez? Hmm, kaj ne bi moral imeti oklepa, medtem ko tale deluje nekam futuristično za srednjeveško sceno? Eh seveda, kaj fantaziraš, kasač bo! In tistole ni noben tank ne zmaj, temveč navaden konj z zares bujno grivo. Komaj čaka, da se njegov gospodar(ica) povzpne nanj in oddirja par krogov. To bo, ja. Saj se razločno vidi namero jahača, ki se v razkoraku namerava povzpeti v njegovo sedlo … Beee, pa ja de? A nisem zadnjič srečal eno tako pojavo nekje v hribih. Ma seveda, tistile tamle je en čisto navaden hribovc(ka). No, mogoče ne čisto navaden, saj čelada ni ravno atribut te navadnosti. In konj – ja, konj je lahko včasih tudi oznaka za nekoga, ki je malce neroden. Nerodnost pri uganjevanju, ko zamenjaš hrib za žival? Domišljija? Brainstorming, da bi le razvozlal hudo zagonetko … Ejga, a nimaš v roki PV, to pa je hribovska revija in ne Obramba ali Grimmove pravljice?! Štekaš: PV – hribi. Torej bo držalo, na fotki sta hribovc in hrib. Prej omenjeno sedlo je res sedlo. Hribovc pa bi se moral pošteno odgnati, da bi pristal v njem, saj Storžič ni poleg Kokrskega sedla, da bi kar skočil nanj. Ni pa toliko stran, da ga naš 'jahač' ne bi videl, kot je opazil tudi nevihtno dogajanje nad Kalškim Grebenom …«

Andrej Stritar

kibuba
spletna trgovina z gorniško opremo

GorskeSledi
www.gorske-sledi.com
Športno
Okoljevarstveno
Informativno
Kulturno
Poučno
Oddaja, ki prinaša delček gorskega sveta tudi v vaše domove.
Na TV Pika - vsak prvi četrtek v mesecu, ob 22.15.
video OSKAR
www.video-oskar.com

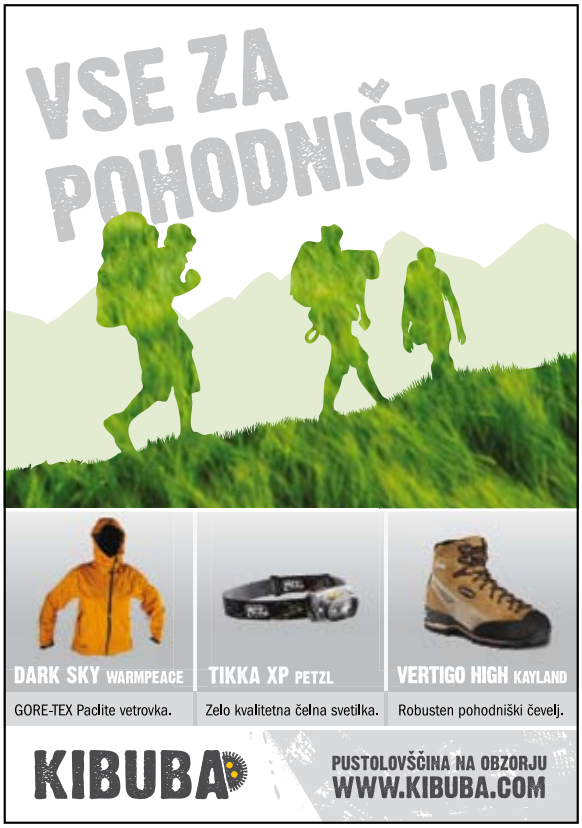
VSE ZA POHODNIŠTVO
DARK SKY WARMPEACE
GORE-TEX Padlite vetrovka.
TIKKA XP PETZL
Zelo kvalitetna čelna svetilka.
VERTIGO HIGH KAYLAND
Robusten pohodniški čevelj.
KIBUBA
PUSTOLOVŠČINA NA OBZORJU
WWW.KIBUBA.COM

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:
ob četrtkih ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave
Vabljeni k poslušanju!
RADIO OGNJIŠČE

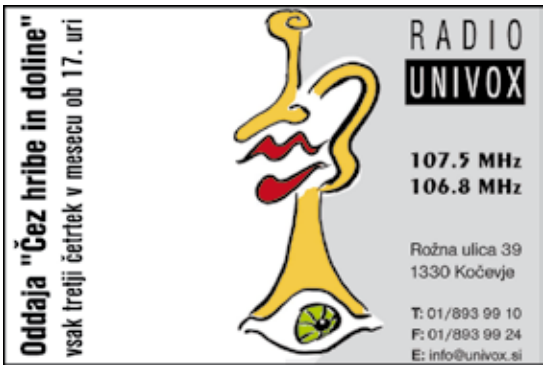
Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri
RADIO
UNIVOX
107.5 MHz
106.8 MHz
Rožna ulica 39
1330 Kočevje
T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

Udobje se začne z nogavicami LORPEN - Uživajte vaš L.I.F.E.

Lorpen Innovative Fit Elements

VRHUNSKE TEHNIČNE NOGAVICE ZA GORNIŠTVO, SMUČANJE IN OSTALE ŠPORTE V NARAVI

Lorpen
Innovative Technical Socks

UVOZNIK ZA SLOVENIJO Iglu Šport d.o.o. - TRŽAŠKA 135, LJUBLJANA e-mail: iglu@iglusport.si - www.iglusport.si